

Ἑταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν

Σελίδες πρὶν Φωκίδα

Χαλκοῦν Φωκέων 357 - 346 π.Χ.

Ἀμφισσα

2013

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	: ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ Έκδίδεται κάθε τρίμηνο Τεύχος 145, Ίανουάριος - Μάρτιος 2013 Κωδικός Έντύπου 073730
ΙΔΡΥΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΕΚΔΟΤΗΣ	: Έταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν Αγ. Θεοδώρων 19, Άμφισσα, Τ.Κ. 331 00 Τηλέφωνο: 22650 29.678
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ	: Νικόλαος Δ. Καστανᾶς Ὁδός Ι. Γιδογιάννου 9 - Άμφισσα Τ.Κ. 331 00, Τηλ. 22650 28.991 - 22650 79.174
ΥΠΕΥΘ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ	: Εὐθύμιος Κ. Σανιδᾶς Ίωαννίνων 6, Μοσχᾶτο Τ.Κ. 18543, Τηλ. 210 9414.233
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	: Ίωάν. Γ. Ράμμος Πρόεδρος Ε.Φ.Μ. Ι.Β. Τσινταβῆς Ἀντιπρόεδρος » Βιβή Καστρίτη Γραμματέας » Χαρ. Παναγιωτόπουλος Ταμίας » Γ. Μαστρογιαννόπουλος Ἐφορος » Νικ. Κοκολόγος Μέλος » Γ. Κουτσοκλήνης Μέλος »

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ: Ιστορικές μνῆμες.....	1/7309
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ Γ.: α'. Ἡ Ἀλεφάντω, β'. Τό δακτυλίδι τοῦ Ἀθ. Διάκου γ'. Ἡ Ἱστορία τοῦ Φοίνικα, δ'. Ἑλληνοτουρκικές Σχέσεις	3/7311
ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΥ ΔΗΜ.: Μεσολόγγι: Τοῦ γένους ἡ Κιβωτός, Σύμβολο καί Ἰδέα	12/7320
ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗ Γ.: Κωστής Παλαμᾶς.....	15/7323
ΝΤΟΜΑΛΗ ΣΤ.: Ἡ θέση μας	17/7325
ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗ Γ.: Τά ἡλιοβασιλέματα στό βασίλειό μου	18/7326
ΖΩΡΙΑΝΟΥ ΓΙΑΝΝΗ: α'. Ζωριανίτικο θρησκευτικό λεύκωμα β'. Κυρ-Θρασύβουλα τό «Ἀνάγνωσμα» γ'. Μήτσιοι, ὁ τόσο καί (πᾶσα) πικραμένος	22/7330
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝ.: α'. Ὁ Εὐζωνας τοῦ Κάδρου, β'. Τό θάρρος σώζει, γ'. Τό κομπόδεμα τς θεία-Θανάσως, δ'. «Τ' Ἀράπ' τό Μνῆμα»	28/7336
BENETH ΑΝΤΩΝ.: α'. Ἡ ἀπό 2-10-1831 ἀναφορά τῆς Ἐπαρχίας Σαλῶνων β'. Ἡ διαχειριστική Ἐπιτροπή τοῦ Ἰδρύματος Ν. ΓΙΑΓΤΖΗ γ'. Παράδειγμα πρὸς μίμηση	42/7350
ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΙΣΤ.: Ὅταν ἓνας λαός πεθαίνει ἀπό πείνα	46/7354
ΤΑΛΑΝΤΗ ΕΥΘ.: ΦΩΚΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΑΝΕΛΑΒΑΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ: Κ. Λιδωρίκης (Νεώτερα βιογραφικά στοιχεία)	48/7356
ΣΑΝΤΑΡΜΗ ΙΩΑΝ.: Ἡ θεία προσμονή	53/7361
ΓΕΝΙΚΟΣ: ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ. ΔΡΟΣΟΧΩΡΙ Ἐξυπνη ἡ κουμπάρα καί ὁ κουμπάρος ἐξυπνότερος.....	57/7365
ΙΧΝΗΛΑΤΗ: Ἡ ἄγρια Γρῆνι στήν ἄγρια ρεματιά	59/7367
ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	61/7369

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ

Ἱστορικές μνῆμες

1-1-1822. Ἡ πρώτη Ἐθνοσυνέλευση στήν Ἐπίδαυρο ἀνακηρύσσει τήν πολιτική ὑπαρξή καί ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος.

2-1-1823. Οἱ Τοῦρκοι μέ ἐντολή τοῦ Χασάν Πασᾶ, Διοικητῆ τῆς Κρήτης, ἀρχίζουν ἄγριες σφαγές τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐπαρχίας Λασιθίου καί Μεραμπέλου.

3-1-1911. Πέθανε ὁ «Κοσμοκαλόγερος» Ἀλέξ. Παπαδιαμάντης.

5-1-1824. Ἀφιξη τοῦ Λόρδου Βύρωνα στό Μεσολόγγι.

5-1-1913. Ναυμαχία Λήμνου, Κατατρόπωση τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἀπό τό Θωρηκτό «ΑΒΕΡΩΦ», ὁ ὁποῖος δέν τόλμησε νά ξαναβγεῖ ἀπ' τά Δαρδανέλια.

6-1-1449. Στέφεται στό Μυστρᾶ ὡς Αὐτοκράτωρ ὁ Κων/νος Παλαιολόγος.

6-1-1828. Μετά ἀπό ἀπόφαση τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῆς Τροιζίνας, φθάνει στό Ναύπλιο ὁ Καποδίστριας.

8-1-1828. Θάνατος Ἀλέξανδρου Ὑψηλάντη στή Βιέννη.

10-1-1941. Ὁ Ἑλληνικός Στρατός, ἔπειτα ἀπό σκληρές μάχες, εἰσέρχεται ἐλευθερωτής στήν Κλεισούρα.

21-1-1944. Τά ἀντιτορπιλικά «ΚΡΗΤΗ» καί «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ» καί τά ἄρματαγωγά «ΣΑΜΟΣ» καί «ΧΙΟΣ» μετέχουν στίς συμμαχικές ἀποβατικές ἐπιχειρήσεις στό Ἄντζιο τῆς Ἰταλίας.

24-1-1913. Πρώτη χρησιμοποίηση ἀεροπλάνων γιά πολεμική ἀποστολή (Ἵδροπλάνο «ΝΑΥΤΙΛΟΣ» στήν Καλλιπόλη).

15-1-1822. Θάνατος τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ.

29-1-1941. Πεθαίνει ὁ Κυβερνήτης Γ. Μεταξᾶς.

30-1-1833. Ἀφιξη τοῦ Ὁθωνα.

30-1-1951. Τή νύχτα 29/30-1-1951 τό Τάγμα ΕΚΣΕ ἀποκρούει στό ὕψ. 381 ἰσχυρή ἐπίθεση Κινεζικοῦ Συντάγματος. Ἦταν ἡ πρώτη μεγάλη πολεμική ἐπιχείρηση τοῦ ΕΚΣΕ στήν Κορέα, πού τό ἔκανε γνωστό σ' ὅλους τοὺς συμμαχικούς στρατούς.

3-2-1830. Ἡ Ἑλλάδα ἀνεκηρύχθη αὐτόνομον Κράτος καί ἐλεύθερον Βασίλειον, μέ τό Πρώτοκολλο πού ὑπογράφηκε στό Λονδίνο ἀπ' τίς Μεγ. Δυνάμεις.

4-2-1843. Πέθανε ὁ Θ. Κολοκοτρώνης.

13-2-19443. Τραγωδία τῶν Καλαβρύτων. Τά Χιτλερικά στρατεύματα ἐξετέλεσαν 1.720 κατοίκους καί ἔκαψαν πολλά χωριά τῆς περιοχῆς Καλαβρύτων.

21-2-1913. Ἡ μάχη Μπιζανίου - Ἰωαννίνων καί ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Ἠπείρου.

27-2-1943. Πέθανε ὁ ἐθνικός μας ποιητής Κ. Παλαμᾶς.

5-3-1913. Ἐδολοφονήθη στή Θεσ/νίκη ὁ Βασιλιάς Γεώργιος Α΄.

11-3-1821. Ἐπιστροφή ἀπό τήν Πόλη τοῦ Ἐπισκόπου ΗΣΑΙΑ. Ἐφθάσε στό μετόχι τοῦ Ὁσίου Λουκά, ἀνέβηκε στό Μοναστήρι καί ἀμέσως ἐνημέρωσε τοὺς ἐμπίστους γιά τόν ξεσηκωμό. Οἱ ἐμπιστοι πῆραν τήν ἐντολή νά ἀρχίσουν ἀμέσως τίς προετοιμασίες γιά τόν ξεσηκωμό.

22-3-1941. Ὁ Μουσολίνι παραδέχεται τήν ἀποτυχία τῆς «Ἐαρινῆς Ἐπιθέσεως» καί τήν ἥττα τῶν Ἰταλῶν.

22-3-1821. Ὁ Ἀνδρουῦτσος στέλνει ἐπιστολή στοὺς Γαλαξειδιῶτες καί τοὺς πληροφορεῖ ὅτι αὐτός εἶναι «Στό ποδάρι», δηλαδή ὅτι γι' αὐτόν ἀρχισε ὁ Ἀγώνας.

24-3-1821. Ὁ ἀρματολός Σαλῶνων Γερο-Πανουργιάς, καλεῖ τοὺς προκρίτους τῆς περιοχῆς στόν Πρ. Ἠλία, ὅπου ἀρήθηκε ἡ ἀπόφαση κηρύξεως τῆς Ἐπαναστάσεως.

25-3-1821. Ἡ ἡμέρα αὐτή εἶναι σταθμός στήν Ἱστορία τοῦ ἔθνους, γιατί ὀρίστηκε ὡς ἡμέρα ἐνάρξεως τοῦ Ἱεροῦ Ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ γένους τό 1821.

25-3-1932. Τελοῦνται τά ἀποκαλυπτήρια τοῦ Μνημείου τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου.

26-3-1821. Ὁλοκληρώθηκε ἡ ἐπιστράτευση τῶν ἐθελοντῶν Ἑλλήνων καί τά Σώματα τοῦ Κομνᾶ Τράκα, ἀπ' τόν Παρνασσό, καί τοῦ παπα-Ἀντρέα Μώρη, ἀπ' τά Βλαχοχώρια (ὄρεινὴ Παρνασσίδα), ἔφθασαν στό Μοναστήρι τοῦ Πρ. Ἠλία, ὅπου τοὺς περίμενε ὁ ἀρχηγός τους Γερο-Πανουργιάς. Ὁ Ἰ. Γκούρας μέ τοὺς Γαλαξειδιῶτες καί ἄλλους ἐπιστρατευμένους στρατοπέδευσε στά Ἀλώνια τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἀμφίσσης.

27-3-1821. Ὁ Γερο-Πανουργιάς εἰσέρχεται στήν Ἀμφισσα. Οἱ Τούρκοι κλείνονται στό Κάστρο.

27-3-1821. Ὁ Ἄθαν. Διάκος, μετὰ τήν Δοξολογία στή Μονή τοῦ Ὁσίου Λουκά, κηρύσσει τήν Ἐπανάσταση στή Βοιωτία.

28-3-1821. Ὁ Δῆμος Σκαλτσᾶς, ὁ Ἀναγνώστης Λιδωρίκης καί ὁ παπα-Γιώργης Πολίτης ὕψωσαν τήν σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως καί ἀπελευθέρωσαν τό Λιδωρίκι.

30-3-1821. Ὁ Θεόδ. Χαλβαντζῆς ἐπιτίθεται κατὰ τῶν Τούρκων τοῦ Μαλανδρίνου καί μετὰ ἀπὸ διήμερη ἀντίσταση τοὺς ἐξαναγκάζει νά παραδοθοῦν.

Α'. ΑΛΕΦΑΝΤΩ

Ἡ Γαλαξειδιώτισσα Ἡρωΐδα τοῦ 1821

Γράφει ὁ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἦταν Γαλαξειδιώτισσα ἡ Ἀλεφάντω. Τὸν Μάιο τοῦ 1821 ἔπεσε γιὰ τὴν Πατρίδα στὴν Κυλλήνη ὁ λεοντόκαρδος σύντροφός της, ὁ Ζανᾶς.

Κι ἔμεινε χήρα πολὺ νέα μέ ἓνα μικρὸ κοριτσάκι στὴν ἀγκαλιά της. Πόσο λαχταροῦσε τὴν λευτεριά τοῦ τόπου καὶ πόσο φρόντιζε τὸ σπλάχνο της!...

Μά ἡ καινούργια συμφορὰ δὲν ἄργησε νὰ φτάσει. Δέν εἶχαν περάσει καλὰ - καλὰ τέσσερις μῆνες καὶ τὸ Γαλαξίδι ξαφνικὰ τὸ πυρπόλησε ὁ Ἰσμαήλ Πασᾶς μέ τὸν στόλο του. Οἱ ἄντρες δὲν πρόλαβαν ν' ἀντισταθοῦν. Οἱ γυναῖκες πῆραν τὰ βουνὰ καὶ ἀπὸ κεῖ πέρασαν στὰ Ἐπτάνησα.

Ἡ Ἀλεφάντω κατέφυγε στὸν Κάλαμο, νησάκι μεταξὺ τῆς Ἰθάκης καὶ Ἀκαρνανίας.

Ἀλλὰ στὸ Μεσολόγγι βροντοῦσε τὸ ντουφεκίδι κι ὁ ἀπόηχος ἔφτανε στὴν καρδιά της. Κι αὐτὴ νὰ μένει μέ σταυρωμένα τὰ χέρια; Μὰ ἐκεῖνο τὸ βλαστάρι της τί θ' ἀπογίνει; Ποῦ νὰ τὸ ἐμπιστευθεῖ; Μαζί της θὰ τὸ πάρει κι ἔχει ὁ Θεός...

Στὴ δεύτερη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου βρίσκουμε τὴν Ἀλεφάντω ἐκεῖ μέ τὸ καριοφίλι στὰ χέρια νὰ πολεμᾷ τὸν ἐχθρό.

Σ' ὅλες τίς μάχες παροῦσα. Γενναία κι ἀτρόμητη ἡ Ἀλεφάντω σάν Ἀμαζόνα. Στὰ διαλείμματα τῆς μάχης φρόντιζε τὴν θυγατέρα της «κι ἐνθουσίαζε μέ πολεμικά καὶ κλέφτικα τραγούδια τοὺς πολεμιστές».

Ἀλλὰ τὰ πράγματα ὅλο καὶ δυσκόλευαν. Οἱ ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν ὅλο πύκνωναν. Ἡ πολιορκία εἶχε γίνει ἀσφυκτική. Δέν μποροῦσε πιά νὰ φτάσει ὁ Μιαούλης καὶ νὰ ἐφοδιάσει τοὺς πολιορκημένους. Ἀναγκάστηκαν νὰ φᾶνε ποντίκια, τίς γάτες, τοὺς σκύλους, τὰ σκουλήκια καὶ τὰ φύκια ἀκόμα τῆς λιμνοθάλασσας.

Ἀλλὰ καμιά σκέψη γιὰ συνθηκολόγηση... Δέν τοὺς ἀπομένει παρὰ ἡ ἔξοδος...

Ήταν ἡ νύχτα τῆς 10ης πρὸς τὴν 11ην Ἀπριλίου τοῦ 1826. Ἀπόθεσαν «τάς ἐλπίδας των εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν καὶ τὴν ἀνδρείαν των...» καὶ ξεκίνησαν!...

Μαζί τους ἡ Ἀλεφάντω. Μὲ τὸ ἓνα χέρι κρατᾷ τό καριοφίλι καὶ μέ τ' ἄλλο τό παιδί της. Τοῦ μιλάει στοργικά. Τό συμβουλεύει: «Πρόσεξε μέσ στὴν ἀντάρρα μὴν ξεφύγεις ἀπὸ κοντά μου...».

Ἀλλοίμονο ὅμως!... Σέ κάποια στιγμή πιάστηκε αἰχμάλωτη καὶ ἡ Ἀλεφάντω καὶ ἡ θυγατέρα της. Κι ἦταν ἔτοιμη γιὰ ἄμυνα. Θά μπορούσε νά τοὺς... σιγυρίσει. Μά σκληρός λόγος τὴν καθήλωσε: «Ἄν ἀντισταθεῖς, θά ἰδεῖς μπροστά στά μάτια σου τό παιδί σου νά βανίζεσαι καὶ νά σκοτώνεται!...». Νίκησε ἡ μητρική καρδιά...

Πουλήθηκαν στά σκλαβοπάζαρα τῆς Αἰγύπτου. Πικρὴ σκλαβιά. Ζωὴ τυραννισμένη. Ἐπρεπε ὅμως νά κάνει ὑπομονή, πολλή ὑπομονή... Καὶ ὑπόμενε. Γιατί ὁ ἡρωϊσμός της δέν ἦταν μόνον στῆς μάχης τῇ φωτιά... Καὶ ἴσως κάποτε θά μπορούσε νά ριφοκινδυνέψει μιάν ἀπόπειρα... Ποιὸς ξέρει... Ὑπομονὴ καὶ ἔχει ὁ Μεγαλοδύναμος...

Ὁ καιρὸς περνοῦσε... Μιά νύχτα ἀτέλειωτη, ἡ νύχτα τῆς δουλείας! Τό παιδί της μεγάλωσε. Μιά ωραία κόρη, καλοφτιαγμένη, λεβεντόκορμη σάν τὴν μάνα της. Καὶ τὴν περιέζωναν τόσοι κίνδυνοι... Ἡ μάνα μάζεψε τὸν πόνο τῆς καρδιάς της κι ἀγρυπνοῦσε καὶ προσευχόταν.

Ὅμως τό κορίτσι εἶχε πιά ξεπεράσει τὰ ὅρια τῆς ἀντοχῆς καί... ἀλλαξοπίστηκε. Νά γλυτώσει ἀπὸ τὰ φοβερά βάσανα τῆς δουλείας καὶ τὴν καταφρόνια.

Ἡ Ἀλεφάντω «ἤπιε μέχρι τρυγός» κι αὐτό τό πολύ πικρὸ ποτήρι... Ἡ πίστη τὴν ὀπλιζε μέ τὴν ὑπομονὴ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἰώβειο ὑπομονή.

Ὅστερα ἀπὸ 44 τυραννικά χρόνια, γύρω στό 1870, κατόρθωσε, μόνη καὶ παντέρημη, νά γυρίσει στό Γαλαξίδι. Κανέναν δέν βρῆκε ἀπὸ τοὺς παλιούς κατοίκους. Ὅλοι τοὺς εἶχαν ξεριζωθεῖ...

Δέν τῆς ἔμενε τίποτε ἄλλο παρά μόνον μέ πόνο καὶ βαθεῖα συγχίνηση νά φιλήσει τό ἀγαπημένο καὶ ἐλευθερωμένο πιά χῶμα τῆς Πατρίδας της, πρὶν φύγει γιὰ τὴν αἰώνια Πατρίδα, τὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ!

* * *

Κατανοοῦμε ἄραγε σήμερα τί σήμαινε τότε ὁ Τουρκικὸς φανατισμός; Καὶ κάτω ἀπὸ τί φοβερά διλήμματα ἔζησε ὁ λαὸς μας τὰ δύστηνα ἐκεῖνα χρόνια τῆς τουρκικῆς σκλαβιάς;

β'. Τό Δακτυλίδι τοῦ Ἀθανασίου Διάκου

«...Κατακαθίζουν οἱ φωτιές... τρέχουν σιμά μέ φόβο...
 Ἄφαντο τ' ἅγιο λείψανο!... Σκαλίζουνε τήν στάχτη
 μήν εὔρουν ἓνα κόκκαλο, μή ἴδουῖν ἓνα σημάδι...
 Τίποτε!... Δέν πιστεύουνε... Τίποτε!... Χτύπα, κέντα,
 μιά σπιθ' ἀστράφτει ἀπό τήν γῆ... σηκώνουνε τά μάτια
 καί βλέπουν ἓνα φτερωτό, χρυσό δακτυλιδάκι,
 πού ἀνέβαινε στόν οὐρανό... Πότε, Θανάση, πότε,
 θά νᾶρθαι πάλαι νά μᾶς βρεῖ καί ποιός θά τό φορέσει
 τό φυλακτό σου τάκριβό; Πότε, Θανάση, πότε;...».

(Ἀπό τό ποίημα, «ΤΟ ΔΑΚΤΥΛΙΔΙ»
 τοῦ Ἀριστ. Βαλαωρίτου)

Στό Ἱστορικό καί Ἐθνολογικό Μουσεῖο στήν Ἀθήνα φυλάσσεται τό δακτυλίδι τοῦ πρωτομάρτυρα τῆς Ἐθνικῆς μας Παλιγγενεσίας Ἀθανασίου Διάκου.

Τήν Ἱστορία αὐτοῦ τοῦ δακτυλιδιοῦ τήν πληροφοροῦμαστε ἀπό ἓνα δημοσίευμα τοῦ γνωστοῦ Λογοτέχνη Παύλου Νιρβάννα, φιλολογικό ψευδώνυμο τοῦ Πέτρου Ἀποστολίδη (1866 -1937), στό φύλλο τῆς 12-1-1922 τῆς ἐφημερίδας «ΕΣΤΙΑ» μέ τόν τίτλο «ΤΟ ΔΑΚΤΥΛΙΔΙ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΥ».

Εἶναι μιά ἀφήγηση πού μεταδόθηκε ἀπό στόμα σέ στόμα μέχρι τόν τότε κάτοχο τοῦ δακτυλιδιοῦ, τόν φαρμακοποιό Δανάλη (ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα), ὁ ὁποῖος τό πρόσφερε στό Ἱστορικό καί Ἐθνολογικό Μουσεῖο:

— Τό δακτυλίδι περιῆλθε σ' αὐτόν ὡς κληρονομιά ἀπ' τόν ναυτικό πατέρα του, πού εἶχε γίνει κάτοχος ὑπό μυθιστορικές πραγματικά περιστάσεις.

Ὁ καπετάν Δανάλης βρισκόταν μέ τό καράβι του στήν Ἀττάλεια, ἔτοιμος νά ἀποπλεύσει γιά Κύπρο, ὅταν στήν προκυμαία ἔτυχε νά συναντήσῃ ἓναν Τοῦρκο γεροντάκο, ὁ ὁποῖος τόν παρακάλεσε νά τόν πάρει μαζί του γιατί ἦταν ἄρρωστος καί ἤθελε νά γυρίσῃ καί νά πεθάνῃ στόν τόπο του, ὅπως εἶπε.

Ὁ καπετάνιος συγκινήθηκε καί τόν πῆρε χωρίς ναῦλο στό καράβι του. Καί ὁ γέρο Τοῦρκος, συγκινημένος ἐπίσης, προσφέρθηκε νά τοῦ κάνει ἓνα χάρισμα. Στήν ἄρνηση τοῦ καπετάν Δανάλη νά δεχθεῖ κάποιο χάρισμα ὁ Τοῦρκος ἐπέμεινε λέγοντας: «Αὐτό πού θά σοῦ δώσω εἶναι ἀπό Θεοῦ νά πέσει σέ ρωμείκα χέρια».

Καί ἔβγαλε μέ κόπο ἀπό τό ἄσαρκο δάκτυλό του ἓνα δακτυλίδι καί ἀπό τά γεροντικά στήθη του τόν θρύλο τοῦ δαχτυλιδιοῦ.

Ἦταν ἓνας αὐτόπτης τοῦ μαρτυρίου τοῦ Διάκου. Τό τραγικό ὄραμα δέν εἶχε σβηστεῖ ἀκόμα ἀπ' τά θολά γεροντικά μάτια πού ἦταν ἔτοιμα νά τό πάρουν μαζί τους στόν τάφο. Προσφέροντας τό δακτυλίδι πρόσθεσε: «Τοῦ τόβγαλα ἀπό τό δάκτυλό του μιά στιγμή πρίν τόν ζώσουν οἱ φλόγες καί τό κράτησα γιά θυμητικό τοῦ παλικάριοῦ. Τώρα εἶναι δικό σου». Καί οἱ δύο γέροι, ὁ Τοῦρκος καί ὁ Ρωμιός, ἀντάλλαξαν δακρυσμένοι, μέσα σέ μιά εὐλαβική σιωπή μυστηρίου, μεταξύ οὐρανοῦ καί κυμάτων, τό δακτυλίδι τοῦ ἥρωα καί πρωτομάρτυρα τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀνεξαρτησίας Ἀθανασίου Διάκου.

γ'. Ἡ Ἱστορία τοῦ Φοίνικα

Κατά τήν Μυθολογία, ὁ Φοίνικας ἦταν ἱερό ὄρνεο τῶν Ἀρχαίων Αἰγυπτίων, μεγάλο, κατά τόν Ἡρόδοτον, περίπου σάν τόν ἀετό, μέ πτέρωμα κόκκινο καί χρυσαφί.

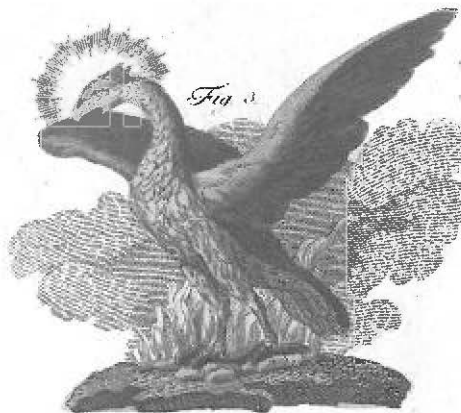
Κάθε Πεντακόσια (500) χρόνια ἐρχόταν ἀπό τήν Ἀραβία στήν Ἡλιούπολη τῆς Αἰγύπτου, φέροντας μαζί του τήν σορό τοῦ πατέρα του, τήν ὁποία ἐνταφίαζε στόν Ναό τοῦ Ἡλίου.

Κατά τόν Ρωμαῖο συγγραφέα Πλίνιο Γάιο Σεκοῦνδο (23 - 74 μ.Χ.), ἓνας καί μόνον Φοίνικας ζεῖ στόν κόσμο. Ὅταν γερνάει καί αἰσθανθεῖ ὅτι πλησιάζει τό τέλος του, φτιάχνει

μιά ξύλινη φωλιά ἀπό τά κλαδιά ἀρωματικῶν φυτῶν καί καθώς αὐτή παίρνει φωτιά ἀπό τίς ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καίγεται κι αὐτός μαζί της. Ἀπό τήν τέφρα τῶν ὀστέων καί τοῦ μυελοῦ του γεννιέται ἓνα σκουλήκι πού μεταμορφώνεται σέ φοίνικα.

Ὁ Χριστιανισμός χρησιμοποίησε τόν Φοίνικα σάν σύμβολο τοῦ δόγματος τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς.

Ἀκόμα, σάν σύμβολο τοῦ ἀναγεννωμένου ἀπό τήν τέφρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους χρησιμοποιοῦντο ἀπό τήν Φιλική Ἐταιρεία καί

τόν Ὑψηλάντη στή σημαία πού ὕψωσε στίς 26 Φεβρουαρίου 1821 στό Ἰάσιο, στήν ἐκκλησία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τοῦ ὁμωνύμου Μοναστηρίου, πού ἦταν Ἀγιορείτικο Μετόχι. Ἡ σημαία ἐκείνη ἀπό τό ἓνα μέρος εἶχε τόν Σταυρό, τόν Μέγα Κωνσταντῖνο καί τήν Ἑλένη μέ τήν ἐπιγραφή: «Ἐν τούτῳ Νίκα» καί ἀπό τό ἄλλο τόν Φοίνικα μέ τήν φράση: «Ἀπό τήν στάχτη μου ξαναγεννιέμαι».

Ὁ Πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας Ἰωάννης Καποδίστριας (1676 - 1831) θέσπισε τόν Φοίνικα ὡς τό ἐπίσημο ἔμβλημα τοῦ Κράτους καί ἐτίθετο στίς ἐπίσημες σφραγίδες καί τό πρῶτο νόμισμα τοῦ νεοσύστατου Ἑλληνικοῦ Κράτους, πού κόπηκε στήν Αἴγινα τό 1828 ἔφερε παράσταση τοῦ παραπάνω μυθικοῦ πτηνοῦ.

δ'. Ἑλληνοτουρκικές Σχέσεις

Οἱ σχέσεις μας μέ τήν Τουρκία εἶναι γιά τήν Ἑλλάδα τό σπουδαιότερο καί δυσκολότερο πρόβλημα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καί ἄμυνας. Τό ἐνδεχόμενο πολεμικῆς σύγκρουσης τῶν δύο κρατῶν παραμένει συνεχῶς καί ἐπὶ πολλά χρόνια ἀνοιχτό καί συνιστᾷ δαμόκλεια σπάθη μέ βαρυτάτες συνέπειες γιά τήν οἰκονομία, τήν ἀνάπτυξη, τό αἶσθημα ἀσφαλείας τοῦ πληθυσμοῦ, τίς διεθνεῖς ἐξαρτήσεις πού ἐπιβάλλει καί τούς συνακόλουθους ἐκβιασμούς πού εὐνοεῖ.

Στίς ἑλληνοτουρκικές σχέσεις ἐκβάλλουν συλλογικές ψυχολογικές φορτίσεις ἐξαιρετικῆς ἔντασης καί ἀμοιβαίας ἐναντίωσης μέ βιωματικές ρίζες σέ μεγάλο βαθμό ἱστορικοῦ χρόνου.

Γιά τούς Ἕλληνες οἱ Τοῦρκοι εἶναι ὁ βαρβαρικός λαός τῆς ἀσιατικῆς στέπας, πού χάρη στόν πρωτογονισμό του συνέτριψε τήν

ἐκπληκτική σέ πολιτισμό Ἑλληνική αὐτοκρατορία τοῦ Βυζαντίου καί ἐπέβαλε στούς ἑλληνικούς πληθυσμούς της ζυγό τυραννίας καί ἀπαθλιωτικῆς δουλείας ἐπὶ τετρακόσια ὀλόκληρα χρόνια. Τό ἐφιαλτικό «παιδομάζωμα», οἱ χιλιάδες τῶν Νεομαρτύρων ἀλλὰ καί τῶν βιαίως ἐξιλαμισθέντων, ἡ ἱστορική περιθωριοποίηση καί ὁ ἀποκλεισμός τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν κοσμογονία τῆς εὐρωπαϊκῆς νεωτερικότητος εἶναι μερικά ἀπὸ τὰ τραυματικά κατάλοιπα στὴν νεοελληνική συλλογική εὐαισθησία πού ἀνακαλοῦνται μέ τό ἄκουσμα καί μόνον τῆς λέξης «Τούρκος».

Ἡ ψυχολογική φόρτιση τῆς ἐναντίωσης στούς Τούρκους ἐντείνεται μέ πρόσθετες ὀδυνηρές ἱστορικές ἐμπειρίες μετὰ τὴν ἐθνικοαπελευθερωτική ἐξέγερση τοῦ 1821 καί τὴν ἰδρυση ἀνεξάρτητου Ἑλλαδικοῦ κράτους: Ἡ ντροπὴ τῆς ἥττας στὸν πόλεμο τοῦ 1897, ἡ Τραγωδία τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς τοῦ 1922 καί ὁ ξεριζωμός τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τίς προγονικές τους ἐστίες - πανάρχαιες κοιτίδες τοῦ πολιτισμοῦ τους -, ἡ Γενοκτονία τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ καί οἱ σφαγές χιλιάδων ἀμάχων στὴ Μικρὰ Ἀσία, ὁ βίαιος ἐκπατρισμός τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωσταντινουπόλης, τῆς Ἰμβρου καί τῆς Τενέδου μετὰ τό 1955, ἡ Εἰσβολή καί Κατοχὴ τῆς Βόρειας Κύπρου ἀπὸ τό 1974, ὁ μεθοδικός πνιγμός τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οἱ σχεδόν καθημερινές παραβιάσεις τοῦ ἐναέριου καί τοῦ θαλάσσιου Ἑλληνικοῦ χώρου, οἱ συνεχεῖς ἀπειλές πού ἐκτοξεύουν οἱ ἐπίσημες ἀρχές τῆς Τουρκίας ταπεινώνοντας ἐξακολουθητικὰ τὴν πατριωτική φιλοτιμία τῶν Ἑλλήνων, αὐτὰ εἶναι τὰ κυριώτερα ἐρείσματα τῆς ψυχολογικῆς ἀντίδρασης τοῦ σημερινοῦ «μέσου Ἑλλήνα» ἀπέναντι στούς Τούρκους γείτονές του.

Ἀντίστοιχα εἶναι καί τὰ ἐρείσματα τῆς ψυχολογικῆς ἐναντίωσης ἢ καί ἐμπάθειας τῶν Τούρκων γιὰ τοὺς Ἕλληνες: Ἦταν οἱ πρῶτοι ἀπὸ τοὺς λαούς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας οἱ Ἕλληνες πού ξεκίνησαν ἀγῶνα ἀπόσπασης καί ἀνεξαρτησίας καί λειτούργησαν ἔτσι ὡς καταλύτης γιὰ τὴν διάλυσή της. Μέ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἀρχίζουν οὐσιαστικά καί οἱ ἄμεσες ἐπεμβάσεις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων στὰ ἐσωτερικά τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, τοῦ «Μεγάλου Ἀσθενοῦς» ἢ «Ἀνατολικοῦ Προβλήματος», ἐπεμβάσεις πού κατέληξαν στὴν ἐφιαλτικὴ γιὰ τοὺς Τούρκους Συνθήκη τῶν Σεβρῶν (1920).

Αὐτὴ ἡ Συνθήκη ἀπειλῆσε τὴν ἴδια τὴν ἐθνικὴ ὑπόσταση τῆς Τουρκίας καί εἶναι ψυχολογικό τραῦμα πού συντηρεῖ δυσπιστία καί φόβο

τῶν Τούρκων γιά τούς Ἕλληνες. Προσαρτήθηκε τότε στό Ἑλλαδικό κράτος ὁλόκληρη ἡ Θράκη ὡς τήν Τσατάλτζα, λίγο ἔξω ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη, ὅπως καί ἡ Σμύρνη μέ τήν ἐνδοχώρα της.

Μέ τήν ἐκστρατεία τοῦ Σαγγάριου τά Ἑλληνικά στρατεύματα ἔφθασαν ὡς ἔξω ἀπό τήν Ἀγκυρα καί τό γεγονός αὐτό μένει ἀνεξάλειπτο ἀπό τήν μνήμη τῶν Τούρκων.

Γι' αὐτήν τήν ἔκδηλη ψυχολογική ἀντίθεση καί ἀντιπαλότητα μεταξύ Ἑλλήνων καί Τούρκων ἱστορικές ἀφορμές ὑπάρχουν, ἀλλά κανεῖς δέν μπορεῖ νά προσδιορίσει πόσο ἡ Ἱστορία ἐπιδρᾷ στόν ψυχισμό τῶν ἀνθρώπων καί στή διάρκεια πόσων γενεῶν ἢ ἂν εἶναι ἡ χρήση καί ἐρμηνεία τῆς Ἱστορίας πού ἐμπεδώνεται στίς συνειδήσεις μέ τήν ἐκπαιδευτική διαδικασία, δηλαδή τήν ἐπίσημη κρατική ἰδεολογία. Βέβαιο εἶναι ὅτι ἡ μνήμη τοῦ αἵματος, τῆς βιωμένης ἢ μέ προσωπικές μαρτυρίες μεταβιβασμένης φρίκης καί θηριωδίας, σφραγίζει τίς ἀνθρώπινες κοινωνίες γιά πολλές συνήθως γενιές. Ἐμφατικό παράδειγμα ὁ ἐπὶ αἰῶνες ἐμπαθής διχασμός στό ἐσωτερικό τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν κοινωνιῶν μετά τούς θρησκευτικούς πολέμους, ὅπως ὁ διχασμός στήν Ἰρλανδία, πού ἀκόμα καί σήμερα πληρώνεται μέ αἷμα.

Ὡστόσο, ὅμως, λειτουργοῦν καί ἀντίρροπες δυνάμεις λήθης ἱκανές νά ὀδηγήσουν στήν ἐπαναπροσέγγιση κοινωνικῶν ὁμάδων ἢ λαῶν μέ βεβαρυμένο παρελθόν ἐμπάθειας.

Ἡ ἡθελημένη καί μεθοδική ἐπιδίωξη τῆς λήθης καί τῆς ἐπαναπροσέγγισης μπορεῖ νά βασιστεῖ εἴτε σέ ὠφελιμιστικές σκοπιμότητες εἴτε στήν προτεραιότητα κριτηρίων πολιτιστικῆς καλλιέργειας, παιδείας καί ἀνθρώπινης ὠριμότητας γενικώτερα.

Ὅσον ἀφορᾷ τήν δεύτερη διαδικασία λήθης καί ἐπαναπροσέγγισης, κινήθηκαν τά τελευταῖα χρόνια οἱ Κυβερνήσεις τῶν δύο Κρατῶν καί συμφώνησαν νά ἀφαιρέσουν ἀπό τά βιβλία τῆς Ἱστορίας τους ἀναφορές καί ἱστορικά γεγονότα πού ἀναμοχλεύουν πάθη καί ἀναρριπίζουν ἔχθρες μεταξύ τῶν λαῶν τῶν δύο Χωρῶν. Πρόθυμοι οἱ Ἕλληνες, ὡς συνήθως, καί ἐνδοτικοί, παρά τίς ἔντονες ἀντιδράσεις προσώπων καί φορέων, ἔσπευσαν νά προσαρμόσουν τά βιβλία τους, σέ ἀντίθεση μέ τούς Τούρκους πού σέ καμιά σχετική ἐνέργεια προέβησαν.

Βασικά, στήν περίπτωση τῶν ἐλληνοτουρκικῶν σχέσεων οἱ περισσότερες γνωστές προσπάθειες γιά τήν δημιουργία κλίματος εἰρηνικῆς συνύπαρξης καί συνεργασίας βασίστηκαν στή λογική

ἀποτροπῆς τῶν ὀλέθριων συνεπειῶν πού ἔχει γιά τήν οἰκονομία, τήν ἀνάπτυξη, τήν εὐμάρεια τῶν δύο χωρῶν ἡ συντήρηση τῆς ἔντασης, τό κόστος τῶν συνακόλουθων ἐξοπλισμῶν.

Αὐτήν τήν χρησιμοθηρική λογική ὡς βάση γιά τήν ἑλληνοτουρκική προσέγγιση καί εἰρηνική συνύπαρξη, μετά τήν μοιραία γιά τόν Ἑλληνισμό Μικρασιατική Καταστροφή, υἱοθέτησε πρῶτος ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Ὄταν τό 1928 ἐπανῆλθε στήν Πρωθυπουργία, ἀνέλαβε ἐντυπωσιακή, πολλές φορές ἐνδοτική, ἐπίθεση φιλίας πρὸς τήν Τουρκία παραβιάζοντας κάθε λογική, τυπική καί πολιτική, τοῦλάχιστον στό θέμα τοῦ διακανονισμοῦ τῶν περιουσιῶν τῶν πληθυσμῶν πού ἀντηλλάγησαν ἀμοιβαία μετά τήν Συνθήκη τῆς Λωζάνης (1925). Ἐφτασε νά δεχθεῖ ὅτι οἱ περιουσίες τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἦταν πολύ μικρότερης ἀξίας ἀπό τίς περιουσίες ὅσων Τούρκων ἐγκατέλειψαν τό ἑλληνικό ἔδαφος. Γι' αὐτό καί συμφώνησε νά πληρώσει ἐπὶ πλεόν ἡ Ἑλλάδα στήν Τουρκία τό τεράστιο γιά τήν ἐποχή ποσό τῶν 400.000 λιρῶν Ἀγγλίας.

Ἦλπιζε ὁ πολιτικά ἰδιοφυῆς Ἐλευθέριος Βενιζέλος ὅτι μέ τά χρήματα αὐτά μπορούσε νά ἐξαγορασθεῖ ἡ «σχέση καλῆς γειτονίας». Εἶχε ἀκόμη τήν ἐλπίδα ὅτι μιά γενικότερη βελτίωση τῶν σχέσεων μέ τήν Τουρκία θά εἶχε ὡς συνέπεια καί τήν βελτίωση τῆς θέσεως καί τῆς ἑλληνικῆς μειονότητας στήν Τουρκία. Γι' αὐτό καί πέραν ἀπό τήν ἐντυπωσιακή οἰκονομική παραχώρηση, προχώρησε καί σέ δεσμευτικές φραστικές διακηρύξεις προκειμένου νά πείσει τοὺς Τούρκους ὅτι γιά τό Ἑλλαδικό Κράτος ἡ Μεγάλη Ἰδέα εἶχε ὀριστικά τελειώσει καί μαζί της κάθε ἐκδοχή «ἀλυτρωτικῆς» πολιτικῆς. Ἐσπευσε νά προωθήσει τήν ὑπογραφή «Συμφώνου Φιλίας» Ἑλλάδας καί Τουρκίας στήν Ἀγκυρα καί πῆρε μάλιστα τήν θεαματική πρωτοβουλία νά προτείνει τόν σφαγέα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μικρασίας, τόν Κεμάλ Ἀτατούρκ, γιά τό Νόμπελ Εἰρήνης.

Δυστυχῶς οἱ ἐλπίδες του δέν ἐπαληθεύτηκαν, ἡ Τουρκία ἀρνήθηκε κάθε δείγμα, ἔστω καί τό παραμικρό, συναίνεσης στήν προοπτική καλῆς γειτονίας καί συνεργασίας.

Ἡ Ἱστορία διέψευσε τίς προσδοκίες τοῦ Βενιζέλου, ἡ φιλειρηνική πολιτική του δέν ἀποδείχθηκε ὀξυδερκής, βεβαιώθηκε ὡς ἀποτυχημένη ἐπιλογή.

Ἦταν μιά ἐσφαλμένη ἐκτίμηση τῶν πραγματικῶν, ἐπίβουλων ἔναντι τῆς Ἑλλάδας προθέσεων τῆς Τουρκίας, ἦταν ἓνα ἀπό τά λά-

θη τοῦ Βενιζέλου, μαζί μέ τά ὅσα πολλά θετικά εἶχε πετύχει. Ἀλλ' ὁμως, τά λάθη τῶν μεγάλων εἶναι καί... μεγάλα λάθη...

Στό διάστημα τῶν ὀγδόντα, περίπου, χρόνων ἀπό τήν ὑπογραφή τοῦ «Συμφώνου Φιλίας» τό 1930, ἡ Τουρκία ἐπέμεινε μέ συνέπεια στή διάψευση τῶν φιλειρηνικῶν ἐλπίδων τοῦ Βενιζέλου. Τό βεβαιώνουν τά γεγονότα: Τό ἕνα εἶναι πώς ἡ Τουρκία, ἀκόμη καί ἐπί Ἀτατούρκ, δέν εἶχε ὀριστικά ἀποβάλλει τίς ἐπεκτατικές της διαθέσεις καί πώς, μετά τήν ἐμπέδωση τοῦ νέου καθεστῶτος, ἄρχισε νά διαμορφώνει καί πάλι ἐδαφικές διεκδικήσεις εἰς βάρος τῶν γειτόνων της.

Τό ἄλλο ἦταν πώς τά θεμέλια τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς συνεργασίας, πού εἶχαν τεθεῖ μέ τίς συμφωνίες τοῦ 1950, ἦταν σαθρά, γιατί, στήν πρώτη στιγμή ἀδυναμίας τῆς Ἑλλάδας, οἱ Ἕλληνες τῆς Τουρκίας βρέθηκαν ἔκθετοι στίς τουρκικές ἐνέργειες καί τά ἑλληνικά ἐδάφη ἔκθετα σέ τουρκικές βλέψεις.

Ἀκόμα καί σήμερα καθημερινά παραβιάζει *de facto* μέ κάθε τρόπο τήν Συνθήκη τῆς Λωζάνης καί μέ τήν συμπεριφορά της πιέζει καί γιά τήν *de jure* τροποποίησή της.

Ἡ κριτική μου αὐτή διαπίστωση θά κινδύνευε νά ἐκληφθεῖ ὡς προκατελημμένη καί μονομερῆς ἂν δέν ἀπηχοῦσε γεγονότα, πολύ συγκεκριμένα γεγονότα, ἀλυσιδωτή σειρά γεγονότων. Τόν ἐχθρικό, ἐπιθετικό καί προκλητικό χαρακτήρα τους ρήξης μέ τήν Ἑλλάδα ἐπιβεβαίωνε κάθε φορά ἡ διεθνῆς εἰδησεογραφία καί τά περισσότερα ἀπό αὐτά ἐπέσυραν καταδικαστικές ἀποφάσεις διεθνῶν ὀργανισμῶν. Ἀλλά ἡ Τουρκία ποτέ δέν σεβάστηκε συμφωνίες καί τέτοιες ἀποφάσεις.

Τέλος, ἐδῶ ἄς θυμηθοῦμε τό ἐπιχείρημα τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια πρὸς τόν Τσάρο τῆς Ρωσίας Ἀλέξανδρο τό 1821 νά τόν πείσει νά βοηθήσει τήν ἐπαναστατημένη Ἑλλάδα: «Τό νά ἐλπίζουμε ὅτι μέ τίς διαπραγματεύσεις θά ἀναγκάσουμε τοὺς Τούρκους νά συμπεριφερθοῦν κατὰ τρόπο λογικό καί ἀνθρώπινο, αὐτό σημαίνει ὅτι περιφρονοῦμε τήν πεῖρα αἰώνων καί ὅτι ἀγνοοῦμε τήν δική μας πεῖρα. Γι' αὐτό μόνον μέ τήν δύναμη τῶν ὅπλων ἡμποροῦμε, καί ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀκόμα καιρός, νά εἰρηνεύσουμε τήν Ἀνατολήν».

Ἀλλ' ὁμως ἀπό τότε οἱ καιροί ἄλλαξαν καί μαζί τους οἱ διεθνεῖς συγκαιριές καί συνθήκες καί οἱ ἄλλοι συσχετισμοί.

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ: ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ Η ΚΙΒΩΤΟΣ, ΣΥΜΒΟΛΟ ΚΑΙ ΙΔΕΑ

Τοῦ ΔΗΜ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΥ

«Λάμπουν ἱερά, στά· βάρια
τοῦ τραγουδιοῦ, ἡ φωτιά,
τό αἶμα τῶν ἡρώων,
τοῦ χαλασμοῦ ἡ νυχτιά.»
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἰδιαίτερη συγκίνηση αἰσθάνεται κάθε Ἕλληνας ὅταν ἐπισκέπτεται γιὰ νά προσκυνήσει τήν Ἱερή Πόλη τοῦ Μεσολογγίου, τοῦ Γένους τήν Κιβωτό, τόν Κρανίου τόπο τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς. Ἐδῶ, ὁ ἄνθρωπος ἀνεβαίνει τά σκαλοπάτια τοῦ Θεοῦ, ἡ Παιδεία θεμελιώνει τό ἐλεύθερο φρόνημα τῶν πολιτῶν καί ἡ ἀρετή ὑψώνεται, δικαίωση καί ἐγκαλλώπισμα τῆς ἀνθρώπινης Ἐποποιΐας. Οἱ ψυχές τοῦ ὀλοκαυτώματος ἐσχημάτισαν φωτεινό μετέωρο δόξας, πού φωτίζει ὀλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα.

* * *

«Τό Μεσολόγγι - γράφει ὁ Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος - εἶναι μικρογραφία τοῦ ἀγωνιζόμενου Ἑθνους. Εἶναι ἡ ἄκρα ὀδύνη, ἡ γύμνια, ἡ φτώχεια, ὁ μόχθος, ἡ ὑπέρτατη θυσία, ὁ, χωρίς ὄρια, ἀπελπισμός, ἡ μεγάλη ἀπόφαση. Εἶναι οἱ Θερμοπύλες. Εἶναι ὁ πόνος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἄνθρωπος, πού ἀποφασίζει νά πεθάνει...»

Τό Μεσολόγγι, τό «καλυβάκι», ὅπως τό ὀνόμασε ὁ Διον. Σολωμός, γιὰ νά δείξει τήν ὕλική φτώχεια του, ἔγινε πόλη «οὐδαμῶς ἐλαχίστη ἐν τοῖς ἡγεμόσι» τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί, μᾶλλον, ὑπερκέρασε πολλές ἐλληνικές πόλεις σεμνυνόμενες γιὰ τά ἱστορικά ἀνδραγαθήματά τους.

«Τό Μεσολόγγι - σημειώνει ὁ Μιλτ. Μαλακάσης - δικαιούται νά τό χαιρετᾷ, στόν αἰῶνα τόν ἅπαντα, ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἑθνους. Ἡ συμβολή του στό μεγάλο τῆς πατρίδας ἀγώνα, ἦταν τοση, πού τόν ἔκρινε.»

* * *

Ἡ Ἐπανάσταση τοῦ Εἰκοσιένα, ἀπ' τῆ σύλληψη μέχρι τὴν πραγματοποίησίν της, ἦταν μιὰ γενναία καὶ ὑψηλὴ ἀπόφαση. Ἕνας Λαός, ἐξουθενωμένος καὶ ταπεινωμένος, φτωχός καὶ ἀνίσχυρος, ἐτόλμησε τὰ ἀτόλμητα, *«γιατὴν τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, καθισμένη στὰ γόνατα τῆς Ὑπερμάχου Στρατηγοῦ, ποὺ εἶχε στὰ μάτια ψηφιδωτὸ τὸν καημὸ τῆς Ρωμιοσύνης»*, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Γ. Σεφέρης.

Ἔτσι, τὸ Μεσολόγγι ὑπῆρξε ἓνα ἀπίστευτο ἀποκορύφωμα τῆς συνειδητῆς ὁμαδικῆς αὐτοθυσίας. Οἱ «Ἐλεύθεροι Πολιορκημένοι» ἐνιωθὰν ἐλεύθεροι ψυχικά καὶ ἀγωνίστηκαν γιὰ τὸ ὑπέρτατο ἰδανικό τῆς ἐλευθερίας, ζητώντας τὸ φῶς, μέσα στοῦ σκοτάδι τῆς νύχτας.

Τὴν ἡρωϊκὴ Ἔξοδο, στίς 6 Ἀπριλίου 1826, τῶν Πολιορκημένων Μεσολογγιτῶν, τὴν πάλιν τοῦ πνεύματος πρὸς τὴ βία, ἔψαλε, σέ ὁμορφους στίχους, ὁ ἐθνικός μας ποιητής:

*«Ἄκρα τοῦ τάφου σιωπὴ στὸν κόσμον βασιλεύει,
λαλεῖ πουλί, παίρνει σπυρί κ' ἡ μάνα τὸ ζηλεύει.
Τὰ μάτια ἡ πεῖνα ἐμαύρισε, στὰ μάτια ἡ μάνα μνέει,
στέκει ὁ Σουλιώτης ὁ καλὸς παράμερα καὶ κλαίει.*

*Ἔρμο τουφέκι σκοτεινὸ, τί σ' ἔχω ἔγωγ στὸ χέρι;
ὅπου σύ μουῖγινες βαρὺ κι ὁ Ἀγαρινὸς τὸ ξέρει.
Εἶν' ἔτοιμα στήν ἄσπονδη πλημμύρια τῶν ἀρμάτων
δρόμον νὰ σχίσουν τὰ σπαθιά κ' ἐλεύθεροι νὰ μείνουν.
Ἐκεῖθε μέ τούς ἀδελφούς, ἐδῶθε μέ τὸ χάρο.»*

* * *

Ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς, μελωδὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ποιητῆς τοῦ Γένους, ἀπλῶσε τὴ σκέψη του σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ σ' ὅλη τὴ γῆ, ἀλλὰ ἡ καρδιά του θὰ μείνει πάντοτε στοῦ Μεσολόγγι, στὴ λιμνοθάλασσά του:

*«Τὰ πρῶτα μου χρόνια τ' ἀξέχαστα, τὰ ἔζησα
κοτὰ στ' ἀκρογιάλι,
στὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴ ρηχὴ καὶ τὴν ἡμερὴ,
τὴ θάλασσα ἐκεῖ τὴν πλατειά, τὴ μεγάλη.»*

Τὸ Μεσολόγγι εἶναι ὁ αὐγερινὸς καὶ ὁ ἀποσπερίτης, ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος καημὸς τοῦ πιὸ βαρὺμοχθου, στοῦ χώρου τοῦ πνεύματος, Ἑλλήνα.

Τά τραγούδια τοῦ Μεσολογγίτικου γυρισμοῦ εἶναι τά ὠραιότε-
ρα καί τά πιό συγκινητικά:

*«Γυρνῶ, καημοί μου αὐγερινοί, καημοί μου ἀποσπερίτες,
ἴσκιος γυρνῶ καί πρὸς ἐσᾶς τ' ἄσαρκα ἀπλώνω χέρια.»*

*«Τοῦ Γένου ἡ Κιβωτός - γράφει - τό Μεσολόγγι. Ἡ δόξα του,
τραγουδημένη ἀπ' τὴν ποιητική ἀγία τριάδα τῶν αἰώνων, ἀπ' τό
Βύρωνα, τό Γκαῖτε καί τόν Οὐγκώ, ζεῖ παντοτινά στήν Ἱστορία,
ὅσο κι ἂν μπορεῖ νά μὴν τό ὑποπτεύεται...»*

* * *

Εὐγνώμονη ἡ μνήμη τριγυρνᾷ στό χῶρο τοῦ ὑψηλοῦ χρέους, πού
μᾶς ἱστορεῖ τρόπαια θριάμβου καί κεφάλαια ἀνθρωπιᾶς, ἐμπνέει
καί ὁδηγεῖ τόν περήφανο Λαό μας στή μελλοντική πορεία του. Τρέ-
φει, ἰδιαίτερα, τὴν καρδιά τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδας, ζωντανῆς
άλυσίδας, μέ τά ἱερότερα καί εὐγενέστερα ἰδανικά, γιὰ νά ἐκπορ-
θοῦν τίς πύλες τοῦ μέλλοντος, καί νά φωτίζει τά βήματά τους στήν
ἐθνική καί γόνιμη πορεία.

«Ἡ Μεσολογγίτισσα» (1828), ἔργο τοῦ Francois - Emile de Lansac.

ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ

Τοῦ Γ.Ν. ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗ

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως τῶν 70 χρόνων ἀπ' τόν θάνατό του, θέλουμε νά κάνουμε ἕνα μικρό μνημόσυνο στόν ἐπιφανέστατο ποιητῇ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς.

Ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς γεννήθηκε στήν Πάτρα τό 1859, ἀπό γονεῖς Μεσολογγίτες καί πέθανε στήν Ἀθήνα τό 1943.

Τίς γυμνασιακές του σπουδές ἔκανε στήν Πάτρα καί τό 1876 ἐνεγράφει στή Νομική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καί τό 1878 ἐγκαταστάθηκε μονίμως στήν Ἀθήνα.

Ἀπό δῶ καί πέρα ἀφοσιώθηκε στήν ποίηση καί ἐπιδόθηκε στήν δημοσιογραφία καί συνεργάστηκε μέ τίς ἐφημερίδες «Ἀκρόπολις», «Ἐφημερίς», «Ἐμπρός» στίς ὁποῖες ἔγραφε καί τά χρονογραφήματα, ὑπογράφοντάς τα με τό W.

Γιά πρώτη φορά δημοσίευσε ποιήματά του στήν ἐφημερίδα τοῦ Μεσολογγίου «Δυτική Ἑλλάς», τό 1874, καί τό 1876 ὑπέβαλε εἰς τόν Βουτσιναιῖον Διαγωνισμόν πρός κρίσιν τήν ποιητική του συλλογή «Ἐρώτων Ἑπῆ», σέ ἄπταιστη καθαρεύουσα. Ἡ συλλογή ἐκείνη κρίθηκε δυσμενέστατα ἀπ' τόν εἰσηγητή Θ. Ὀρφανίδη.

Τό 1876 δημοσίευσε τό πρῶτο του ποίημα στή δημοτική στό «Ἀττικόν Ἡμερολόγιον» καί τό 1878 κυκλοφόρησε μικρή ποιητική συλλογή - 16 σελίδες - μέ τίτλο «Μεσολόγγι», μέ 300 στίχους πού ἀναφέρονται στήν ἡρωϊκή ἔξοδο τῆς φρουρᾶς τῆς πόλεως τό 1826.

Τό 1886 κυκλοφόρησε τή συλλογή του «Τραγούδια τῆς Πατρίδος μου», ἡ ὁποία κρίθηκε ὁμόφωνα ὡς ἡ πιό οὐσιαστική ἐκδήλωση τῆς στροφῆς τῆς νεοελληνικῆς ποίησης σέ νέους δρόμους, ἐντελῶς διαφορετικούς ἀπ' αὐτούς τοῦ ρομαντισμοῦ τῆς Καθαρεύουσας.

Τό ποιητικό πιστεύω τοῦ ποιητῆ εἶναι ἡ συλλογή μέ τίτλο «Τά μάτια τῆς ψυχῆς μου», πού ἐξέδωσε τό 1892 καί ἡ ὁποία τόν κατέταξε ἐπικεφαλῆς τῆς ἀποκληθείσης «Ἀττικῆς Ποιητικῆς Σχολῆς». Ἡ συλλογή αὕτη ἀντινῆαξε κυριολεκτικά τίς ἀπόψεις πού μέχρι τότε ἐπικρατοῦσαν τῶν συντηρητικῶν κύκλων, γιατί ἐδῶ βλέπουμε στοιχεῖα φιλοσοφικά, ἐπιστημονικά καί γλωσσικά ἀπαράδεκτα ἀπ' τίς ποιητικές μετριότητες, μέχρι τότε, τῆς ἐποχῆς.

Στή συλλογή αὐτή, ὁ Παλαμᾶς διακηρύττει ὅτι ὁ ποιητής δέν ἀκολουθεῖ, ἀλλά προηγεῖται καί ὅτι δέν ἐκφράζει τόν ἑαυτό του ἀλλά τήν ἐποχή καί τό ἔθνος του. Καί τό ἀποδεικνύει μέ τήν συλλογή πού ἐξέδωσε τό 1897, τή χρονιά τῆς ἥττας καί τῆς κατασχύνης τῆς Ἑλλάδας, «Ίαμβοι καί ἀνάπαιστοι», στήν ὁποία ἡ πίστη γιά τό μέλλον τοῦ Ἑθνους διακηρύσσεται ἀμείωτα.

Τό 1907 εἶναι ἡ χρονιά πού γιά τόν Παλαμᾶ ἀποτελεῖ σταθμό, γιατί γιά πρώτη φορά ἡ νεοελληνική πραγματικότητα γίνεται μεθοδολογημένο κίνητρο τῆς ποιήσεώς του ἀπό ἰδεολογική πλευρά.

Στόν «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου» ὁ Παλαμᾶς τονίζει τούς λαϊκοὺς ἀγῶνες γιά τήν ἀναγέννηση τοῦ τόπου, ἐνῶ στή «Φλογέρα τοῦ Βασιληᾶ» (1910), ποίημα ἐπικῆς πνοῆς, μέ μεγαλοῖδεατικές ἐπεκτάσεις, τοῦ ὁποίου ὡς πρῶτο ὕλικό ὁ ποιητής χρησιμοποίησε ἀκριτικά τραγούδια καί τόν λαογραφισμό. Ὁ Παλαμᾶς μέ τή «Φλογέρα τοῦ Βασιληᾶ» ἐπιχειρεῖ νά ἀναπαραστήσει τό Βυζάντιο σ' ὅλο τό κρατικό καί πολιτιστικό μεγαλεῖο.

Γενικά ὁ Παλαμᾶς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχήν πού δικαιοῦται τόν τίτλο τοῦ Ἑθνικοῦ ποιητῆ. Ὑπῆρξε γλωσσοπλάστης, δημιουργός, πνευματικός ἡγέτης ἀπαράμιλλος καί τίμησε τό νεοελληνικό πνεῦμα κατὰ τρόπο ἄρτιο πάνω ἀπό μισό αἰῶνα.

Ἡ πολιτεία τόν ἐτίμησε μέ δημόσια ἀξιώματα. Διετέλεσε Γενικός Γραμματέας (1897 - 1929) τοῦ Πανεπιστημίου. Τό 1926 ἔγινε Ἀκαδημαϊκός καί Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας τό 1930.

Πέθανε τόν Φεβρουάριο τοῦ 1943 μέσα στήν ἀπαίσια σκλαβιά καί τό ἔθνος ὁλόκληρο τόν συνόδεψε στήν τελευταία του κατοικία ψάλλοντας τόν Ἑθνικό Ὕμνο.

Τά ἔργα τοῦ Κωστή Παλαμᾶ εἶναι:

α'. Ποιήματα	24	Συλλογές
β'. Διηγήματα	2	
γ'. Δράμα	1	
δ'. Κριτικά	15	
ε'. Μεταφράσεις	2	

Ἀπ' τά ἔργα τοῦ Παλαμᾶ ἔχουν μεταφραστεῖ στήν Ἀγγλική «Ἡ Ἀσάλευτη ζωή», «Ἡ Τρισεύγενη», «Ὁ Θάνατος τοῦ παλληκαριοῦ» κ.ἄ.

Στή Γαλλική «Ὁ Τάφος», «Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου», «Ὁ Θάνατος τοῦ παλληκαριοῦ» κ.ἄ.

Καί ἀποσπάσματα σέ διάφορες γλῶσσες.

Η ΘΕΣΗ ΜΑΣ

Τοῦ Στέλιου Ντόμαλη

Δέν εἶναι μελαγχολία, δέν εἶναι λύπη· εἶναι ταραχή
τά κύματα χτυποῦν τό ἓνα πάνω στό ἄλλο.
Ἡ θάλασσα δέν εἶναι μόνο σκοτεινή, εἶναι καί θολή·
ὅλα τά ψάρια θά χάσανε τόν προσανατολισμό τους.
Κανείς δέν ψάχνει νά 'βρει τήν αἰτία, μέσα στό ἀποτέλεσμα
κινουῦνται ὅλα μέ κατεύθυνση τό χάος
καί δέν γνωρίζουμε, κι ὄχι μόνο δέν γνωρίζουμε
θᾶτανε μιά παρηγοριά τό ἄγνωστο,
πολύ καλά γνωρίζουμε πῶς ἔχουμε χαθεῖ
ἀναπνέουμε ἀπό τήν ἀγωνία μας πολύ βαθειά
τό δηλητήριο τῆς φρίκης κινεῖται μέ μεγάλο σιγουριά
ἀπ' τά ἀγγεῖα ὅλα μέσα καί φτάνει καί ἀποτελματώνεται
ἐκεῖ πού πιθανόν ἐδρεύει ἡ ψυχή.
Τά βράγχιά μας εἶναι ὅλο ἀλάτι καί ψιλή πέτρα...
Ναί, τώρα εἶναι πού χρειαζόμαστε ἓνα θεό
γιατί μόνο ἓνας θεός θά καταφέρει τό ἀντιτρικύμισμα
νά τό καθησυχάσει, μά ὁ θεός, μέσ στήν ἀπελπισία μας τό γνωρίζουμε,
δέ μπορεί νά ἀσχοληθεῖ μέ μᾶς, ἔχουμε τή συνείδηση
κάθε μικρότητάς μας, μά γιά μᾶς
δέ θά ὑπάρξει μεγαλύτερο ἀπό μᾶς ἄσχετα ἂν
οἱ ἀνώτερες δυνάμεις μᾶς ὑποτιμοῦν ἢ μᾶς τοποθετοῦν
σέ σύγκριση μέ ὅλο τόν κόσμο ἐκεῖ πού πρέπει.
Ἡ λογική μας διακατέχεται ἀπό αἰφνιδιαστικές
τῶν παραισθήσεων χιλιάριθμες μεταβολές
μά μιά μεταβολή εἶναι οὐσιαστική, πρέπει νά ξεπεράσουμε
τό ἀποτέλεσμα, πιοῦς κεί, ποιός ξέρει, ἴσως καί βρεθεῖ
ἓνας μέγας κόλπος νά χωθοῦμε μέσα.
Οἱ φάλαινες περπατᾶνε μέ τά στόματα κλειστά,
οἱ καρχαρίες τό ἴδιο, κάθε μεγάλο ψάρι
ξέρει πολύ καλά πῶς καιρός δέν εἶναι γιά τροφή
ἢ πείνα εἶναι σέ ἄλλο χώρο, ἐδῶ ἡ θέση μας...

ΤΑ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑΤΑ ΣΤΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ ΜΟΥ

Τοῦ Γ. Ν. ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗ

«Ἡλιοβασιλέματα γεμᾶτα ἀναμνήσεις

.....

ἡλιοβασιλέματα καί τί δέν μοῦ θυμίζουν...».

Ὁ ἥλιος, αὐτός πού καίει, ὁ Ὑπερίων, αὐτός πού βαδίζει πάνω ἀπ' τή γῆ, γιός τοῦ Οὐρανοῦ καί τῆς Γαίας, κάθε πρωῒ βγαίνει ἀπό τήν Ἀνατολή, μέσα ἀπό τό βαθύτερο ρέμα τοῦ ποταμοῦ Ὤκεανοῦ καί ὑψώνεται πάνω ἀπ' τή γῆ, σιγά - σιγά, γιά νά φθάσει στό ὑψηλότερο σημεῖο τοῦ οὐράνιου θόλου στό μεσημέρι. Καί ἀπό κεῖ ἀρχίζει τόν κατηφορικό του δρόμο πάλι πρὸς τή γῆ, πρὸς τή Δύση, ὅπου καί πάλι βυθίζεται στό ποτάμι τοῦ Ὤκεανοῦ.

Στήν ἀρχή ὁ ἥλιος ἦταν τροχός, κατόπιν ἔγινε ἄρμα μέ 4 ἵππους μέ ἀπαστράπτουσα λευκότητα, ἀπ' τά ρουθούνια τῶν ὁποίων βγαίωνων φῶς καί φλόγες.

Τοῦ ἁρματος αὐτοῦ ἡνίοχος εἶναι ὁ ἥλιος, ὁ ἀκούραστος θεός πού παρουσιάζεται μέ μεγαλεῖο, πού ἀκτινοβολεῖ καί ρίχνει τρομερά βλέμματα κάτω ἀπ' τό χρυσό κράνος του καί ἐξακοντίζει, πρὸς ὅλες τίς κατευθύνσεις ἀπέραντους πίδακες φωτός ἐνῶ τό ἐλαφρύ καί μεγαλοπρεπές ἔνδυμά του κυματίζει στήν πρωϊνὴ αὔρα, ὅπως τόν εἶδε ὁ Ὅμηρος. Δηλαδή σωστός... Βασιλεῖας.

Ἀλλά βασιλεῖας σημαίνει ὅτι εἶναι αὐτός πού βασιλεύει, πού κυριαρχεῖ, πού ἐπικρατεῖ, πού διοικεῖ ἓνα λαό, ἓνα Κράτος, ἓνα Ἔθνος.

Πῶς ὅμως εἶναι δυνατόν αὐτός, πού ὅπως πιό πάνω περιγράψαμε, ὁ τόσο δυνατός, ὁ λαμπρός, ὁ ζωοδότης ὅλου τοῦ κόσμου, βασιλεῖας, νά βασιλεύει ὅταν... χάνεται, ἀφοῦ μετά τό βασίλευμά του ἔρχεται ἡ νύχτα, τό σκοτάδι;

Ὑποψιάζομαι ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἔχει τήν πιό ὁμορφὴ ὄψη του, σέ σχέση μέ κάθε ἄλλο σημεῖο τῆς διαδρομῆς του στό ἡλιοβασιλευμά του, γι' αὐτό καί τοῦ δώσανε τόν χαρακτηρισμό αὐτό. Ἄλλη ἐξήγηση δέν μπορῶ νά δώσω.

Ἔχω δεῖ πολλά ἡλιοβασιλεύματα, πάρα πολλά θά ἔλεγα, ἀλλά μερικά μοῦ ἔχουν κάνει ιδιαίτερη ἐντύπωση γιὰ τὴν ξεχωριστὴ ὁμορφάδα τους καί γι' αὐτό ἔχουν μείνει στὴ μνήμη μου ζωντανά. Νοσταλγικά θυμᾶμαι τὰ παρακάτω, τὰ ὁποῖα δὲν κατατάσσω σὲ κάποια σειρά, σὲ κάποια ἱεραρχία, γιατί τό καθένα τους ἔχει ξεχωριστό τρόπο νά δείχνει τὴν ὁμορφιά του.

Ἀρχίζω ἀπ' αὐτό τοῦ Μεσολογγίου.

Λένε ὅτι τό Μεσολόγγι φημίζεται γιὰ τρία πράγματα. Πραγματικά εἶναι τρία αὐτά γιὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νά σεμνύνεται ἡ Ἱερὰ Πόλις τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλά ὄχι γιὰ κείνα πού ὁ λαός μας χιουμοριστικά λέει, ἀλλά γιὰ τὰ παρακάτω:

α'. Τό Ἡρώον

β'. Τό Δημαρχεῖον καί

γ'. Τό Ἡλιοβασίλευμά του.

«Πίσω ἀπό μακρινές κορφές / ὁ ἥλιος βασιλεύει...», μᾶς λέει ὁ μέγας μας ποιητής καί ἐννοεῖ τό ἡλιοβασίλευμα τοῦ Μεσολογγίου. Εἶναι πράγματι ἐντυπωσιακό: Μιά γραμμή, χιλιόμετρα μεγάλη, φωτεινὴ, μέσ στὴ λιμνοθάλασσα, γεμάτη ἀπ' ὅλα τὰ χρώματα τῆς Ἱριδας σὲ κρατᾶ μέ ἀνοιχτά τὰ μάτια καί σχεδόν χαμένο ἀπ' τόν κόσμο, ἀφοῦ βλέπεις ἓνα πραγματικό ὄργιο ἀπὸ χρώματα, θεσπέσιο θέαμα, φανταστικὴ ὀπτασία.

Ὅταν ρώτησα ἀνθρώπους πού μπορούσαν νά ἔχουν γνώση καί γνώμη γιὰ τό φαινόμενο αὐτό, μοῦ εἶπαν ὅτι αὐτὴ ἡ ὁμορφιά, αὐτὴ ἡ καλλιτεχνία, ὠφείλεται εἰς τό ὅτι ὁ βυθός τῆς λιμνοθάλασσας εἶναι κατάφυτος ἀπὸ φύκια, τὰ ὁποῖα ἔχουν πολὺ ἰώδιο, τό ὁποῖο διασπᾶ τό φῶς καί δίνει αὐτὴ τὴν ὁμορφάδα στά νερά πού φωτίζει τό ἡλιοβασίλευμα στὴ λιμνοθάλασσα.

Ἄν εἶναι ἀλήθεια αὐτὴ - καί γιατί νά μὴν εἶναι; - κάτι παρόμοιο συμβαίνει καί μέ τό ἡλιοβασίλευμα πού ὁ ταξειδιώτης ἀπολαμβάνει ὅταν διαπλέει τὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα. Καί δῶ ὁ βυθός εἶναι γεμάτος ἀπὸ κόκκινα κοράλια, τὰ ὁποῖα δίνουν τὴν ἀπαλὴ ἐκείνη κοκκινωπὴ χροιά στ' ἀπόνερα τοῦ καραβιοῦ τὴν ὥρα πού ὁ ἥλιος ἀφήνει τὴ Σαχάρα. Καί δῶ ἔχουμε ἓνα ἀπ' τὰ ωραιότερα ἡλιοβασιλεύματα τοῦ κόσμου.

Ἐνα ἄλλο ἡλιοβασίλευμα πολὺ ὁμορφο εἶναι αὐτό πού ἀπολαμβάνει κανεὶς ἀπ' τὴ Ἀιάκουρα. Ἀπ' ἐδῶ βλέπει τόν ἥλιο νά χάνεται πίσω ἀπ' τὰ βουνά τοῦ Καρπενησιοῦ, δηλαδή πάρα πολὺ μεγάλῃ ἀπόσταση, ἡ ὁποία ἐξασθενεῖ τὴ δύναμη τοῦ ἡλίου, τοῦ ὁποίου ὁ

δίσκος μεγαλώνει καί κοκκινίζει καί σοῦ ἐπιτρέπει νά τόν βλέπεις μέ γυμνό μάτι ἀρκετή ὥρα.

Κάτι παρόμοιο γίνεται καί στήν Παλαιοκαστρίτσα τῆς Κέρκυρας, καί ὅπου ὁ ἥλιος χάνεται στή θάλασσα καί ἀλλοῦ.

Ἐνα ξεχωριστό ἡλιοβασίλευμα εἶναι αὐτό πού βλέπει κανεῖς στό Εἰρηνικό Ὤκεανό. Ἐδῶ ἡ ἀπόσταση πού σέ χωρίζει ἀπ' τόν ἥλιο πού χάνεται εἶναι τεράστια. Ὁ φωτεινός, λαμπερός δίσκος τοῦ ἡλίου σιγά - σιγά χάνει τό δυνατό του φῶς, μεγαλώνει καί κοκκινίζει χάνοντας τήν χρυσοκίτρινη λάμψη του καί μετασχηματίζεται ἀκριβῶς ἀνάποδα ἀπ' ὅ,τι ὅταν ἀνατέλλει στόν ἴδιο Ὤκεανό.

Ἀνατολές ὁμορφες τοῦ ἡλίου ἔχω λιγώτερες στή μνήμη μου ἀπ' τά ἡλιοβασιλεύματα.

Αὐτή τοῦ Παρνασσοῦ εἶναι μιά ἰδιαίτερη. Ἄν ἀποφασίσεις νά ἀνεβεῖς στήν ψηλότερη κορυφή τοῦ πανέμορφου αὐτοῦ βουνοῦ, τή Λιάκουρα δηλαδή, θά ἀποζημιωθείς καί μέ τό παραπάνω.

Ἡ Λιάκουρα εἶναι ἡ κορυφή στήν ὁποία στάθηκε ἡ κιβωτός τοῦ Δευκαλίωνα καί τῆς Πύρας. Ἐδῶ γεννήθηκε τό πρῶτο Κορίτσι καί τό βάφτισαν Λυκόρεια - Λιάκουρα -, δηλαδή πόλις τοῦ Φωτός. Ὁ ἥλιος ἐδῶ πρωτοβγαίνει στήν Κωνσταντινούπολη καί ἀπ' ἐκεῖ στέλνει τίς πρῶτες του ἡλιαχτίδες, στήν ἀρχή θαμπές, κόκκινες, οἱ ὁποῖες σιγά - σιγά δυναμώνουν μέχρι πού κάποτε σοῦ ἀπαγορεύουν νά τίς κοιτᾷς χωρίς προφύλαξη στά μάτια.

Ἀπ' τό σημεῖο αὐτό εἶπαμε ὅτι βλέπεις καί ἓνα ἀπ' τά ὠραιότερα ἡλιοβασιλεύματα.

Ἐκείνη ὅμως ἡ ἀνατολή πού μοῦ ἔχει μείνει ἀξέχαστη καί ὅταν κλείνω τά μάτια μου καί τή συλλογίζομαι τή βλέπω ἀκόμα καί ἄς πέρασε περισσότερος ἀπό μισός αἰώνας, ζωντανή, τόσο ἀληθινή εἶναι αὐτή τοῦ ὠκεανοῦ.

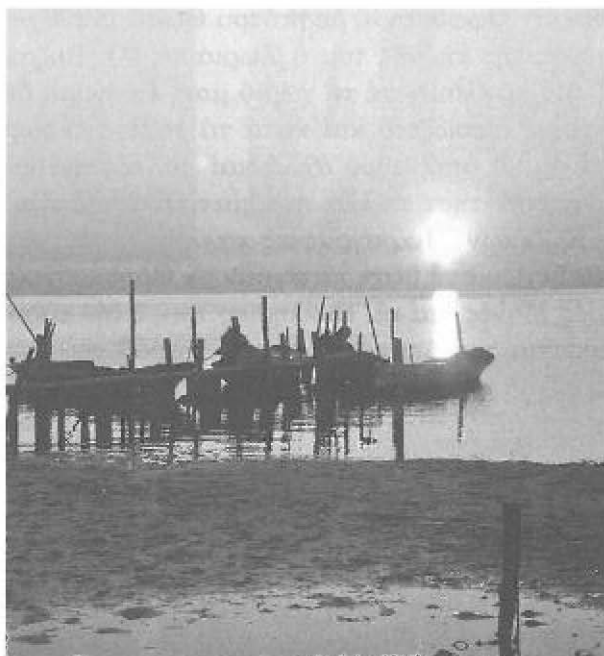
Ἐδῶ, ὅπως εἶπαμε, ἡ ἀπόσταση εἶναι τεράστια. Στήν ἀρχή βλέπεις στόν ὀρίζοντα τῆς ἀνατολῆς νά φωτίζεται σιγά - σιγά, νά ξεχωρίζει, λές καί ἡ Ἰώ χαρούμενη, γελαστή, δροσάτη φέρνει τήν εἶδηση:

— Ἐρχεται! Μήν ἀνησυχεῖτε! Θά φωτίσει καί σήμερα τόν κόσμο, ὁ ζωοδότης ἥλιος!

Τά μάτια σου καρφωμένα στό κομμάτι ἐκεῖνο τοῦ ὀρίζοντα πού ξεχωρίζει γιατί συνεχῶς, σταθερά φωτίζεται. Σέ λίγο κάτι σάν φανάρι, σάν φλογίτσα, φαίνεται. Καί ἡ φλογίτσα αὐτή ὅσο πάει μεγα-

λώνει. Μεγαλώνει - μεγαλώνει καί γίνεται στρογγυλή καί μεγάλη σάν ἓνα ἄλωνι. Δέν βιάζεται νά ἀλλάξει καί ἔπειτα ἀπό λίγο τό ἄλωνι αὐτό μικραίνει, γίνεται σάν ἓνα ἔργαθο γεμᾶτο, ὅχι ὅμως μέ ἄχυρα, ἀλλά μέ φωτεινές κλωστές πού στριφογυρίζουν ὅπως ἓνα κουβάρι τεράστιο, κατακόκκινο, τό ὁποῖο ὅμως ἔπειτα ἀπό λίγο ἀρχίζει νά μικραίνει καί ὅταν κάποτε φθάνει στό μέγεθος τοῦ δίσκου τοῦ ἡλίου μονομιᾶς, ἀπότομα ἀλλάζει χρῶμα καί γίνεται χρυσό καί τότε καρφώνεται στά μάτια ὑποχρεώνοντάς τα νά κλείσουν γιατί δέν μποροῦν νά ἀντέξουν τό φῶς, τό λαμπερό, τό τόσο δυνατό.

Κι ἂν ρωτήσετε γιατί ἀπό κόκκινος ὁ ἥλιος γίνεται χρυσός, θά πάρετε τήν ἀπάντηση ὅτι... ἂν ὁ ἥλιος δέν εἶχε τό χρῶμα τοῦ χρυσοῦ κα ν έ ν α ἀπ' τ' ἀστέρια δέν θά τόν ἀκολουθοῦσε...

α'. ΖΩΡΙΑΝΙΤΙΚΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΛΕΥΚΩΜΑ

Τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΖΩΡΙΑΝΟΥ

Τό χωριό μας «ΖΩΡΙΑΝΟΣ ΔΩΡΙΔΟΣ» - δημοτικό σήμερα διαμέρισμα τοῦ Δήμου τῶν Βαρδουσίων Δωριέων (ἔδρα τό Κροκύλειο) -, θεωρεῖται καί εἶναι ἓνας παραδοσιακός οἰκισμός, μέ τίς ἀπαρχές του στήν περίοδο τῆς Βυζαντινῆς «Ἐπίσκεψης» τῆς Ἐπισκοπῆς Λιδωρικίου τοῦ 8ου αἰώνα, ἐπί Λέοντος Γ' Ἰσαύρου, ὅπου τήν περιοχή διαφέντευαν οἱ Θεσσαλοί «Δυνατοί» («Στρατηγικοί ἐπενδυτές» θά λέγαμε σήμερα), οἱ γεωκτῆμονες τοῦ Δρόγγου ΖΩΡΙΑΝΟΙ.

Γόνος αὐτῶν τῶν Ζωριάνων ὑπῆρξε ὁ ΜΙΧΑΗΛ ΖΩΡΙΑΝΟΣ, Πρωτοστράτορας τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου καί «Ἐπί τῆς Τραπεζῆς, ἔχοντος τό Ὀφρίκιον», Δεσπότη Θωμᾶ (1296 - 1328 μ.Χ.).

Διανοούμενος τῆς ἐποχῆς του ὁ Ζωριάνος (Οἱ Βυζαντινολόγοι - ἀρχαιολόγοι τόν συνδέουν μέ τό χωριό μας, ἐπώνυμο δέ οἰκογενειακό «Ζωριάνος», διεσώζετο καί κατά τό 1821 στό χωριό μας), μέ πλούσιο οἰκονομικό ὑπόβαθρο ἀλλά καί πολλές πνευματικές ἀνησυχίες, μᾶς κληροδότησε πολλά πνευματικά του ἔργα - Ποιητικά, καταγραφές Κωδίκων, Μικρογραφίες καλλιτεχνικές κ.λπ. -, ἀνάμεσα στά ὁποῖα ξεχωριστή θέση κατέχουν τά Θρησκευτικά του Ἰδρύματα, οἱ Ἱερές Μονές καί οἱ Ἐκκλησίες του, στήν εὐρύτερη Ἠπειρωτική ἐπικράτεια τοῦ Δεσποτάτου τοῦ καιροῦ του.

Ἀπ' αὐτά τά θρησκευτικά του ἱδρύματα, διασώζονται τρεῖς ἐκκλησίες μέ πρῶτο τό Καθολικό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κυψέλης (Τουρκοπάλοκου) Θεσπρωτίας, Ναός τοῦ 13ου αἰώνα, πού μετά τό ναό τῆς Παρηγορίτισσας Ἄρτας, ἔρχεται πρῶτο στό εἶδος του σ' ὁλόκληρη τήν Ἠπειρο ἀπό πολλές ἀπόψεις...

Αὐτῆς τῆς ὥραιας σταυρεπίστεγης ἐκκλησίας τοῦ Οἰκιστῆ τοῦ χωριοῦ μας Πρωτοστράτορα Μιχαήλ Ζωριάνου, οἱ φωτογραφίες της κοσμοῦν τό «Θρησκευτικό Λεύκωμα» τῶν Ζωριανιτῶν, καί τῆς ὁποίας ἐκκλησίας ἡ λεπτομερής περιγραφή ἀπαιτεῖ εἰδική μελέτη πολλῶν σελίδων.

Ἐδῶ, στίς «Σελίδες ἀπ' τῆ Φωκίδα» - ἡ πολιτιστική ζωή καί τοῦ χωριοῦ μας Ζωριάνου Δωρίδας ἀνήκει σ' ἐκείνη τῆς Φωκίδας -, πα-

ραθέτουμε δύο εἰκόνες τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κυψέλης καί τμήματος τῆς νότιας, ὅπου καί τό ἐπίγραμμα μέ τ' ὄνομα τοῦ ἱδρυτῆ «ΜΙΧΑΗΛ ΖΩΡΙΑΝΟΣ», πού στό ἀντίκρουσμά τους καθελώνουν τόν εὐσεβῆ προσκυνητή, καθὼς ἐπίσης καί λίγες ἀπ' τίς διασωζόμενες ἁγιογραφίες του, μεταγενέστερων χρόνων...

Τήν ὅλη ἐδῶ παρουσίαση, ἀφορμή κι αἰτία αἰσθανόμαστε γιά μιὰ μελλοντική, περιληπτική παρουσίαση καί τῶν ἄλλων πνευματικῶν ἔργων, πού μᾶς κληροδότησε ὁ Διανοούμενος τοῦ 13-14ου αἰῶνα, ὁ Οἰκιστής τοῦ χωριοῦ μας ΜΙΧΑΗΛ ΖΩΡΙΑΝΟΣ...

Ἀποκαθήλωση.

Ἱεράρχαι
Ι. Χρυσόστομος - Γρηγόριος ὁ Θεολόγος

Ὁ Ἅγιος Σπυρίδων.

Ἡ Πλατυτέρα.

β'. Κυρ-Θρασύβουλα τό «Ἀνάγνωσμα = ΕΙΔΗΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΧΡΟΝΙΑΣ»

Πῆγε, λέει, ὁ καλός μας κυρ-Θρασύβουλας εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου, κατὰ τὴν ἐκδήλωση τῆς «Κοπῆς τῆς Πίτας τῆς Ἑνώσεως Εὐπαλιωτῶν Δωρίδας» -13/1/2013 - θά παρουσιαζόταν μία Ἱστορικο-Λαογραφικὴ ἐργασία τοῦ ἄλλοτε ποτέ Δημοδιδασκάλου τοῦ χωριοῦ μας κ. Γιάννη Ἠλιόπουλου, πού μόλις πρωτοκυκλοφόρησε σέ Βιβλίο ἢ «Ἑνωσις Εὐπαλιωτῶν» καί γιὰ τὴν ὁποία ὁ παλιός μας Ἐκπαιδευτικός, θά ἔκανε σχετικὴ Εἰσήγηση...

Κι ὁ κυρ-Θρασύβουλας δέν ἤθελε νά χάσει τὴν εὐκαιρία καί τῆς «Πίτας» καί τῆς... Εἰσηγήσεως...

Καί σήμερα, μετὰ τό σχόλασμα τοῦ «Ἁγίου Παντελεήμονα», ὡς συνήθως, στό «καφέ» τῆς κυρα-Κατίνας, ἔγινε ἡ παρουσίαση τῶν ἐντυπώσεων τοῦ καλοῦ μας χωριανοῦ - κυρ-Θρασύβουλα - τοῦ Βιβλίου μέ τόν τίτλο «Ο ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ ΤΗΣ ΔΩΡΙΔΑΣ» καί τῆς Εἰσηγήσεως τοῦ συγγραφέα, ὅπως μᾶς τὴ διάβασε ὁ σέ κάτι τέτοια «ρέκτης» κυρ-Θρασύβουλας, βγάζοντάς τὴν ἀπὸ τὰ ἐσωτερικὰ θυλάκια τοῦ πανωφοριοῦ του κι ...ἀπαγγέλλοντας ἐν μέσῳ γενικῆς τῶν θαμῶνων σιγῆς:

«- Δέ θά σᾶς κουράσω», μᾶς δήλωσε, «με ὅσα ὠραῖα καί σοβαρά, εἶπε ἀπὸ μικροφώνου στὴν κατάμεστη αἴθουσα τῆς “Λέσχης Ἀξιωματικῶν τῆς Ἀθήνας”, ὅπου παρακολουθήσαμε τὴν ὅλη ἐκδήλωση, ὁ παλιός μας Δημοδιδάσκαλος, ἀλλὰ μέ ὅσα ἰδιαιτέρα γιὰ τό μοναδικό του βιβλίο καλὰ κατέγραψα...».

Κι ὁ κυρ-Θρασύβουλας, ξεδιπλώνοντας ἓνα χαρτί μᾶς διάβασε:

«- ...Οἱ Εὐπαλιῶτες ἔχουν καί τιμοῦν καί τοὺς γιὰ τὴν Πατρίδα, κατὰ καιροὺς πεσόντες ἀδελφούς τους κι ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς καί τόν Ἀγαυό τους Ἥρωα τοῦ 1821, τόν ἐνδοξο Καρυώτη, Ἀρχηγό τῶν Ὀπλων τοῦ πολεμικοῦ Σώματος τοῦ γειτονικοῦ Μοναστηριοῦ τῆς Βαρνάκοβας, Παρθένιο Ζωγράφο, τοῦ ὁποίου ἡ ἡρωϊκὴ συμμετοχὴ στὸν ὀχτάχρονο ἀγῶνα τῆς Λευτεριᾶς καί τὰ πολεμικά του κατορθώματα τοῦ ἀπέδωσαν τόν τίτλο τοῦ “Παπα-Φλέσσα τῆς Δωρίδας”...

»Ἡ Συλλογὴ τῶν γραπτῶν μαρτυριῶν τῆς συμμετοχῆς τοῦ Παρθενίου Ζωγράφου καί τοῦ ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ Βαρνακοβίτικου Σώματος στοὺς ἀγῶνες τοῦ 1821, σ' ὁλόκληρη τὴ Ρούμελη, ἢ μελέτη κι ἀξιολόγησή τους, ἀποτελοῦν τό περιεχόμενο τοῦ βιβλίου μέ τόν τίτλο: “Παρθένιος Ζωγράφος - ὁ Παπαφλέσσας τῆς Δωρίδας”, πού ἢ

Ἀκαδημία Ἀθηνῶν βρίσκοντάς το πολυτιμότερο τό βράβευσε καί πού ἡ “Ἐνωσις Εὐπαλιωτῶν”, δηλαδή οἱ μεταγενέστεροι, οἱ σημερινοί χωριανοί του, τιμητικά τύπωσαν καί παρουσιάζουν ἐδῶ σήμερα...».

Κάπου ἐδῶ διέκοψε τήν αἰσθηματικά φορτισμένη ἀνάγνωσή του ὁ φίλος μας, γιά νά ἐπιφέρει, μέ λόγια τοῦ Μακρυγιάννη, σέ ὕφος Ἀγωνιστῆ τοῦ 1821, τονίζοντας:

«Κι αὐτεῖνη ἡ Πατρίδα, δέ λευτερώθει μέ παραμύθια, ἀλλά μέ Ἀγῶνες καί μέ θυσίες... Κι ἔχουμε Πατρικούς Ἀγῶνες, ἔχουμε Θυσίες... Καί νά μπαίνουμε σέ φιλότιμο, νά κάνουμε ἔργα καλά κι ἀντάξια αὐτῶν τῶν Ἀγῶνων κι αὐτῶν τῶν Θυσιῶν...».

Ὅπως τά βίωσα σήμερα στό «Καφέ» τῆς κυρα-Κατίνας, τοῦ φτωχοῦ ΚΟΥΚΟΥΡΟΥ...

Υ΄. ΜΗΤΣΙΟΣ, Ο ΤΟΣΟ ΚΑΙ «ΠΑΣΑ» ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΣ

«...Ἐκείνου τούν κιρό, γιά νά καταλάβτε, οὐλ' οἱ χουριανοί ἤμασταν προβαταραῖοι.

Ἄλλους λίγα, ἄλλους πουλλά πράτα κι καμός' τσοπαναραῖοι μαναχοί κι μί γίδα...».

Τό δειλινό τῆς Κυριακῆς ἀργίας, πού ἀκόμα τηροῦμε μ' εὐλάβεια στό μικρό μας χωριουδάκι, παρέες - παρέες βρισκόμαστε ἐγκαταστημένοι ὁλόγυρα στά σιδερένια, τά παραδοσιακά τρίποδα τραπεζάκια τοῦ καταστήματος τοῦ (Μήτσιου), στήν ἄκρη «τῆς τοῦ μαγαζιῶ ὑπαιθέρας», ὅπως τίς προάλλες εἶχε προσδιορίσει τό χωριό τῶν ψυχαγωγικῶν μας συγκεντρώσεων ὁ κυρ-Θρασύβουλας, ὁ ρέκτης ἐπιλογέας χώρων ἡσυχων, ρομαντικῶν, εὐχάριστων καί καθοριστικοῦ περιβάλλοντος, στήν πνευματική καί ψυχική μας ἡρεμία καί παραδέ - τώρα μέ τήν ἄνοδο τῆς θερμοκρασίας -, πλησίον τῶν τρεχούμενων δροσερῶν νερῶν τοῦ τόπου μας...

Ἡ παρέα μας «τῶν πάσης ἡλικίας γερόντων τοῦ Κούκουρου» - ὀγδοήκοντα καί βάλε ἐνιαυτῶν - εἶχε συναχθεῖ στήν τελευταία γωνία, στό βάθος τῆς υπαίθερας, ἐκεῖ δά, κοντά στά ἐλαιόδεντρα τοῦ Παναῆ καί στό δροσερό κι ἀσταμάτητο στά νεροτράγουδά του ἀρδευτικό αὐλάκι τοῦ «Ἀπάνω Κάμπου», τό προσδιοριστικό τῆς μεσημβρινῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς τοῦ «ἀπότινος χρόνου» μεταφερθέντος ἐδῶ οἰκισμοῦ μας...

Ἄς εἶναι!...

«— Ἀπ' λέτε, τό ἀποφινό δειλινό, τό “λέγειν” εἶχε ὁ γερο-Νώντας, (ὁ ζυμωμένος μέ τό πρόβειο γάλα καί διαρκῆς ἀνανεωτῆς τῶν τσοπάνικων δρώμενων), ὡς ἔφη, μ' εὐτράπελο τρόπο ὁ κυρ-Θρασύβουλας, “κάθε κατῶι εἶχε τίς δικές του πρατίνες καί κάθε ἐκτῆμα, νά εἰποῦμε, τό μαντρί καί τή δική του ἀνθρωποτάρατσα... Ἐβαζε ὁ τόπος ἀπ' τά τσουκάνια καί στόν καιρό τῶν γέννων, ἀπ' τά βελάσματα... Ἄσε τά νυχτοσκαρίσματα καί τά καλοκαιρινά Καλαμποπαιξίματα...”.

— Κι δέ μ' λές, ὦρέ Νώντα, ποιός κλάρσε τό δέντρο, στό μαντρί τοῦ Μπόμπολα; Ἡ ἀπότινος χρόνου ἀχροομένη τῶν γεροντικῶν διηγήσεων καί μή ἐπεμβαίνουσα κυρα-Κατίνα, εἰσῆλθε ἀποφασιστικά στή συζήτηση.

— Ἄμ δέν ξέρου! Ὅποιος τῶκαμι, δέν ἔκαμι καλά... Μακαρίτς τώρα οὐ Μπόμπουλας κι σχωρεμένους, ἀλλά τό δέντρο αὐτεῖνο ἦταν σμαδιακό κι τά σμαδιακά δέντρα δέν τά παλεύνι...

»Κάθε μαντρί καί στάλος εἶχε καί τό δκότ' σμαδιακό κλαρί: Ἡμεράδ, Πλατάν, Ἀγκουρτσιά, Πουρνάρ... Μ' αὐτάνα ζοῦσαν γιά χρόνια, τσοπαναραῖοι, πράματα, χουριανοί...

— Κι ἄλλα δέντρα ἦταν σμαδιακά κι στοιχειωμένα, ὅπου καί τά πλατάνια στ' Κουκουρόβρυσ'... Ἐκεῖ, τή Δευτέρα, θά κουρέψω τς πρατίνες κι ὅποιος θέλ' ἔρχετι...

— Ἐχς πουλλά πράματα ἀκόμα, Μήτσιου μ'; ὁ Νάσιος.

— Ἐχου τέσσερις πρατίνες, μ' ἀρνόδοντο!...

— Κι θέλς βουήθεια;

— Λέου, γιά παρέα... Νά θυθοῦμι τά παλιά...

— Ἐχς περισσιου κουροψάλδου;

— Εἶχα ἀγοράς' τρία, ἀπ' τό γυρολόου τό Χαραλάμ. Τό Μπαλταδοῦρο... Τάχω στήν τράτσα, νά καταλάβς κι ἀπάν' στή Στούκα...

— Σακκιά ἔχς γιά τά μαλλιά;

— Ἀπ' οὔλα τά συγύρια, σ' λέου!...»

Ξαναζωντάνεψαν ὁλόγυρα στό τραπέζι κι ἀνάμεσα στά οὐζάκια τῆς συντροφιάς οἱ τσοπάνικες συνήθειες τῶν περασμένων χρόνων... Διηγήσεις κι ἀτέλειωτες περιγραφές ἀνέκδοτων γεγονότων, ὁμαδικοῦ «κουρέματος» τῶν προβάτων, ἐκειδά μπρός - πίσω τ' Αἰ-Γιωργιοῦ καί πρίν ἀρματωθοῦν μέ τά μουσικά τους ὄργανα τά πράτα καί τραβήξουν ψηλά γιά τά «Μνήματα» καί τοῦ «Δήμου Σκαλτσᾶ» τά δέντρα... Γεγονότα ἐορταστικά, ὁμαδικῆς, τσοπάνικης, ἐμπρακτῆς ἀλληλεγγύης...

Οἱ μέρες διάβηκαν, ταξιθεύοντας ἀδιάκοπα στό χρόνο καί κατά

τό δεῖλι τῆς ἐπόμενης Κυριακῆς, στό γνωστό καί γνώριμο «στέκι», στό χῶρο τῆς αὐλῆς τοῦ μαγαζιοῦ τοῦ κυρ-Μήτσιου καί δίπλα στό δροσερό, χαρούμενο, γοργοκύλιστο, κελαρυστό νεραύλακο, οἱ πα-
ρέες τοῦ χωριοῦ συνεπεῖς στίς ἐθιμικές τους συνήθειες, ἀπολάμβαναν τό τέλος τῆς ἡμέρας, μέ τό μυστηριακό λιγότεμά της, ὅταν
ξαφνικά τά συναισθήματα μετέβαλαν οἱ δυνατά συνδιαλεγόμενοι:

– Ἦθελα νᾶξερα, ποιός μ' τῶκαμι αὐτεῖνο; ὁ Μήτσιος.

– Τί σοῦ συνέβη; ὁ κυρ-Βάγγος.

– Μοῦ πῆραν ἀπ' τήν ἀνθρωποτάρατσα τά κουροφάλδα!...

– Τί λές, λεβέντη μ'; ὁ Θάνος μας.

– Μή μέ ἀναγαλᾶτε, γιατί θά γίνουμε ἀπό δυό χωριά!...

– Πῶς τῶπαθες, μωρέ Μήτρο μ'; ὁ Λαλάκης μας.

– Δάκο, μή μ' ἀναγελᾶς, θά γέν' ἀπόψε τό «Σῶσε»!...

– Σέ ρωτᾶμε ἀπό περιέργεια κι ἐνδιαφέρον, μωρέ πρατάρη μέ
τίς τέσσερες πρατίνες μέ τ' ἀρνόδοντα...

Ὁ κυρ-Μήτσιος ἀγρίεισε: Μαύρισε - κιτρίνισε, χτύπησε χέρια καί πόδια... Ἔβγαλε τήν τραγιάσκα του καί μέ θυμό τήν πέταξε στή δι-
πλανή του καρέκλα... Μεγάλη ἡ ἀναταραχή στήν πλατεία τοῦ μα-
γαζιοῦ... Ἀνοιξαν τά παράθυρα τῶν γύρω σπιτιῶν κι ἡ Θανάσω
πρόβαλε προς τά ἔξω τό κεφάλι της, φωνάζοντας στή γειτόνισσά
της:

– Μωρή Ἀστέρω! Ἔβγα, ἔλα νά ἰδεῖς!...

Ὁ μικρο-πρατάρης Μήτσιος, ἔξαλλος τώρα φώναζε, βημάτιζε
γρήγορα καί λοξά!... Κατέβασε τό σακκούλι, τό κρεμασμένο στή
μουριά κι ἔβγαλε τά κουροφάλιδα καί τά ξάπλωσε στό διπλανό
του τραπέζι, ἐπιδεικνύοντας τήν κοφτερή τους ιδιότητα... Ἀπ' τή
λινάτσα, τή δεμένη μέ σύρμα στό κλωνάρι μιᾶς ἐλιᾶς τοῦ Παναῆ,
ἔβγαλε κι ἔφερε στή μέση τῆς αὐλῆς τοῦφες πρόβεια μαλλιά
γεμάτα «πίνο», ἀπειλώντας, μέ δυνατές φωνές, ν' ἀνακαλύψει τόν
αἴτιο τῆς ταλαιπωρίας του καί νά τόν βάλει νά τά πλύνει καί νά τά
ξάνει!...

Ὅμως, στούς ἥχους τῆς γνώριμης στά πράματα φωνῆς του, ὁμα-
δικά ἀποκρίθηκαν, ἀπ' τό διπλανό χωράφι, οἱ τέσσερες πρατίνες
του μέ τ' ἀρνόδοντα, μοικάζοντας ζωηρά: «Με-ε-ε! Μπέ,ε,ε!
Μπέ!». Ἐγινε τό «Σῶσε»!

Στό ἄκουσμα τῶν βελασμάτων, γέλασε δυνατά καί τρανταχτά
ὁλόκληρη ἡ πλατεία τοῦ μαγαζιοῦ καί τά διπλανά τῶν σπιτιῶν
ἀνοιχτά παράθυρα... Ἀκόμα μειδίασε κι ὁ Μήτσιός μας, ὁ «Πολύ
καί Πᾶσα Πικραμένος» μας...

α'. Ο ΕΥΖΩΝΑΣ ΤΟΥ ΚΑΔΡΟΥ

Τοῦ Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Τό παρακάτω διήγημα συμμετείχε στὸν Πανελλήνιο Διαγωνισμό Ποιήματος - Διηγήματος τῆς ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ μέ θέμα γύρω ἀπ' τοὺς Βαλκανικούς πολέμους 1912-13 καί ἔλαβε τό ΤΡΙΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ.

Φωλιασμένο στίς νότιες ὑπώρειες τῶν βράχων τῶν Ρουμελιώτικων Βαρδουσίων βουνῶν, τό μικρό μας χωριουδάκι, σά μετερίζι ἐξόρμησης βασιλαετῶν, στό πείσμα τοῦ χρόνου διατηρεῖ τήν παραδοσιακή του μορφή καί κάθε εὐτυχισμένη γιά μᾶς περίοδο, πού ζοῦμε στή φιλόξενη ἀγκαλιά του, βιώνουμε τίς ἱερές του μνήμες, τίς θύμισες τίς πατρογονικές, ἀλλά καί τήν παραδοσιακή καί ἡρωϊκή ἱστορική του πορεία...

Τά περισσότερα σπιτάκια του, ὅπως καί τό δικό μας, θεμελιωμένα στούς βράχους, ἔχουν τοὺς τοίχους τοὺς πετρόχτιστους, σέ πάχος ἐξήντα κι ἀκόμα ἑκατοστῶν, ἀνώγια καί κατώγια, μεγάλο, ἀγναντερό μπαλκόνι καμωμένο μέ δρύινη ξυλεία, ὅπως καί τά ἐξώφυλλα τῶν παραθυριῶν καί οἱ πόρτες κατωγιῶν καί εἰσόδου, οἱ διπλόφυλλες, μέ διπλό σανίδωμα τοῦ κάθε φύλλου, σύρτες καί κόντρες ξύλινες καί σιδερένιες, μεγάλα καρφιά καί ζουμπερέκια, ὅλα κατασκευασμένα στό «γύφτικο» τοῦ χωριοῦ, στά περασμένα χρόνια...

Πλακοσκέπαστο καί τό δικό μας σπιτάκι, ὅπως κι ὅλα τοῦ χωριοῦ μας, διατηρεῖ ἀκόμα τά κρυφά «μασχάλια», στὸν τοῖχο τῆς πρόσοψης, πού ἐλέγχουν τήν ἄνοδο καί τήν εἴσοδο, μά καί τή λιθόστρωτη αὐλή, τήν περιμαντρωμένη καί κλεισμένη μέ μεγάλη, διπλόφυλλη, δρύινη ἐξώπορτα...

Στό «καλό δωμάτιο» αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ - ὄχυροῦ, ὅπου ἤρθαν στὸν καιρό τους νυφάδες ἢ γιαγιά καί ἡ μάνα μας, διατηροῦν τήν παρουσία τους καί οἱ παλαιότεροι ἔνοικοι ἄνδρες τοῦ σπιτιοῦ μας καί καμαρώνουν ἀπό τά ψηλά, καλοδιατηρημένα «κάδρα» τους...

Χαμογελαστοί πάντα, μᾶς καλοδέχονται σέ κάθε ἐπίσκεψή μας - προσκύνημα στήν πατρογονική μας «Ἑστία» - κι ἐμεῖς ἀνταποδίδουμε μέ τό σάλπισμα τῆς καρδιάς μας καί μάλιστα, ὅταν ἀντικρύ-

ζουμε τόν Εὐζωνα τοῦ κάδρου, τήν ὑπερηφάνεια τῆς φαμελιᾶς μας, τό Νίκο τό Μπέλο, γιγάντιο, ἀτσαλάκωτο, γελαστό, λεβέντη, μέ τή λαμπρή καί δοξασμένη εὐζωνική στολή του, μέ τσιγκέλι τό δλόμαυρο μουστάκι του...

Τήν ἱστορία του μᾶς μολογοῦσε ἡ κυρούλα μας, ὅταν στά παιδικά μας χρόνια, ξαπλωμένοι στό μεγάλο μπαλκόνι μας, τή βοηθοῦσαμε νά ξεσπυρίσει τούς γίγαντες, τά φασόλια ἀπ' τόν κῆπο μας στοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου, ψηλά, στό ριζοβούνι τῆς Κόκας ἢ νά διαλέξει τά λάχανα καί τά μυριστικά, γιά τήν ὠραία της λαχανόπιτα...

«— Ἐκεῖνο τόν καιρό - μᾶς ἔλεγε σέ κάθε εὐκαιρία ἡ καλή μας γιαγιά -, ἔφυγε ὅλο τό χωριό στήν Ἀμερική... Ἐκατό κι ἀκόμα νοματαῖοι... Ὁ παππούς σας, ἄφησε τόν πατέρα σας ἀγέννητο καί μέ τ' ἀνίψια του μπάρκαραν γιά τήν Ἀμέρিকা, ὅπως λέει καί τό τραγούδι... Αὐτό ἔγινε, φεύγοντας οἱ χωριανοί ἀπ' τό Λαύριο, στά 1900...

»Μαζί του πήρε καί τό Νίκο τό Μπέλο, ἀνεψιό του, τόν τσολιά, πού ἔχουμε στό κάδρο... Διάβηκαν καμπόσα χρόνια καί μιά μέρα χτύπαγαν συνέχεια οἱ καμπάνες τ' Αἰ-Νικόλα, τῆς ἐκκλησιᾶς μας, καί φώναζε ὁ ντελάλης ἀπ' τή χουγιάχτρα, πώς κίνησε πόλεμος μέ τήν Τουρκία... Οἱ Τοῦρκοι ἦταν τότε σιμά, στήν Ἄρτα καί στή Λάρισα, καί οἱ ἄντρες κίναγαν γιά τό στρατό...».

Ἡ καλή μας βάβα, μᾶς διηγόταν πολύ συλλογισμένα. Κάποτε οἱ παλιές μνημες τήν ἔκαναν ν' ἀναστενάξει καί νά διακόπτει τή διήγηση τῶν σκληρῶν ἐμπειριῶν της μέ χαμηλά βογκητά... Κι ἐμεῖς, ξαπλωμένοι δίπλα της κι ἀκουμπισμένοι στήν ἀγκαλιά της, τήν ἀκούγαμε μέ κομμένη ἀναπνοή, ταξιθεύοντας σέ χρόνους ἀλαργινούς κι ἡρωϊκούς.

Ἡ γλυκιά καί σαγηνευτική διήγηση τῆς γιαγιάς μας, μᾶς ταξίδευε τώρα στούς Βαλκανικούς Πολέμους τοῦ '12-'13 καί στίς αἱματοβαμμένες ραχοῦλες τοῦ στοιχειωμένου τόπου μας...

«—Τά χαμπέρια, μᾶς ἔλεγε, ἔφτασαν καί στήν Ἀμερική, στή Μέμφιδα, ὅπου ἐργάζονταν οἱ δικοί μας. Ὁ νοικοκύρης μου, σ' ἓνα του γράμμα μᾶς ἔλεγε, νά καλοδεχτοῦμε τά παιδιά, πού ἐνθουσιασμένα γύριζαν καί πάλι στήν Πατρίδα, πού τά εἶχε ἀνάγκη.

»Σέ κάμποσο καιρό, Γενάρη μήνα τοῦ '13, γύρισαν στό χωριό μας ὁ ἀδελφός μου ὁ Χαράλαμπος κι ὁ ἀνεψιός μας ὁ Νίκος...

»Στίς πέντε τοῦ Φλεβαριοῦ - τό θυμάμαι σάν τώρα - μᾶς ἀποχαιρέτησε ὁ Νίκος καί μέ τίς εὐχές μας ἔφυγε γιά τό Εὐζωνικό...

»Στό δρόμο, μᾶς μολόγαγε, ὅταν ξαναγύρισε, ὁ κόσμος πλημύ-

ριζε τούς δρόμους νά δεῖ τούς εὐζώνους, πού πήγαιναν στά μέτωπα χαμογελαστοί κι ἐνθουσιασμένοι, νά τούς εὐχηθεῖ τή Νίκη καί τόν καλό τους γυρισμό...

»Τό τραῖνο, μᾶς ἔλεγε, ἀπό τό Βόλο κι ὡς τήν Καλαμπάκα “Δέν εἶχε μέρος νά διαβεῖ καί δρόμο νά περάσει”, καθὼς ἄνδρες, γυναῖκες καί παιδιὰ ἤθελαν νά τούς χαιρετήσουν καί τούς φώναζαν: “Λεβέντες, καλῶς ἤρθατε... Ἡ ὥρα ἡ καλή, παιδιὰ μας... Στό δρόμο πού πηγαίνετε, ἡ Παναγιά μπροστά σας...”.

– Κι ὕστερα γιὰ γιὰ; ἡ μικρή ἀδελφή ἀγωνιοῦσε, ν’ ἀκούσει τή συνέχεια.

»– Τό τραῖνο σταμάτησε στήν ἄκρη τοῦ κάμπου τῆς Θεσσαλίας κι οἱ εὐζωνοὶ συνέχισαν μέ τά πόδια ν’ ἀνεβαίνουν τά βουνά τῆς Πίνδου, βρέχοντας καί χιονίζοντας...

»Στό Μέτσοβο, ὁ κόσμος ἔκοβε τά χιόνια κι ἄνοιγε τό δρόμο, νά περάσει ὁ στρατός μας... Σ’ ἓνα χωριό, στή Ντρεβεντίτσα, τούς περίμενε ὁ στρατηγός Καπετάν Κρεμμύδας καί μαζί του κυνηγοῦσαν τόν Τοῦρκο ἀξιωματικό Μπεκήρ Ἀγᾶ, ἀπό ράχη σέ ραχοῦλα, νύχτα καί μέρα... Κοιμόνταν ἀπάνω στά χιόνια, σάν τούς λύκους... Πάλευαν μέ τό κρῦο, μέ τ’ ἀνεμόβροχα, μέ τήν πείνα, ἀλλά καί μέ τόν ὄχτρο...

»Ὁ Παπακυριαζῆς, ὁ Συνταγματάρχης, τούς ἔδινε θάρρος καί τούς παρακινοῦσε, νά πιάσουν ζωντανό τόν Τοῦρκο Ἀγᾶ καί νά μποῦνε νικητές στά Γιάννενα...

»Κι ὁ βασιλιάς, μολόγαγε ὁ Νίκος, ὁ Κωνσταντῖνος, τυλιγμένος μέ μιὰ κάπα ἦταν μαζί τους καί τά βράδια κοιμόταν κι αὐτός δίπλα τους, ἀπάνω στά χιόνια...

– Καί τί ἔκαναν ὕστερα; πετάχτηκα κι ἐγώ.

– Κυνηγώντας τούς Τούρκους καί τρέχοντας, σάν τούς κυνηγούς, ἀπό ραχοῦλες σέ λαγκάδια, πέρασαν μέσα σ’ ἓνα κατεβασμένο ποτάμι, πού τό νερό τούς ἔφτανε ὡς τίς μασχάλες τῶν χειρῶν τους καί σκαρφάλωσαν σ’ ἓνα ὄχυρό βουνό, Ντρίσκο τόλεγαν, κι ἐκεῖ ξέκαμαν τό Μπεκήρ Ἀγᾶ καί ξαγνάτησαν στά Γιάννενα...

»Μόλις φάνηκαν στή ράχη τοῦ Ντρίσκου οἱ Εὐζωνοί, οἱ Τοῦρκοι ἀπ’ τό βουνό Καστρίτσα τούς ἄρχισαν στό κανονίδι... Ἐπεφταν οἱ ὀβίδες σάν τό χαλάζι, ἀλλά οἱ Εὐζωνοὶ δέν τό λογάριάζαν γιὰ μάχη, ἀλλά πανηγύρι τό νόμιζαν καί σά νά ἦταν στό Χάζι!...

»Τή νύχτα τήν πέρασαν στό βουνό “Κοντοβράχι” κι ἐτοιμάζονταν γιὰ τό γιουρούσι, πού θά τούς ἔφερνε μέσα στά Γιάννενα, ἀλλά δέν ἦταν σκοτάδι, ἀπό τά τουρκικά κανόνια... Ἀστραφτε ὅλη

τῇ νύχτα στό ἔρημο Μπιζάνι, τό μεγάλο ὄχυρό, πού προστάτευε τά Γιάννενα... Ἐπεφταν, λέει, τά κανόνια συνέχεια κι ἀναστενάξαν τά βουνά ὥς πέρα...

»Ἄμα ἔφεξε κι ὁ Φλεβάρης εἶχε εἴκοσι μία καί πρίν ἀκόμα βγεῖ ὁ Ἥλιος τόν τόπο νά ζεστάνει, ὁ Ἰσάτ Πασᾶς, πού κράταγε τήν ἄμυνα στά Γιάννενα, παρέδωσε στούς Ἑλληνες τό ἔρημο Μπιζάνι...

»Ὁ καβαλάρης ἀγγελιοφόρος, τούς ἔφερε τό μήνυμα τοῦ Κωνσταντίνου:

“Παιδιά μου, τούς ἔλεγε. Ἡσυχάστε! Τά Γιάννενα τά πήραμε. Μαζί καί τό Μπιζάνι”.

»Κι οἱ Εὐζωνοί τοῦ Καπετάν Κρεμμύδα, φώναξαν δυνατά: “Ζήτω! Νά ζήσει ὁ Κωνσταντῖνος μας! Ποτέ νά μὴν πεθάνει!...”. Ὄταν τό μολόγημα τοῦ Νίκου ἔφτανε ἐδῶ, ἐκεῖνος συγκέριαζε ἓνα τραγουδάκι... Τά λόγια του τά θυμάμαι, σα νά τόν ἀκούω νά τό λέει, ὅπως τότε, τά βράδια στ' ἁλώνια...

– Τί ἔλεγε τραγουδώντας ὁ θεῖος Νίκος; Ἡ περιέργεια τῆς μικρῆς ἀδερφῆς ἔκανε τή γιαγιά μας, πού ἔνοιωθε νά κρεμόμαστε ἀπ' τά χεῖλη τῆς, νά τραγουδήσει κι ἡ ἴδια, χαμογελαστή κι ὥς μέσα τῆς ἱκανοποιημένη, ἐπαναλαμβάνοντας γιά μιὰ ἀκόμα φορά τό τραγούδι τοῦ Εὐζωνα:

“Νά ἤμουν πολί, νά πέταγα, νά πῆγαινα τοῦ ψήλου,
Ν' ἀγνάντευα στά Γιάννενα, ἀπάνω στό Μπιζάνι.
Πῶς πολεμᾶνε οἱ Ἑλληνες μέ Τούρκους, μέ Ἀρβανίτες.
Μέρα καί νύχτα στή φωτιά, στούς πάγους, μέσ στα χιόνια.
Καί σάν λιοντάρια πῆδαγαν στά τούρκικα κανόνια.
Πέφτανε οἱ σφαῖρες, σάν βροχή. Ὀβίδες σάν χαλάζι.
Καί γύρω κλαίγανε τά βουνά καί ἡ γῆς ἀναστενάζει.
Ὁ Κωνσταντῖνος φώναξε καί τό Στρατό προστάζει:
– Ἐμπρός παιδιά, νά πάρουμε τό ἔρημο Μπιζάνι
Νά φθάσουμε στά Γιάννενα, Τούρκους πολλούς νά βροῦμε.
Πασάδες γιά νά σφάζουμε, νά πιάσουμε Ἀρβανίτες...”.

»Εἶχαν τόσο καί τέτοιο μεγάλο ἐνθουσιασμό οἱ Εὐζωνοί, σάν μπῆκαν μέσα στά Γιάννενα καί σκαρφάλωσαν ἀπάνω στά κανόνια τοῦ Μπιζανιοῦ, πού ἤθελαν μ' ἓνα μεγάλο πῆδημα νά πάρουν καί τήν Πόλη... Πρόσταζαν καί τό Σουλτάνο, νά τούς παραδώσει τήν Ἀγιά Σοφιά... “Τά Γιάννενα τά πήραμε”, ἔλεγαν, “δώσμαστέ καί τήν Πόλη. Νά πᾶνε νά λειτουργηθοῦνε οἱ Δεσποτάδες ὅλοι... Ἀκό-

μα δέν τελείωσε ἡ θεία λειτουργία καί θά τήν τελειώσουμε μέσ' τήν Ἀγιά Σοφία...”.

“Δῶσε ἐδῶ, Σουλτάνε, καί τήν Ἀγιά Σοφιά, νά μπεῖ ὁ Ἑλληνικός Στρατός, νά κάνει τή Μετάνοια... Προσκύνα ἐδῶ, Σουλτάνε, καί δῶσε τά κλειδιά... Νά μπεῖ ἡ Ἑλληνική Σημαία, γιά νά καεῖ ἡ καρδιά σου κι ἂν δέν τή δώσεις μέ καλό στήν παίρνουμε μέ τό ζόρι, γιατί τό ξέρετε καλά, εἶναι δική μας ἡ Πόλη...”.

»Πῆγαν, μολόγαγε, καί στό Τεπελένι, στό χωριό τ' Ἀλῆ Πασᾶ καί κοιμήθηκαν μέσα στό Κάστρο του! Ἀπ' ἔξω ἦταν ὁ μαραμένος πλάτανος, πού τόν εἶχε βάλει στό σημάδι ὁ Ἀλῆ Πασᾶς... Στήν καρδιά του τόν λάβωσε καί πέσανε τά φύλλα, ὅπως τό τραγουδάμε κι ἐμεῖς τώρα: “Τί ἔχεις, καημένη πλάτανε, καί εἶσαι μαραμένος...”...

– Κι ὕστερα;

– Εἶναι, μᾶς μολόγαγε, ὁ πλάτανος τ' Ἀλῆ Πασᾶ, ἓνα μεγάλο πλατάνι καί στή ρίζα του βγαίνει νερό καί φύλλα θάχει τό Καλοκαίρι μέχρι 30 τό κάθε κλωνάρι κι οὔτε βγάζει περισσότερα...

»Καί τό χωριό, λέει, τ' Ἀλῆ Πασᾶ, ἔχει 99 σπίτια. Ἄμα γίνονται ἅπάνω ἀπ' τά 99, πέφτουν, γιατί τό ἔχει καταραστεῖ ὁ Πατριάρχης, ἅπάνω ἀπό 99 νά μή γίνονται...».

Ἡ καλή μας γιαγιά ἀπόστασε λέγοντας καί τραγουδώντας... Γύρεψε φρέσκο, δροσερό νεράκι, ἀπ' τή βρυσούλα τῆς γειτονιάς. Τρέξαμε μέ τή μικρή ἀδελφή καί φέραμε τή στάμνα γερή καί γεμάτη μέ τό θεῖο δῶρο τοῦ χωριοῦ μας. Μά θέλαμε καί τή συνέχεια τῆς ἱστορίας τοῦ Εὐζωνα τοῦ κάδρου καί ἡ κυρούλα μας δέν τ' ἀρνήθηκε...

«Ὅταν, λέει, πῆραν τά Γιάννενα οἱ Εὐζωνοί, πέταξε ἀπό χαρά ἡ καρδιά τους...

»Εἶχαν πολεμήσει παλικαρίσια, σάν ἄγρια λιοντάρια τά ὀχυρώματα τοῦ ἐχθροῦ καί τοῦ Χειμῶνα τίς καταδρομές... Κι ὅσοι γλύτωσαν, σκαρφαλώνοντας στό Μπιζάνι λαμπάδες πῆγαν στό Χριστό, κεριά στόν Ἀϊ-Γιάννη... Ὁ ἀρχηγός τους Κωνσταντῖνος, καβάλα στό ἄλογό του, τοὺς φαινόταν σάν ἄγγελος Κυρίου μέ τ' ἀργυρό σπαθί του, πού ἔλαμπε ἅπάνω στόν ἄερα... Δόξαζαν τό Θεό, πού τοὺς ἔδωσε τή Νίκη καί πῆραν τά Γιάννενα καί τή Θεσσαλονίκη...

»Τίς χιλιάδες τῶν αἰχμαλώτων κουβάλησαν σέ Φιλιππιάδα, Πρέβεζα καί Ἄρτα καί στίς 25 τοῦ Μαρτίου - ἡμέρα σημεδιακή - τράβηξαν ψηλά μέσα στή Βόρεια Ἥπειρο, σ' Ἀργυρόκαστρο, Τεπελένι, Κλεισούρα, Πρεμετή...

»Ἐκεῖ ἔμαθαν, πῶς στίς 31 τοῦ Ἀϊ-Δημητρίτη ὑπογράφηκε εἰρήνη, ἀνάμεσα σέ Ἑλλάδα καί Τουρκία καί στίς δέκα τοῦ Σποριᾶ ἀποστρατεύτηκαν οἱ κλάσεις τοῦ 1903 μέχρι καί τοῦ 1909...

»Παρέδωσαν τά τιμημένα τους ὅπλα καί γύρισαν οἱ Εὐζωνοί, ὁ καθένας στόν τόπο του κι ὁ Νίκος στή φαμελιά μας... Πῆρε τό Ἀπολυτήριο τοῦ Στρατοῦ, πού τό φυλάμε στό μπαούλο, ἀπό τό Εὐζωνικό Σύνταγμα τῆς Λαμίας καί βρέθηκε μέ τό σουρούπο στήν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ μας, ἀνήμερα τοῦ Ἀγίου Νικολάου, τήν ἡμέρα τῆς γιορτῆς του, τό Δεκέμβρη τοῦ 1913...

»Θυμᾶμαι, μαζευτήκαμε ὅλοι οἱ συγγενεῖς ἐδῶ στό σπίτι μας, κλαίγαμε καί γελάγαμε κι εὐχαριστούσαμε τό Θεό, τό Χριστό καί τήν Παναγιά μας, πού μᾶς τόν ἔφεραν πάλι γερό, νικητή καί τροπαιοῦχο...

»Ὁ παππούς σας, ὅταν γύρισε ἀπ' τήν Ἀμερική, στά 1921, ἔφτιασε τά κάδρα τῶν γερόντων τοῦ σπιτιοῦ μας καί τοῦ Εὐζωνα, τοῦ Νίκου μας...

»Κάτι μοῦλεγες, Κωστάκη, γιά τά χαρτιά πού διαβάξεις καί τήν ἐπανάσταση τοῦ '21...

—Ναί, γιαγιάκα, -ἀνέλαβα ἐγώ τώρα τίς διηγῆσεις γιά τίς ἡρωϊκές ἱστορίες τοῦ τόπου μας- καί τότε ὁ ἀγώνας γιά τή θεμελίωση τῆς λευτεριᾶς μας ἦταν μακρύς καί σκληρός, ἀλλά ἡρωϊκός κι ἀποτελεσματικός... Τόν ἄρχισαν οἱ Ἀγωνιστές τοῦ 1821 καί τόν τελείωσαν οἱ Εὐζωνοί καί οἱ Νησιῶτες τοῦ 1912-13...

»Μοῦ ἄρεσε πάντα ἓνα ὠραῖο δίδαγμα, πού γράφει ὁ ἡρωϊκός Μακρυγιάννης στ' Ἀπομνημονεύματά του... «Αὐτεῖνη ἡ Πατρίδα, γράφει, δέ λευτερώθη μέ παραμύθια, ἀλλά μέ ἀγῶνες καί θυσιές...». Καί πάρα κάτω: «Ὅσο ἀγαπάω τήν Πατρίδα μου, δέν ἀγαπάω τίποτες ἄλλο»... Οἱ Εὐζωνοί τοῦ 1912-13, αὐτές τίς παρακαταθῆκες τίς εἶχαν μέσα τους, στό αἷμα τους καί γι' αὐτό καί νικούσαν, ὅπου μάχονταν...

»Κι ἐμεῖς ὅλα αὐτά πρέπει νά τά ξέρουμε, νά τά τιμᾶμε καί νά συλλογίζομαστε, πῶς θά ξεπεράσουμε τούς ἡρωϊκοὺς μας προγόνους στοὺς σημερινούς ἀγῶνες τῆς Ἀρετῆς... Νά μπαίνουμε στό φιλότιμο, παραγγέλνει καί πάλι ὁ Μακρυγιάννης, καί νά κάνουμε πάντα τό χρέος μας γιά τήν Πατρίδα, γιατί αὐτό, γράφει, θά εἶναι καί δικό μας καλό... «Κι ὅποιον δέν τόν τύπτει ἡ συνείδησή του γιά ὀρησκεία, Πατρίδα καί Οἰκογένεια, εἶναι ὁ πλέον εὐτυχής...»...

Κοίταξα τόν Εὐζωνα τοῦ Κάδρου. Μοῦ φάνηκε, πῶς χαμογελοῦσε καί μέ κοίταζε μέ μάτια γλαρά καί λιγάκι ὑγρά... Κι ἐγώ ἄνοιξα τό μπαούλο, πού ὁ παππούλης μου εἶχε φέρει μέ «τό καζάντιο» τῆς Ἀμερικῆς καί περιεργάστηκα τά ἱερά μας κειμήλια, πού φυλάμε ἐκεῖ μέσα, χρόνια καί χρόνια τώρα: τό Ἀπολυτήριο, τοῦ Εὐζωνα τοῦ Κάδρου καί τή δική μου εὐζωνική στολή, πού μικρός μαθητής τή φοροῦσα κατά τίς Σχολικές μας Ἐθνικές Ἑορτές κι ἐκδηλώσεις κι ἔλεγα ποιήματα ἡρωϊκά...

β'. ΤΟ ΘΑΡΡΟΣ ΣΩΖΕΙ

Στό πεζούλι τοῦ παλιοῦ μας Σχολείου, ἐμεῖς οἱ «κάποιος ἡλικίας» ἐγκάτοικοι τοῦ χωριοῦ μας, (μαζεύουμε ἥλιο), ὅταν ὁ γύρος τοῦ χρόνου τό ἀπαιτεῖ κι ἐπαναφέρουμε στό σήμερα, παλαιῶν καιρῶν, καταστάσεων καί χρόνων βιώματα, μέ μνημειακή ἱκανοποίηση κι ἀμείωτο τό ἐνδιαφέρον ὅλης τῆς ὁμήγυρης...

Ἀλλά καί ἡ «κριτική» τῶν σημερινῶν γεγονότων δέν ὑστερεῖται ἐνδιαφέροντος καί μάλιστα τῶν ὧσων ὀργανώνονται καί πραγματοποιοῦνται ἀπό τήν ἐνεργή, λέει, νεότητα τοῦ χωριοῦ μας, πού δρᾷ συλλογικά, μέ τό σύνθημα τοῦ «Αἰέν ἀριστεύειν»...

Καί ἡ συζήτηση σήμερα ἦταν γύρω ἀπό τά τριάντα χρόνια τῆς δράσης τοῦ Συλλόγου μας καί ἡ μέ τήν εὐκαιρία αὐτή ἐκτύπωση καί κυκλοφορία τῶν ἀποφθεγμάτων τοῦ ἀρχαίου διανοούμενου Μένανδρου, καθὼς ὁ Σύλλογός μας ἔχει καί τόν τίτλο τοῦ «Ἐπιμορφωτικοῦ»...

Ὁ κυρ-Θρασύβουλας ἀπό τό ἔντυπο πού κρατοῦσε, βάλθηκε νά διαβάξει κι νά ἐπεξηγεῖ μερικά τοῦ Μένανδρου ἀγέραστα λόγια, γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν συμφορῶν: «Ἄνδρός τά προσπίπτοντα γενναίως φέρειν». Δηλαδή, πρέπει ὁ κάθε ἄνθρωπος νά δέχεται ὑπομονετικά τίς συμφορές. «Νίκα λογισμῶ τήν παροῦσα συμφορά». Δηλαδή, νίκησε τή συμφορά, πού σέ βρῆκε, μέ τή λογική σκέψη...

Τό πράγμα θά πήγαινε σέ μάκρος, ἀλλά σ' αὐτό τό σημεῖο ὁ Κώτσιος, ὁ γείτονας, ἔβγαλε ἀπό τήν τσέπη του ἓνα χαρτί καί μέ φανερή συγκίνηση τό ὅσσε στόν κυρ-Θρασύβουλα λέγοντάς του:

– Κυρ-Θρασύβουλα, ἡ Βασιλικούλα μας, τό ξέρουμε ὅλοι μας, τόν τελευταῖο καιρό ὑποφέρει ἀπ' τήν παλιαρρώστια... Τῆς ἀφαίρε-

σαν μάλιστα καί τόν ἓνα μαστό... Ὅμως τό κορίτσι δέν κιότεψε...
Πολέμησε τήν ἀρρώστια καί Δόξα τῷ Θεῷ, πρόλαβε τά χειρότερα
καί σταθεροποίησε τήν υγεία της... Σ' αὐτό τό χαρτί ἔχει γράψει
ἓνα ποίημα - ἐξομολόγηση τῆς ψυχικῆς της πάλης στίς κρίσιμες γιά
τῇ ζωῇ της ὥρες... Μοῦ τό ἔδωσε, γιά νά ἐνθαρρύνει εμένα! Διάβα-
σέ το, σέ παρακαλῶ...

Ὁ κυρ-Θρασύβουλας ἦρθε τώρα στή μέση καί μέ πάλουσα τή
φωνή του διάβασε:

«Χωρίς παράπονο

Παράπονο μέσ τῇ ζωῇ - κανένα ἐγώ δέν ἔχω,
ἔχω μεγάλη δύναμη - τά πάντα τά ἀντέχω.
Ἄντεξα κτυπήματα - πού ἦρθαν ἓνα-ἓνα
τά ρίχνω ὅλα πίσω μου - δέν σκέφτομαι κανένα.
Ἄν κάθесαι στή ζωῇ σου - νά κλαῖς καί νά λυπᾶσαι
γιά ὅ,τι σέ πλήγωσε - δυστυχισμένος θᾶσαι...
Τό ξέρω, τά κτυπήματα - ἀφήνουνε πληγές
καί τί κερδίζεις στή ζωῇ - νά κάθесαι νά κλαῖς;
Σήκωσε τό κεφάλι σου - κάνε φαρδιούς τούς ὤμους,
ἀτσάλι κάνε τά στήθη σου - νά ἀντέχουνε τούς πόνους.
Τό βράδυ ὅταν ἔρχεται - καί ἡ μέρα τελειώνει
δέν σκέφτομαι τί πέρασα - καί σταματοῦν οἱ πόνοι.
Δέν λέω νᾶσαι ἀναίσθητος - νά μή καταλαβαίνεις,
λέω, νά μήν κοιτᾷς πίσω σου - καί πάντα ν' ἀνεβαίνεις...
Ζῶ πάντα τό σήμερα - τό αὔριο μέ νοιάζει
καί τί πέρασα ἐχθές - δέν μέ ἐπηρεάζει...
Ἡ δύση εἶναι σύμβολο - πῶς ὅλα ἔχουν τελειώσει,
περίμενε τήν ἀνατολή - κάτι θά ξημερώσει.
Ποτέ ἂν δέν ἀδίκησες - τί ἔχεις νά φοβᾶσαι;
δική σου εἶναι ἡ χαρά - εὐλογημένος θᾶσαι.
Οἱ ἄνθρωποι πού μέ ἔβλαψαν - μέ ἔκαναν νά πονᾶω
ὅλους τούς συγχώρησα - μά δέν τούς λησμονᾶω.
Δέν μέ φοβίζει ἡ μοναξιά - τήν ἔχω συνηθίσει,
μέσα στόν κόσμο ἤμουν - καί μόνη μου ἔχω ζήσει...
Θάθελα νά ἤμουν ποταμός - πάντα μπροστά νά τρέχω
καί ὅ,τι ἀφήνω πίσω μου - νά μήν τό ξαναβλέπω...
Νά μένω μέ μιά ἀνάμνηση - γλυκειά καί πονεμένη,
ὅπως καί νᾶναι, περαστική - σκουριά νά μήν μοῦ μένει.

Τοῦ ἡλίου εἶμαι ἐγὼ παιδί - τὴν ἀνατολὴ λατρεύω
 καὶ ξεκινῶ ἀπὸ τό πρωῒ - τό σήμερα πιστεύω...
 Ὅ,τι καί ἄν ἐπέρασα - τὴν περασμένη μέρα,
 βλέπω τόν ἡλιο, λαμπερό - καί λέω Καλημέρα!
 Χτυπήματα μέσα στή ζωὴ - θᾶχει, νά θυμᾶσαι
 καί ποιός σοῦ ὑποσχέθηκε - εὐτυχισμένος θᾶσαι;
 Φτάνει, νά ξέρεις τή ζωὴ - εὐτυχισμένος νᾶσαι
 δῶσε ἀγάπη γύρω σου - δῶσε, μὴν τὴ λυπᾶσαι...
 Μὲ ἀγάπη, ἄνθρωπε, - τὰ πάντα εἶναι μαζί σου,
 ἄν ἔχεις μῖσος στήν ψυχὴ - θᾶναι ἢ καταστροφή σου.
 Γίνε ἓνας Ἥλιος στή ζωὴ - δῶσε τὴ ζεστασιά σου...
 Ξέρω, στή ζούγκλα τῆς ζωῆς - σέ ὅποιον χρειάζεται αὐτό θᾶναι ἢ
 χαρὰ σου.
 Σοῦ ὑπόσχομαι, μέσ τή ζωὴ - τόσο θά μεγαλώσεις,
 καί ἀπὸ ἓνα τίποτα - σά γίγαντας θά νοιώσεις.
 Ξέρω στή ζούγκλα τῆς ζωῆς - αὐτὰ εἶναι παραμύθια,
 μὰ ὅπως καί νά τό κάνουμε - αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια...
 Καί ὅταν ἔρθει ἡ στιγμή - τόν κόσμο αὐτό ν' ἀφήσεις
 μὲ ἀγωνία ζητᾶμε τὰ λάθη πού κάναμε - νά μᾶς τὰ συγχωρήσουν.
 Οἱ ἄνθρωποι εἶναι καλοί, - φίλε, καί μὴ φοβᾶσαι
 ὅσο κι ἄν τοὺς πλήγωσες - θά ποῦν συγχωρεμένος νᾶσαι...»

* * *

[Νά σᾶς πῶ, ὅσα περνᾶ στή ζωὴ του κανεῖς παιδί, συσσωρεύονται καί κάποια στιγμή, πού μεγαλώνεις, νά, σέ ἄλλους «βγαίνει καλὸ κρασί, σέ ἄλλους ξύδι», κατὰ πῶς τό λέει καί ἡ παροιμία...].

* * *

Τό «Χωρὶς παράπονο» τῆς Βασιλικούλας τελείωσε. Τό χαρτί, ὁ παππούς Κώστας, ἀναδίπλωσε προσεκτικά καί τῷβαλε στὸν κόρφο του. Ποιὸ ἦταν τό δίδαγμα ἀπ' τό ἀποψινὸ μας «γεροντοκούβεντο», ὁ καθένας ἀπὸ ἐμᾶς τό σημείωνε μέσα του...

Στὸ πεζούλι τοῦ παλιοῦ Σχολείου μας.

Υ'. ΤΟ «ΚΟΜΠΟΔΕΜΑ» ΤΣ ΘΕΙΑ-ΘΑΝΑΣΩΣ

Ἀπόδιαβα τῆς πρωτομηνιάς (Σημαδιακῆς, λένε, μέρας, πού ὁ ἀγροτικός ταχυδρόμος φέρνει στούς ἡλικιωμένους τοῦ χωριοῦ μας τίς μικρές τους ἀγροτικές συντάξεις) κι ἡ θεια-Θανάσω ἔκαμε τήν ἐμφάνισή της στό «Μαγαζί» τοῦ μικροῦ χωριοῦ μας, γιά τ' ἀναγκαῖα τῆς ἐβδομάδας «εἶδλα» τοῦ φτωχικοῦ της: Τήν καφο-ζάχαρη, νά εἰποῦμι, τού «τσιακμάκ», τού γιαουρτάκ' κι παραδέ τού ψωμο-κάρβελου... Τρίς ἢ τέσσερις φορές τό μήνα σημειώνεται αὐτή ἡ ἐπίσκεψή της στήν «ἀγορά» τοῦ χωριοῦ, τήν ὥρα τοῦ προχωρημένου δειλινοῦ...

Παλιῶν καιρῶν καί χρόνων ἡ καλή μας γερόντισσα, ἔφτανε πάντα μέ τήν «παλινκιά» ἐνδυμασία της, τή μακροφούστανη, τό μάλλινο «Τζάκο» της, τά μαλλιά της πλεγμένα σε κοτσίδες, ἐνισχυμένες, λέει, μέ πλατιές κορδέλες καί δεμένες πάνω ἀπ' τ' ἀστέρι τοῦ μετώπου της, σάν ἀρχαία Στεφάνη, κεφαλοδεμένη μέ τό μαῦρο μαντήλι της σέ δέσιμο «Κουερούκ» καί τή μεγάλη της σκέπη, πάνω ἀπ' τόν Κεφαλόδεσμό της, τριγωνική, λυτή, σάν ἀρχαία Καλύπτρα, μέ τή μεγάλη ἀπόληξη πίσω, ἀνάμεσα στίς πλάτες καί τίς δύο ἄλλες ἄκρες μπροστά στό στήθος, ἐλαφρά κομποθιασμένες, μέ τή μία διογκωμένη, καί τριπλοκομποθιασμένη, ὥστε μέ σιγουριά κι ἀσφάλεια νά μεταφέρει τό χρηματικό δυναμικό τῆς γερόντισσας, τό ἀντιστάθμισμα τῶν «Ὀψωνίφων» της...

Κι ἦταν τό «Κομπόδεμα» ἡ ἀπαντοχή, ἡ ἐλπίδα, τό στήριγμα τῆς Θανάσως, πού τῆς ἐξασφάλιζε τήν ἐβδομαδιαία της ὑπαρξή στή Ζωή...

Καί τήν καλογνώριζε τή ζωή ἡ καλή γερόντισσα τοῦ ὀρεινοῦ χωριοῦ μας. Κοριτσάκι ἀκόμα, στά χωράφια, στά πράματα, στίς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ. Ἡ φτωχική της ὑπαρξή, ὀλοκληρωτική προσφορά στούς ἄλλους... Τά χέρια της τώρα, σκληρόπετσα κι ἀγνώριστα, ἀπόκαμαν νά δουλεύουν ξωμάχικα... Τώρα ἀνάβουν τή φωτιά, ψήνουν τό λιγοστό προσφαί της, δένουν καί λύνουν τό «Κομπόδεμα» τῆς Σκέπης της, ὅπου προσδένονται καί μεταφέρονται τά λιγοστά χρήματα τῆς «Ἀγροτικῆς, λέει, Σύνταξης», γιά τήν ἀπόκτηση τῶν ἀναγκαίων γι' αὐτήν εἰδῶν, μιᾶς καί τῆς λείπουν τ' ἄλλα «ἔχοντα»...

Μέ τό δειλινό, ἡ Θανάσω διάβαινε τήν εἴσοδο κι ἔμπαινε στό μαγαζί τῆς ἀγορᾶς μας, τήν ὥρα πού ἡ ἀνδρική τοῦ χωριοῦ μας «γερουσία», καταλαμβάνουσα τά σιδερένια, παραδοσιακά, στρόγγυλά, τοῦ καταστήματος τραπεζάκια συζητοῦσε τά τρέχοντα κι ἔπινε τά ζεστά τοῦ μαγαζάτορα «Πόντζια»...

Ὁ ἐρχομός τῆς Θανάσως μέ τά πολλά «Ἦντα» στούς ὤμους τῆς, διέκοψε κάθε συζήτηση κι ὅλη ἡ ὁμήγουρη τῶν θαμῶνων παρακολουθοῦσε τίς ἀγορές τῆς γριᾶς χωριανῆς, πού στά νειάτα τῆς εἶχε προσφέρει σπουδαῖες ὑπηρεσίες σ' ὅλα τά σπίτια τοῦ χωριοῦ, καθώς μέ τίς σωτήριες γνώσεις τῆς πρακτικῆς μαμῆς, εἶχε φέρεи στή ζωὴ τοὺς περισσότερους ἀπ' τοὺς σημερινούς κατοίκους του...

Ὅλοι μας, αἰσθανόμαστε βαθειὰ ἀγάπη καί σεβασμό πρὸς τὴν καλὴ μας γερόντισσα, πού ἐπιστρέφοντας στό φτωχικό τῆς μέ τ' ἀγορασμένα «εἶδλα», στὴν ποδιά τῆς διπλωμένα, ἔγινε αἰτία γιὰ ζωηρὴ συζήτηση:

— Πῶς νὰ τὰ περνάει ἡ γειτόνισσα, ἡ Θανάσω, Βασίλ'; ἀνοιξε τὴν κουβέντα ὁ Νάσιος.

— Τί νὰ τὰ περνάει! Μοναξιά... Πᾶνε οἱ γυναῖκες κι οἱ ἀνψιάδες, νὰ εἰποῦμι κι τὴν τοιρᾶνε...

— Καί πῶς τὰ βγάν' πέρα; Μέ τό «Κομπόδεμα» πόχ' στοῦ μαντήλ; ὁ Μῆτρος.

— Μέ τό «Κομπόδεμα»! Δέν ἔχ' ἄλλ' ἀπαντοχή...

— Χαμ' ἤηκσα, θὰ μᾶς φορολογήσνε, εἶπαν, καί τὰ «Κομποδέματα», πῶχουμι γιὰ τὰ γέρα... Νὰ θᾶναι αὐτόνου ἀληθινό;

— Ὁ πνιγμένος, Μῆτρο μ', πιάνεται ἀπ' τὰ μαλλιά τ! Ἀπ' λέμι... «Νὰ χαμ' ἔχς κανένα “Κομπόδεμα”»; εἰρωνεύτηκε τό Μῆτρο κι ὁ κυρ-Θρασύβουλας, πού τόση ὥρα ἔμενε σιωπηλός, σκυθρωπός καί συλλογιζόμενος...

Ὁ Μῆτρος ἐθίγη ἐλαφρῶς! Ἦταν γνωστό σ' ὅλους, ὅτι εἶχε ἓνα μικροκομπόδεμα, δηλωμένο μάλιστα καί στὴν Ἐφορία, ἀλλὰ δέν ἔπρεπε καί νὰ τό συζητᾶνε δημόσια στό μαγαζί!... Δέν ἦταν αὐτό καλὸ σημάδι... Ὅ,τι εἶχε, τό εἶχε γιὰ τὰ γέρα, τῆς Μῆτραινας καί τὰ δικά του, νὰ εἰποῦμι... Μέ ποιοῦ δικαίωμα τό ἔκαναν συζήτηση στό κοινό; Σοβάρεψε, κατσούφιασε, κοίταξε πέρα, ξεφυσώντας τὸν ταμπάκο...

— Ἡ κουβέντα τῶφερε, μωρέ Μῆτρο μου, προσπάθησε νὰ γλυκάνει τὴν ἀτμόσφαιρα ὁ κυρ-Θρασύβουλας. Ὅλοι μας ἔχουμε τό κάτι ντίς, γιὰ τὰ γέρα, γιὰ μιὰ ὥρα ἀνάγκης...

»Καί τῶχουμε τίμια, μέ ἰδρώτα καί πολλοὺς κόπους μαζωμένο... Εἶναι αὐτό πατροπαράδοτο στὸν τόπο μας... Καί εἶναι καλὸ πράγμα ἢ πρόβλεψη καί πολὺ ἄσχημο ἢ ἀβλεψία... Ἔχουμε καθημερινά, πολλὰ παραδείγματα... Ἀλλά ἡ δυσάρεστη αὐτὴ εἵδηση μεταδόθηκε καί μᾶς γέμισε λύπη, γιὰ τὸν τρόπο, πού ἀντιμετωπίζεται ἡ

οἰκονομική κατάσταση τῆς πατρίδας μας, ἀπό τοὺς ἀρμόδιους...

– Μά, κυρ-Θρασύβουλα, ἀκούσαμε ἀκόμα, πῶς γερά κομποδέματα, ἑκατομμυρίων, λέει, εὐρώ, φλετουρῆξαν γιὰ τὰς Εὐρώπας... Πῶς τό βλέπεις αὐτό; ὁ Χαραλάμης ζήτησε τὴ γνώμη τοῦ φίλου μας Θρασύβουλο, πάνω σ' αὐτό τόπραγματικό γεγονός.

Κι ὁ κυρ-Θρασύβουλας:

– Πρόκειται πράγματι γιὰ γεγονός κακῆς ἐνέργειας, πού δείχνει ὀλοκάθαρα τίς εὐθύνες γιὰ τὴ σημερινή μας οἰκονομική ἀθλιότητα, ὅχι μόνο τῶν ἀρχόντων καί κυβερνώντων, ἀλλὰ καί ἡμῶν τῶν ἰδίων πολιτῶν... Ἄραγε, ὁ Θεός θά βάλει τό χέρι Του;...

– Δηλαδή, κυρ-Θρασύβουλα, κινδυνεύει καί τό «Κομπόδεμα» τς Θανάσους; ρώτησε κι ἡ Θυμιούλα, τό «μαγαζί», πού τόσην ὥρα ἀφουγκραζόταν σιωπηλή, ἀκουμπισμένη μέ τόν ἀγκῶνα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ τῆς στὸν πάγκο τοῦ καταστήματος καί ὑποβαστάζουσα τό σαγόνι τῆς... Θά τσ' λύσνε τοῦ «Κομπόδεμα» ἀπ' τ' σκέπ;

– Μή σκιαῖσαι, Θυμιούλα μ'! ὁ Τόλιας τώρα ἐπέφερε. Ἄμα τσ' κόψνε τ' σύνταξ, τό «Κομπόδεμα» θά λθεῖ μοναχό τ!...

δ'. «Τ' ΑΡΑΠ' ΤΟ ΜΝΗΜΑ...»

Ἡ Φλώρα μας, κάνει τὴν ἐμφάνισή τῆς στό μικρό μας χωριουδάκι, κατὰ τό τέλος κάθε Φθινοπώρου, τὴν περίοδο πού πανηγυρίζουν οἱ Ἑλιές στά λιοστάσια τοῦ «Παληοζεύγαρου» καί παραδέ, ὅπως πολὺ εὐστοχα παρατηρεῖ καί ἡ Μάρω, ἡ γειτόνισσα, στίς ἐκλογές!...

Κι ἐφέτος, συνεπέστατη στίς τακτικές τῆς ἐδῶ ἐπισκέψεις, ἦρθε ὀρεξάτη, ὀρμητική καί καλὰ ἐξοπλισμένη γιὰ τό λιομάζωμα καί τὴν παραγωγή τοῦ λαδιοῦ τῆς, ἀποφασισμένη, καθὼς μᾶς δήλωσε, νά μὴν ἀφήσει ἀμάζευτο καρπό οὔτε μιᾶς ἐλίτσας, γιὰ τὰ περιπτάμενα «Καραβελοσύννεφα», καθὼς, μᾶς ξανάπε «ἡ ὕφεση καί ἡ οἰκονομική κρίση, θά μᾶς μαστίζουν γιὰ χρόνια», ἀλλὰ καί νά διασφαλίσει καί τὴν ὅλη ἐλαιοπαραγωγή τῆς, πού συνήθως ἀποθηκεύεται σέ 5-6 μεγάλα πιθάρια, ἐκεῖ δά, στά ἐσώτερα κι ἄβατα τοῦ κατωγιοῦ τῆς...

– Βλέπω, πολλὰ συγύρια νά κατεβάξεις ἀπ' τ' αὐτοκίνητο, τῆς παρατήρησε ὁ Εὐνοτύρας ὁ γείτονας, καλωσορίζοντάς την...

– Τί νά κάμω, Ἀποστόλη μ'; Δέ θυμᾶσαι τὰ περυσινά;... Λαβαίνω τὰ μέτρα μου...

Πέρυσι, ἡ Φλώρα μας, ἀπ' τὰ λιοστάσια τῆς «Στ' Ἀράπ' τό Μνήμα», μέ τό ἄλλοδαπό, πολυδιαφημισμένο ἀπό τήν ἴδια, συνεργεῖο τῆς, εἶχε γεμίσει μέ λάδι τρία μεγάλα πιθάρια... Ἄλλ' ὦ τῆς ἐκπλήξεως! Τά Χριστούγεννα, πού κατέβηκε στό χωριό μας, νά πάρει, μαθές, τό χοιρινό, πού εἶχε παραγγεῖλει στό Μῆτρο, τό χασάπη τῆς γειτονιάς τῆς καί νά γεμίσει καί δυό λίμπες μέ λαδάκι ἀγνό, ἀπ' «Τ' Ἀράπ' τό Μνήμα» συλλεγμένο, βρῆκε τούς καρπούς τῶν κόπων τῆς κι ὅλα τά σχετικά τους σύνεργα, νά ἔχουν ὁμαδικά... μεταναστεύσει στήν Ἀλλοδαπή!...

– Καί τί θ' ἀποκάμς τώρα; ἡ γερόντισσα Λενιώ, ἡ Ξυνοτύραινα, ρώτησε μέ ἀπορία.

– Θά πάρω συνεργεῖο, ἀπ' τή νεολαία τοῦ χωριοῦ μας... Πῆρα καί λουκέτα Ἑγγλέζικα καί θά πάρω ἀπάν, ὅσο λάδ' μπορέσω...

Γιά μιὰ ὁλόκληρη ἐβδομάδα τό συνεργεῖο τῆς Φλώρας μας, μάζευε λιόκαρπο καί ξαλάφρωνε τὰ λιοστάσια τῆς στοῦ «Ἀράπ' τό Μνήμα»...

Τό πρῶτο μοσχομύριστο λάδι, τό πρωτόλαδο, ἦρθε ἀπ' τό λιотρίβι τοῦ Θωμᾶ στό σπίτι τῆς Φλώρας μας καί τό κάλεσμά τῆς πρὸς τούς γείτονες καί τὰ παιδιά, ἦρθε τό Σαββατιάτικο ἀπόβραδο: «– Σᾶς περιμένω ὅλους τό βράδυ στό φτωχικό μου», μᾶς παράγγελε κι ὅλοι καλά γνωρίζαμε τί μᾶς ἤθελε...

Ἀπ' τ' ἀνοιχτό παράθυρο τῆς κουζίνας – χειμωνιάτικου δωματίου τῆς, ἀκούγονταν ὡς τό διερχόμενο διπλανό δρόμο, χαρούμενες κουβέντες καί χωρατά, μεγάλης συντροφιάς ἀνθρώπων...

Ὅλη ἡ γειτονιά ἦταν μαζεμένη γύρω ἀπό τό τζάκι καί τούς ὁλόγυρά του χαμηλούς σοφράδες τῆς Φλώρας, ἀπολαμβάνουσα τῆς πύρας τῆς γωνιάς καί παραδέ τή «Βούτα», τό ζυμωτό σταρένιο φωμί βουτηγμένο στό «πρωτόλαδο» βαθιοῦ πιάτου μὰ καί τό χαλβά «κουταλιοῦ», πού οἱ συμπαραστατικές γειτόνισσες ετοίμαζαν στό παραγώνι, τοῦ ἔδιναν τό σχῆμα τοῦ «κουταλιοῦ τῆς σουπας», τοποθετοῦσαν συμμετρικά κι ὁμορφα στίς πιατέλες καί πρόσφεραν στήν ὁμήγυρη, μέ περισσῇ χάρη...

Ὁ Λάμπης, τ' ἀνιψάκι τῆς οἰκοδέσποινας, μ' ἓνα κομμάτι χαλβά μπουκωμένο κι ἀπό ἓνα ἀκόμα σέ κάθε χεράκι του, ἀκούστηκε κάποια στιγμή, νά ρωτᾷ τό γερο-Σταῦρο, τόν παππούλη του:

– Παππούλη, γιατί τό λένε «Στοῦ Ἀράπ' τό Μνήμα»;

Κι ἐκεῖνος:

– «Ἀράπης» εἶναι τό Στοιχεῖο τοῦ Παληοζεύγαρου... Στά παλιά τὰ χρόνια, ἐκεῖ, πάνω στό λόφο τοῦ Αἰ-Νικόλα, ἦταν δύο ἀρχαῖες

πολιτεῖες, νά καταλάβς... Εἶχαν κάστρα καί πύργους καί μιά μεγάλη πύλη, πού ὀδηγοῦσε στὰ κτήματα τοῦ Παληοζεύγαρου καί στή θάλασσα... Αὐτὴ τὴν πύλη τὴ φύλαγε ἓνας ψηλός - ψηλός Ἀράπης... Κάθε πρωῒ τὴν ἀνοίγε, νά πᾶνε οἱ ἄνθρωποι στίς δουλειές τους καί κάθε βράδυ τὴν ἐκλείνε, μόλις ἔμπαιναν ὅλοι μέσα... Ὅταν πέθανε, τὸν ἔθαψαν ἐκεῖ, μέσα σέ μεγάλο μνήμα, πού οἱ πέτρες του φαίνονται ὥς τὰ σήμερα... Αὐτό εἶναι «Τ' Ἀράπ' τό Μνήμα»... Ὁ Ἀράψ' ὅμως ἔγινε «Στοιχειό» καί τὰ βράδια τρέχει μέσα στό δεντριά... Τό εἶδαν πολλοί...

Πολλὰ θά ἤθελε ὁ Λάμπης, ν' ἀκούσει καί νά μάθει ἀκόμα ἀπ' τίς γλυκές κουβέντες τοῦ παππούλη του, ὅπως ἔδειχναν τὰ μεγαλωμένα του ματάκια καί τὰ κομματάκια τοῦ χαλβᾶ, πού ἔπεφταν ἀπὸ τὰ χεράκια του, καθὼς τὸν ἔσφιγγε ταξιδεύοντας μέ τὴ φαντασία του, ἐκεῖ πάνω, στό Παληοζεύγαρο καί στοῦ Ἀράπη τό Μνήμα... Σὰ μεγάλωνε, θά μάθαινε, πῶς ἐκεῖ γύρω, στὰ ἀρχαῖα χρόνια οἱ Ἑσπέριοι Λοκροὶ εἶχαν τίς πολιτεῖες τους Ἀπολλωνία καί Ποτιδανεία, πού ἄφησαν στὸν τόπο ὑπολείμματα ὀχυρώσεων καί πολλοὺς τάφους καί μνήματα καί μάλιστα «Μακεδονικά», στρατιωτῶν κι ἀξιωματικῶν τοῦ Φιλίππου τοῦ IB', πατέρα τοῦ Μεγ. Ἀλέξανδρου!... Καί τό «Στοιχειό τ' Ἀράπ'», πού δέν ἐπέτρεψε νά συληθοῦν ἀπ' τοὺς Νέο-Ἑλληνες, ὥσπου πρὶν ἀπὸ χρόνια, ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία, φρόντισε, νά τοὺς ἐρευνήσει καί νά περισυλλέξει τὰ ἀρχαῖα κτερίσματα τῶν Μακεδονικῶν τάφων...

Στον τόπο μας, μιᾶνε καί οἱ πέτρες...

Τίτλος: ἡ Φωκίδα

Στοιχειό τ' Ἀράπ'

α'. Η ΑΠΟ 2-10-1831 ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΣΑΛΩΝΩΝ

Τοῦ ANT. BENETH

Ἡ ἀναφορά εἶναι δημοσιευμένη στήν ἐφημερίδα «ΓΕΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» καί στό φύλλο αὐτῆς τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1831 καί ἐκφράζει τήν ὀδύνη καί ὀργή τῶν ἀναφερομένων γιά τήν δολοφονία τοῦ Κυβερνήτη τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννη Καποδίστρια.

Ἡ «Γενική Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος» κυκλοφοροῦσε δύο φορές τήν ἐβδομάδα, ἦταν ἡ ἡμερίσιμη ἐφημερίδα τῆς Διοίκησης τῆς Ἑλλάδος. Πρῶτος διευθυντής ἦταν ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης. Γνώρισε πολλές ἀλλαγές. Ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης παραιτήθηκε ἀπό τή θέση του τόν Ἰούνιο τοῦ 1827, τή θέση του κατέλαβε ὁ Γ. Χρυσίδης καί τόν Δεκέμβριο τοῦ 1831, ὁ Ἡπειρώτης λόγιος Ἰωάννης Γαλιάτσας, ἕως τόν Μάρτιο τῆς ἐπόμενης χρονιάς (1832).

Τό πολιτικό σκηνικό τῆς ἐποχῆς εἶναι ἡ δολοφονία τοῦ Κυβερνήτη Ἰωάννη Καποδίστρια ἀπό τοὺς Μαυρομιχαλεοὺς στίς 27.9.1831.

Τήν ἐξουσία ἀνέλαβε τριμελής Διοικητική Ἐπιτροπή, μ' ἐπικεφαλῆς τόν Αὐγουστῖνο Καποδίστρια, οἱ ἄλλοι δύο ἦταν ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης καί ὁ Ἰωάννης Κωλέττης. Οἱ προσπάθειες ὅμως τοῦ κόμητος Αὐγουστίνου Καποδίστρια (1778 - 1856), μικρότερου ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωάννη Καποδίστρια, νά καταστείλει τήν ἀναρχία καί νά ἐδραιώσει τήν ἐξουσία του ἀπέβησαν ἄκαρπες καί ἔτσι στίς 23 Μαρτίου 1832 ἀπεχώρησε ἀπό τήν Ἑλλάδα καί κατέφυγε στήν Κέρκυρα. Ἡ ἀναρχία πού ὀδήγησε σέ ἐμφύλιο σπαραγμό κράτησε μέχρι τήν ἄφιξη τοῦ Ὄθωνα στήν Ἑλλάδα, τόν Ἰανουάριο τοῦ 1833.

Ἀκολουθεῖ, ἐπὶ λέξει, ἡ «Ἀναφορά τῆς ἐπαρχίας Σαλῶνων», ἡ ὁποία, ὅπως προεξετέθη, δημοσιεύτηκε στήν «Γενική Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος» καί στό φύλλο αὐτῆς 28-10-1831.

«Ἀναφορά τῆς ἐπαρχίας Σαλώνων

ΠΡΟΣ ΤΗΝ Σ. ΓΕΡΟΥΣΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τρομεράν καί θλιβεράν εἶδῃσιν μᾶς ἀνήγγειλεν ἡ ὑπ' ἀριθμόν 262 Προκήρυξις σας.

Πένθος ἀνέκφραστον, τρόμος ἀνεκκλήτος, καί βαθείας θλίψεως ἀπαρηγόρητον αἶσθημα κατέσχε τάς καρδίας ἀπάντων τῶν κατοίκων τῆς Ἐπαρχίας ταύτης διὰ τό φρικτόν καί ἀπροσδόκητον συμβάν τοῦ δολοφονηθέντος Κυβερνήτου μας, τοῦ ἀγαθοῦ πατρός τῶν Ἑλλήνων, τοῦ προστάτου τοῦ Ἔθνους καί τοῦ κοινοῦ τῆς πατρίδος μας Σωτήρος. Πάντοτε ἡ 27 τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου θέλει εἶσθαι δι' ἡμᾶς, Σ. Γερουσία, ἡμέρα πένθους καί λύπης. Τά δέ ὀνόματα τῶν ἐθνοκαταράτων φονέων Μαυρομιχαλέων εἰς παντοτεινόν τῶν Ἑλλήνων μῖσος καί εἰς αἰώνιον ἀνάθεμα. Θερμά καί ἀπαρηγόρητα δάκρυα κατασταλάζουσιν ἀπό τοὺς ὀφθαλμούς πάσης τάξεως ἀνθρώπων θρηγούντων ἀπάντων τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός τήν ἀπώλειαν καί τῆς πατρίδος τόν κίνδυνον.

Εὐγνωμονοῦντες οἱ κάτοικοι τῆς Ἐπαρχίας ταύτης διὰ τήν ὁποῖαν ἐλάβετε φροντίδα τοῦ νά διορίσητε Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν, καί μάλιστα σύμφωνα μέ τάς εὐχάς καί ἐπιθυμίαν τῶν Ἑλλήνων, Πρόεδρον αὐτῆς τόν ἀκριβὸν ἀδελφόν τοῦ εὐεργέτου μας τόν Κύριον Αὐγουστίνον Α. Καποδίστριαν, προλαμβάνοντες κατ' αὐτόν τόν τρόπον τήν ἐπιθυμίαν μας.

Ὅσον τό καθ' ἡμᾶς, θέλομεν πράξει ὅ,τι ἐφ' ἡμῖν, διὰ νά δείξωμεν τήν πρὸς τά καθεστῶτα ἀφοσίωσίν μας, συντρέχοντες προθύμως εἰς πᾶν ὅ,τι δύναται νά συντελέσῃ εἰς τήν ἡσυχον τῶν πραγμάτων διατήρησιν· ὑποσημειούμεθα μέ τό προσῆκον σέβας.

Ἐν Σαλώνοις, τήν 2 Ὀκτωβρίου 1831

Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας σαλόνων. Ὁ ταπεινός Ἐκκλ. Τοποτηρητῆς σαλόνων κ.π.λ. Γρηγόριος, Π.Ι. Οἰκονόμος, Α. Χριστοφόρου, Β. Βασιλείου, Α.Π. Νικολόπουλος, Γ.Π. Ἡλιόπουλος, Η. Κόκκαλης, Α. Τσοκόπουλος, Γ. Πετρόπουλος, Α. Στρηάκης, Κ. Καραμπῆς, Π. Κοντοδῆμος, Ν. Σιμόπουλος, Σ. Φοραῖτος, Α. Νιτόπουλος, Ν. Παπακόκκινου, Γ. Μιχαλόπουλος, Α. Κουτσοσταθόπουλος, Γ. Ζημπερίκος, Ν. Σταματόπουλος, Ν. Ζενιᾶ, Π.Π. Κόκκινος, Α. Μαρκόπουλος, Δ.

Νικολαΐδης, Η. Σαλταφέρας, Λ. Λόντος, Λ. Φιλόγιαννος, Χ. Φωτίας, Η. Ἀποστόλου, Ν.Π. Ἀθανασίου, Α. Γρίβας, Δ. Γρίβας, Π. Σπανός, Π. Φακῆς, Π. Κοτορόπουλος, Ι. Λιακόπουλος, Α. Καμαρογιώργης, Σ. Κόγκινος, Ρ. Κοντορήγα. – Χωρίον Τοπόλια. Κ.Π. Γεωργίου, Χ.Π. Ἀθανασίου. – Χρυσόν. Α. Μαλανδρίνης, Α. Γλύμης, Π. Καλατζῆς. – Καστρί. Θ. Δήμου, Α. Ζαφειρόπουλος, Π. Βλογημένος, Δ. Κιψηλᾶς. – Σεγδίτζα. Α.Δ. Παντελέος, Α. Τριανταφύλλου, Α. Ταλάντης. – Δράμισσα. Ν.Γ. Κουβάλης, Π. Σοτρόπος, Κ. Σαῖτα. – Χλομό. Π. Γεωργίου, Γ. Ἡλιόπουλος, Θ. Τέρμας. – Καπάνη. Π. Αἰγείρης, Θεοχάρης. – Κολοπατινίτσα βοή χώρας. Θ.Π. Νικολάου, Α. Μπούρα. – Ἀγοργιαννή. Σ. Τράκας, Α. Παππᾶ, Δ. Μαυροδήμος. – Καροῦται. Ν. Βόρδης, Ν. Καραμπάδος, Γ. Κυβεράλης. – Βονηχώρα. Π. Μαργαρίτης, Δ. Μιχόπουλος, Θ. Παππᾶς. – Σαλθρόν. Π. Πριτσιβέρης, Γ. Μπαλμπατίου. – Καστέλι. Π. Γεωργάκης, Η. Βέλιος, Α. Κλεάκου. – Βαργάνη. Α. Πρένιος, Θ. Χρυσοῦ, Γ. Κόγκινος. – Κωλοπατινίτσα. Α. Τάτσουκα, Π. Τσίμα, Γ. Λαΐνος. – Κουκάβιτσα. Θ. Κολοδήμος, Α. Δανιήλ, Α. Γεωργακόπουλος. – Δεσφίνα. Δ. Σεπορλίτης, Α. Σακελλαρίου, Α. Λαβρεντόπουλος. – Μαυρολιθάρι. Π.Π. Κοτσᾶς, Π. Γεωργάκης, Χ. Νικολογάτου. – Πεντάρια. Ι. Πανουργιάς, Σ. Κοτσανός, Δ. Παναγιώτου. – Κολοβούτας. Α.Π. Δημητρίου, Α. Βαλλαράς, Δ. Καραδήμος, Δ. Παστρικός. – Πράλον. Γ. Ἀγοργιάφτης, Π. Τσίτσιος.

Ἡ Δημογεροντία σαλῶνων ἐπικυροῖ τὴν γνησιότητα τῶν ὀπισθεν καὶ ἄνωθεν ὑπογραφῶν.

Ἐν Σαλῶνοις, τὴν 6 Ὀκτωβρίου 1831

Ὁ Δημογέρων Γ. Πατρόπουλος»

Καὶ γιὰ τὴν ἀντιγραφὴν
Ἀντώνης Ν. Βενέτης
Μοναστηράκι Δωρίδος

Β'. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ Ν. ΓΙΑΓΤΖΗ

Στὴν ἐφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» τῆς 11-7-1941 διαβάζουμε:

Ἡ διαχειριστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἰδρύματος Ν. Γιαγτζῆ διακηρύττει ὅτι, ματαιωθείσης τῆς δια τὴν 27-4-1941 προκηρυχθείσης πλειοδοτικῆς δημοπρασίας διὰ τὴν ἐνοικίασιν τοῦ ἐνὸς τετάρτου ἐξ ἀδιαιρέτου τοῦ χωρίου «Αὐλάκι» τῆς Κοινότητος Στυλίδος τοῦ τέως Δήμου Φαλάρων, τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὸν ἐν Ἀμφίσσῃ Κληροδοτήμα Ν. Γιαγτζῆ διὰ μίαν πενταετίαν ἀπὸ 1-9-1941, μέχρι 31-8-1946, συμφώνως τοῖς ὅροις τῆς ὑπ' ἀριθ. 177 ἐ.ξ. διακηρύξεώς μας, ὡς οἱ βουλούμενοι δύνανται νὰ λάβωσι γνῶσιν ἐν Ἀμφίσσῃ μὲν ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Κληροδοτήματος (Κοινοτικόν Κατάστημα), ἐν Λαμῖα δέ παρὰ τῷ κ. Παπαδοπούλῳ, πληρεξουσίου δικηγόρου τοῦ Κληροδοτήματος Ν. Γιαγτζῆ. Ἡ δημοπρασία ἐνεργηθήσεται τὴν 27-7-1941 ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 10 π.μ. ἐν Ἀμφίσσῃ καὶ εἰς τὸν συνήθη τῶν δημοπρασιῶν τόπον.

Ἐν Ἀμφίσσῃ τῇ 4-7-1941

Ὁ Ἀντιπρόεδρος:

Τὰ μέλη:

Π. ΚΟΝΙΑΚΟΣ

Ι. ΨΥΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΝΙΚ. Β. ΓΑΤΟΣ

Γ'. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣ ΜΙΜΗΣΗ

Στὴν ἐφημερίδα «ΩΡΑ» τῆς 23-8-1876 βλέπουμε:

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπάρχει σωματεῖον συγκείμενον ἐξ Ἑλλήνων ἐργατῶν ἐπονομαζόμενον «Ἑλληνικὴ Ἑργατικὴ Ἐταιρεία».

Τὸ σωματεῖον τοῦτο ἔχει σκοπὸν τὴν ἀμοιβαίαν τῶν μελῶν περίθαλψιν ἐν ὥρᾳ ἀσθενείας, εἶχε δέ περισσευμα ἐκ λιρῶν ἐβδομήκοντα. Ἐν τινὶ τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τὸ σωματεῖον ἀπεφάσισε παμψηφεί νὰ δωρισθῇ ἅπαν τὸ περισσευμα εἰς τὴν ὑπὲρ ἰδρύσεως Ἑθνικοῦ στόλου ἐπιτροπὴν, πρὸς δέ ἐσχημάτισεν ἐπιτροπὴν πρὸς συλλογὴν Ἑράνων ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ.

Σημείωσις:

Μέ τέτοιους Ἕλληνες πραγματικά ἡ Ἑλλάδα ποτέ δέν πεθαίνει.

ΟΤΑΝ ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΠΕΘΑΝΕΙ ΑΠΟ ΠΕΙΝΑ

Τοῦ Ἀριστείδη Χρ. Πετρόπουλου
(Σκαρμισσιώτη)

Ἐμεῖς, οἱ Εὐρωπαϊκοὶ πολιτισμένοι λαοί, καυχιόμαστε γιὰ τὴ διακήρυξη τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων. Εἶναι ὅμως εἰρωνία νὰ μιλάμε γιὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, ὅταν σέ ἓνα ἄλλο μέρος τῆς γῆς στὴν Αἰθιοπία καὶ σ' ἄλλα μέρη τοῦ Πλανήτη μας, ἑκατομύρια ἄνθρωποι ἀφανίζονται, μέρα μέ τὴν μέρα, ἀπό... πείνα.

Παιδιά πού πεθαίνουν ἀπό πείνα. Ντροπὴ γιὰ τὸν πολιτισμό μας, γιὰ τὴν ἐποχὴ μας. Παιδιά πού δέν ἔχουν ὄχι μόνο ἴσα δικαιώματα μέ τοὺς ὑπόλοιπους στὴ μόρφωση, στὴν καλλιέργεια καὶ σ' ὅλα αὐτὰ πού ἐμᾶς ἀπασχολοῦν, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὴν εὐκαιρία νὰ ζήσουν.

Τὴ στιγμή πού στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ στὴν Εὐρώπῃ ὑπάρχουν βιομηχανίες πού κατασκευάζουν τροφές γιὰ σκύλους, ἑκατοντάδες παιδιά πεθαίνουν γιατί δέν ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ ἐξασφαλίσουν οὔτε μιὰ φέτα ψωμί. Ὅταν τεράστια ποσὰ διατίθενται σέ Ἀμερική καὶ Εὐρώπῃ γιὰ προστασία των ζώων, γιὰ ξενοδοχεῖα, γιὰ νοσοκομεῖα ζώων, χιλιάδες ἄνθρωποι πεθαίνουν σχεδόν ἀβοήθητοι. Ποῦ εἶναι τάχα ὁ ἀνθρωπισμός τοῦ πολιτισμοῦ μας; Μήπως εἶναι αὐταπάτη; Τό βρώμικο παιχνίδι τῶν πολεμοκαπήλων πού τό μόνο πού καταφέρνουν εἶναι οἱ ὑπέρογκες δαπάνες γιὰ τὸν ὄλεθρο. Πυρηνικά ὅπλα, μιλιταριστική πολιτική καὶ Πολιτικὴ τοῦ ψυχροῦ πολέμου. Κράτη μέ κατάλοιπα ἀποικιοκρατικῆς ὀργάνωσης δέν ἔχουν καταλάβει ὅτι οἱ ἀποικίες τους δέν τοὺς ἀνήκουν πιά. Ἀρκετὰ τίς ἐκμεταλλεύτηκαν. Ἀρκετὰ τίς ὑποβάθμισαν. Καὶ τώρα σιγά, μέ τὴν ψυχρή, ἀβουλή ἀδιαφορία τους τοὺς σκοτώνουν.

Καὶ ἀναρωτιέται τί φταίει; Μήπως ἡ ἐξουσία; Εἶναι πραγματικά ἓνα πολύ σοβαρό πρόβλημα τῆς Αἰθιοπίας τὰ τελευταῖα χρόνια. Δέν εἶναι ὅμως ἡ μοναδική πού τό ἀντιμετωπίζει. Οἱ περισσότερες γειτονικές χῶρες ὑποφέρουν ἀπ' τίς ἀντίξοες καιρικές συνθῆκες. Ἴσως λοιπόν ἐν μέρει νὰ φταίει, ὅμως δέν εἶναι ἡ βασικὴ αἰτία.

Μήπως οἱ ξένοι «προστάτες» κατὰ τό παρελθόν; Πάνε ὅμως πολλὰ χρόνια ἀπ' τὴν ἀνεξαρτητοποίησή της. Ἐχουμε παραδείγ-

ματα χωρῶν - ὅπως αὐτό τῆς Αἰγύπτου - πού ἀφοῦ ἀνεξαρτητοποιήθηκαν παρουσίασαν μεγάλη ἀκμή.

Τελικά σάν βασική αἰτία θά προβληθεῖ ἡ μακρόχρονη βασιλεία τοῦ γνωστοῦ Χαϊλέ Σελασιέ. Ἐνός ἀνθρώπου, πού κράτησε τή χώρα τόσο πίσω ὥστε νά μήν μπορέσει νά παρακολουθήσει τήν ἐξέλιξη τῶν ὑπολοίπων χωρῶν. Ἐνός ἀνθρώπου, πού ἔφερε τό πολιτιστικό ἀλλά καί τό βιοτικό ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ σέ ἄθλια κατάσταση.

Ἐγιναν ὅμως καί οἱ σωστές προσπάθειες, ἀπ' τήν πτώση του καί μετὰ γιά ἄνοδο.

Ἡ βοήθεια πού στέλονταν εἶναι γεγονός, ὅμως δέν ἐπαρκεῖ. Καθημερινά εἶναι οἱ ἐκκλήσεις πού κάνει ἡ UNISEF καί ὁ ΟΗΕ γιά ἐνίσχυση. Ἄς ἀναλογιστοῦμε ὅλοι τήν εὐθύνη πού μᾶς βαραίνει, τήν μομφή γιά τήν ἐποχή μας πού ἀποτελεῖ αὐτός ὁ ὀργανισμός ἐνός λαοῦ καί ἃς κάνουμε τίς προσπάθειές μας.

Πέρα ἀπ' ὅλα αὐτά δέν ἀρκοῦν μόνο αὐτές οἱ προσπάθειες. Ἐμεῖς, σάν σύγχρονοι ἄνθρωποι, θά πρέπει ριζοσπαστικά νά ταχθοῦμε ἐνάντια σ' αὐτό τό ρεζίλεμα τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ 21ου αἰῶνα καί νά ταχθοῦμε ἐνάντια καί δυναμικά ἀπέναντι σέ κάθε πολιτική πού τό εὐνοεῖ.

ΦΩΚΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΠΟΥ ΑΝΕΛΑΒΑΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ

Γράφει ὁ: Εὐθύμιος Χαρ. Ταλάντης

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ* τοῦ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ
(1873 - 1939)**

(Νεώτερα Βιογραφικά Στοιχεῖα)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΓΡΑΦΟΝΤΑ: «Στό τεῦχος ἀρ. 134/ΑΠΡ. - ΙΟΥΝ. 2010 στή σελίδα 11/6615 τοῦ περιοδικοῦ μας "Σελίδες ἀπ' τή Φωκίδα" εἶχε δημοσιευτεῖ μέ ἐλλείψεις ἡ βιογραφία τοῦ Κωνσταντίνου Λιδωρίκη. Νεώτερα στοιχεῖα πού εἶδαν τό φῶς τῆς δημοσίευσ-
τητας συμπληρώνουν τό κενό τῆς προηγούμενης δημοσίευσης.»

Ὁ Κωνσταντῖνος Λιδωρίκης, γιός τοῦ Ἀριστομένους Λιδωρίκη καί τῆς Σοφίας Παπαπολίτη, γεννήθηκε στό χωριό Σεργούλα τοῦ Δήμου Εὐπαλίου τό 1873.

Ἦταν ἐγγόνος τοῦ Ἀθανάσιου Λιδωρίκη ἀπό τό Κροκύλειο Δωρίδος, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε Γραμματέας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ἦταν μυημένος στή Φιλική Ἑταιρεία, συνέβαλε τά μέγιστα κατά τήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, ἐνῶ ἀργότερα διετέλεσε καί Γραμματέας Οἰκονομικοῦ ἐπί διοικήσεως τοῦ πρώτου Κυβερνήτη Ἰωάννη Καποδίστρια.

Ὁ πατέρας τοῦ Κωνσταντίνου, ὁ Ἀριστομένης Λιδωρίκης, πολιτικός καί αὐτός, παντρεύτηκε στή Σεργούλα τήν Σοφία Παπαπολίτη, ὅπου καί ἐγκαταστάθηκε. Ἐκεῖ γεννήθηκε κι ὁ Κωνσταντῖνος, καθώς καί οἱ ἀδελφές του Ἀγγελική (μετέπειτα σύζυγος Καρακουλάκη, Δημάρχου Ναυπάκτου) καί ἡ Βασιλική (μετέπειτα σύζυγος Ἰωάννη Βενετικοῦ).

Ὁ Κωνσταντῖνος Λιδωρίκης σπούδασε Νομικά στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Στήν πολιτική φαίνεται πῶς ἀναμιγνύεται ἀπό πολύ ἑνωρίς. Ἀπό τό 1903 τόν βρίσκουμε ὡς Βουλευτή τῆς Ἐπαρχίας Δωρίδας¹.

Ἡ πολιτική του παρουσία σέ κυβερνητικές θέσεις ἐντοπίζεται τήν ταραγμένη περίοδο τοῦ Ἐθνικοῦ Διχασμοῦ.

Τὰ γεγονότα τῆς περιόδου αὐτῆς, καταλυτικά γιά τήν ὁμαλή πορεία τοῦ Ἑθνους, ξεκίνησαν τό 1915 μέ τή διαφωνία τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου μέ τόν Βασιλιᾶ Κωνσταντῖνο, ὅσον ἀφορᾷ στήν εἴσοδο τῆς Ἑλλάδας στόν Πρῶτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ὁ Πρωθυπουργός, ὑπέρμαχος τῆς εἰσόδου τῆς χώρας μας στόν Πόλεμο, ἀναγκάζεται στίς 25 Φεβρουαρίου 1915 σέ παραίτηση καί ὁ Βασιλιᾶς δίνει ἐντολή σχηματισμοῦ Κυβέρνησης στόν Δημήτριο Γούναρη, ὁ ὁποῖος, μετά ἀπό λίγο ἰδρύει τό κόμμα τῶν Ἐθνικοφρόνων (μετέπειτα Λαϊκό κόμμα).

Στίς 31 Μαΐου τοῦ ἰδίου ἔτους ἔχουμε ἐκλογές, στίς ὁποῖες παίρνει μεγάλη πλειοψηφία τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Λόγω πρόφασης ἡ ἀφορμῆς τῆς ἀσθένειας τοῦ Βασιλιᾶ, ὁ Γούναρης παραμένει στήν ἐξουσία μέχρι στίς 10 Αὐγούστου 1915, ὁπότεν σχηματίζεται κυβέρνηση Βενιζέλου.

Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1915 γίνεται γενική ἐπιστράτευση, ἀπόρροια τῆς ἐπιστράτευσης πού ἔχει κηρύξει ἡ Βουλγαρία. Παράλληλα Ἀγγλογαλλικά στρατεύματα ἀποβιβάζονται στή Θεσσαλονίκη, γιά ἐνίσχυση τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων πού διεξάγονταν στά Δαρδανέλια καί τήν Καλλιπόλη.

Λόγω τῆς ταραγμένης κατάστασης καί τῆς στάσης πού τηροῦσε ὁ Βασιλιᾶς Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος διαπνεόταν ἀπό φιλογερμανικά αἰσθήματα καί ἤθελε νά διατηρήσει τή χώρα σέ οὐδετερότητα, ἔχουμε νέα σύγκρουση τοῦ πρωθυπουργοῦ μέ τό παλάτι, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ σέ παύση τῆς κυβέρνησης Βενιζέλου στίς 24 Σεπτεμβρίου 1915. Ὁ Βασιλιάς διορίζει κυβέρνηση ὑπό τόν Ἀλέξανδρο Ζαῖμη πού παρέμεινε μέχρι στίς 25 Ὀκτωβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους, γιά νά ἀκολουθήσει κυβέρνηση ὑπό τόν Στέφανο Σκουλούδη.

Τόν Δεκέμβριο τοῦ 1915 ἔχουμε ξανά ἐκλογές, στίς ὁποῖες ἀπέχει τό κόμμα τῶν Φιλελευθέρων καί παίρνουν παμψηφία οἱ ἀντιβενιζελικοί, ἀλλά μέ μείωση τῶν ψηφοφόρων σχεδόν κατά δύο τρίτα.

Οἱ ἐμπόλεμες παρατάξεις τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, δέ θά διστάσουν νά παραβιάσουν τά κυριαρχικά δικαιώματα τῆς χώρας μας. Ἔτσι τόν Μάιο τοῦ 1916 τό ὄχυρό Ροῦπελ παραδίνεται στούς Γερμανο-βούλγαρους, ἐνῶ οἱ Ἀγγλογάλλοι καταλαμβάνουν τήν Κέρκυρα.

Στίς 8 Ἰουνίου 1916 οἱ δυνάμεις τῆς Ἀντάντ (Γαλλία - Ἀγγλία - Ρωσία) μέ διακοίνωσή τους ἀπαιτοῦν τήν πλήρη ἀποστράτευση τῶν

ἐλληνικῶν δυνάμεων καί τήν ἀντικατάσταση τῆς κυβέρνησης Σκουλούδη μέ ὑπηρεσιακή.

Κάτω ἀπ' τίς ἀφόρητες πιέσεις τῶν ξένων δυνάμεων καί τοῦ κλίματος πού ἐπικρατεῖ, παραιτεῖται ὁ Σκουλούδης καί ἀναλαμβάνει στίς 9 Ἰουνίου 1916 κυβέρνηση ὑπό τόν Ἀλέξανδρο Ζαῖμη. Στήν κυβέρνηση αὐτή, ὁ Κωνσταντῖνος Λιδωρίκης ἀναλαμβάνει ὡς Ὑπουργός Ἐκκλησιαστικῶν καί Δημοσίας Ἐκπαίδευσης.

Πράγματι στίς 14 Ἰουνίου 1916 ἀρχίζει ἡ ἀποστράτευση τῶν ἐλληνικῶν δυνάμεων, ἀλλά οἱ ἀπόστρατοι συγκροτοῦν παραστρατιωτική ὀργάνωση μέ τήν ἐπωνυμία «Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ἐφέδρων», πιά γνωστοί ὡς «Ἐπίστρατοι». Ἡ ὀργάνωση αὐτή θά παίξει σημαντικό ρόλο στίς πολιτικές ἐξελίξεις τό ἐπόμενο διάστημα.

Τά διαδραματιζόμενα τήν περίοδο αὐτή ξεφεύγουν ἀπό τή λογική καί ἀνάγονται στή σφαῖρα τῆς ὁμαδικῆς ψυχοπαθολογίας. Οἱ μισοί Ἕλληνες θεωροῦν τοὺς ἄλλους μισοὺς προδότες καί πουλημένους. Τά μῖση καί ὁ φανατισμός ὁδηγοῦνται στό κατακόρυφο.

Τόν Αὐγουστο τοῦ 1916 ἀλλεπάλληλα συλλαλητήρια βενιζελικῶν καί ἀντιβενιζελικῶν γίνονται στήν Ἀθήνα, ὅπου οἱ μέν χαρακτηρίζουν τοὺς δέ, ἐνόχους ἐσχάτης προδοσίας.

Στίς 17 Αὐγούστου 1916 ἐκδηλώνεται στή Θεσσαλονίκη τό κίνημα τῆς Ἐθνικῆς Ἀμυνας καί ἀποσοβεῖται ἡ παράδοση τῆς διοίκησης τῆς πόλης, ἀπ' τοὺς συμμάχους τῆς Ἀντάντ, στοὺς Σέρβους. Τήν ἴδια ὥρα τά Γερμανικά στρατεύματα εἰσέρχονται στήν Ἀνατολική Μακεδονία, ἀφοῦ ἡ Ἑλληνική κυβέρνηση ἐπιμένει στήν οὐδετερότητα καί καταλαμβάνουν ἀμαχητί Σέρρες, Δράμα καί Καβάλα, τίς ὁποῖες δίνουν στή συνέχεια στοὺς Βούλγαρους.

Κάτω ἀπ' αὐτές τίς ἐξελίξεις πέφτει στίς 3 Σεπτεμβρίου 1916 ἡ κυβέρνηση Ἀλέξανδρου Ζαῖμη, τῆς ὁποίας Ὑπουργός Ἐκκλησιαστικῶν καί Δημοσίας Ἐκπαίδευσης ἦταν ὁ Κωνσταντῖνος Λιδωρίκης καί τήν διαδέχεται κυβέρνηση ὑπό τόν Νικόλαο Καλογερόπουλο.

Στίς 13 Σεπτεμβρίου 1916 ὁ Βενιζέλος μέ τόν ναύαρχο Παῦλο Κουντουριώτη, ἀνακοινώνουν στά Χανιά τῆς Κρήτης σχηματισμό προσωρινῆς κυβέρνησης. Τήν κίνηση αὐτή συμπληρώνει ὁ στρατηγός Παναγιώτης Δαγκλῆς πού ἀναλαμβάνει στή Θεσσαλονίκη τή διοίκηση τῶν δυνάμεων Ἐθνικῆς Ἀμυνας καί κηρύσσει τόν πόλεμο ἐναντίον τῆς Βουλγαρίας καί Γερμανίας.

Ἡ Ἑλλάδα ἔχει πλέον δύο κυβερνήσεις. Τό μικρόβιο τῆς διχόνοιας δούλεψε ἀποτελεσματικά. Ὁ ἐθνικός διχασμός εἶχε συντελεστεῖ.

Στίς 27 Σεπτεμβρίου 1916 ἔχουμε ἀλλαγὴ στὴν κυβέρνησις Ἀθηνῶν ὅπου ἀναλαμβάνει ὁ Σπυρίδων Λάμπρου. Στίς 18 Νοεμβρίου συμμαχικά στρατεύματα τῆς Ἀντάντ ἀποβιβάζονται στό Φάληρο μέ σκοπὸ νὰ καταλάβουν κάποια στρατηγικά σημεῖα στὴν Ἀθήνα. Οἱ «Ἐπίστρατοι» ἀπωθοῦν τὰ συμμαχικά στρατεύματα καὶ προβαίνουν σέ πρόγερουμ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Βενιζέλου, πού ὑφίστανται φυλακίσεις, διώξεις, ἀκόμα καὶ λεηλασία τῶν καταστημάτων τους.

Ἀποκορύφωμα τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ εἶναι καὶ τό Ἀνάθεμα κατὰ τοῦ Βενιζέλου, πού ὀργανώνει στό Πεδίον τοῦ Ἄρεως ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος.

Στίς 21 Ἀπριλίου 1917 ὁ Ἀλέξανδρος Ζαΐμης ἀναλαμβάνει καὶ πάλι τὴν κυβέρνησις τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ὁ Κωνσταντῖνος Λιδωρίκης ὀρκίζεται Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης.

Τὰ γεγονότα πού ἀκολουθοῦν εἶναι ἀρκετὰ δραματικά γιὰ τὴν χώρα μας, ἀφοῦ οἱ σύμμαχοι τῆς Ἀντάντ προβαίνουν σέ ἀποκλεισμό τῆς Παλιᾶς Ἑλλάδας καὶ ἐξαναγκάζουν τὸ Βασιλεῖον Κωνσταντῖνο νὰ ἀποσυρθεῖ ἀπὸ τὸ θρόνον, ὑπὲρ τοῦ δευτερότοκου γιου τοῦ Ἀλέξανδρου καὶ νὰ ἀναχωρήσει γιὰ τὴν Ἑλβετία.

Στίς 14 Ἰουνίου 1917 κάτω ἀπ' αὐτὲς τίς ἐξελίξεις παραιτεῖται ἡ κυβέρνησις Ζαΐμη καὶ ὁ Βενιζέλος ἐπιστρέφει στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ σχηματίσει κυβέρνησις. Γίνεται σύγκλησις τῆς βουλῆς πού εἶχε ἐκλεγεῖ τὸ Μάϊο τοῦ 1915, ἡ ὁποία ὀνομάστηκε «Βουλὴ τῶν Λαζάρων».

Τὸ Νοέμβριον τοῦ 1918 τερματίζεται ὁ Πρῶτος Παγκόσμιος Πόλεμος καὶ τὸν Μάϊο τοῦ 1919 ἀποβιβάζεται ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς στὴ Σμύρνη. Ἀκολουθεῖ ἡ ἐκστρατεία στὴ Μικρὰ Ἀσία, ἡ ἥττα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ἡ καταστροφὴ καὶ ἡ ἐκρίζωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου ἀπ' τὴν Ἰωνία.

Ἡ πολιτικὴ σταδιοδρομία τοῦ Κωνσταντίνου Λιδωρίκη χάνεται, γιὰ μιὰ δεκαπενταετία περίπου, μέχρι τὸ 1931, ὅπου ἐμφανίζεται νὰ συμμετέχει σέ Βενιζελικήν κυβέρνησιν αὐτὴ τῇ φορᾷ. Φαίνεται πὺς λόγῳ τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων ἐπῆλθε μεταστροφὴ στίς πολιτικὰς του προσεγγίσεις.

Τελευταία κυβερνητικὴ παρουσία τοῦ Κώστα Λιδωρίκη, εἶναι στὴν κυβέρνησις Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ Ἀνδρέα Μιχαλόπουλου, ὅπου στίς 23 Μαΐου τοῦ 1931 ἀναλαμβάνει γιὰ ἓνα χρόνον τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, δηλαδή, μέχρι στίς 26 Μαΐου τοῦ 1932.

Ὁ Κωνσταντῖνος Ἀριστομένους Λιδωρίκης δὲν εἶχε ἀπογόνους

Η ΘΕΙΑ ΠΡΟΣΜΟΝΗ

Τοῦ Γιάννη Ἀν. Σαντάρμη

«Ἐάν ὑστερήσῃ, ὑπόμεινον αὐτόν, ὅτι ἐρχόμενος
ἤξει καί οὐ μὴ χρονίσῃ».
(Ἀμβακούμ β' 3)

Καί περιμένω χρόνους, ἀγναντεύοντας
νά 'ρθεῖς ἀπό τ' ὠραῖο τό μονοπάτι,
κοιτάζω πρὸς τό μέρος Σου μὴν ἔρχεσαι,
κοιτάζω μὴ φανεῖ ἀπό πέρα κάτι.

Προσμένω γιὰ νά 'ρθεῖς μέσα στό χάραμα,
μέ τοῦ πρωينوῦ φωτός τήν ἡλιαχτίδα,
προσμένω γιὰ νά 'ρθεῖς μέσα στ' ἀπόσπερνο,
μέ τήν καθάρια τή δροσοσταλίδα.

Ἡ πατρική Σου ἀγάπη εἶναι ἀπέραντη,
εἶσαι στό δρόμο κι ἔρχεσαι γιὰ μένα,
τῆς ἁγίας Σου τῆς ποιμένης εἶμαι πρόβατο,
πού ἀναζητᾷ τό θεῖο Του τόν Ποιμένα.

Ἡ νύχτα πέφτει κρύα ὀλοτριγύρω μου
κι ἐγώ ὑποφέρω μέσα στό σκοτάδι,
Ἐσένα σύντροφό μου θέλω πλάγι μου,
ζητῶ τό μυστικό κι ἅγιο Σου χάδι.

Νυχτόλαλο πουλί ἔξω ἀπ' τό σπίτι μου
στό σκότος τραγουδᾷ ὠραῖο τραγούδι
κι ἐγώ νά τό περάσω ἀπόψε βάλθηκα,
ψάλλοντάς Σε γλυκά, σάν Ἀγγελούδι.

Γιὰ Ἐσέ ἀγρυπνῶ, δέν κλείνουνε τά μάτια μου,
στά βλέφαρά μου νύσταγμα δέ δίνω,

ἢ Ἄρκτος καί ἡ Πούλια φεύγουν, χάνονται
καί σβήνει τῆς αὐγῆς τ' ἄστρο κι ἐκεῖνο.

Τό φέγγος περιμένει τό ἡλιοτρόπιο
καί στρέφει πρὸς τόν ἥλιο τό κεφάλι,
στό φῶς Σου νά λουστῶ τό πλούσιο ὀρέγομαι
κι ἀναγυρνῶ τό βλέμμα μὴν προβάλλει.

Ὡς ὁ κορυδαλλὸς πού ὕμνεῖ μεσοῦρανα
τὴν πρωινὴ φωτόχυτη σαγήνη,
σάν τὴ μαρμαρυγὴ Σου δῶ ἀπ' ἀντίπερα,
πουλί θά γίν' ὠριόφωνο μ' ἐκείνη.

Σά φτάν' ἡ χελιδόνα, ἡ παντέρημη
φωλιά ἀντηχεῖ ἀπ' τοὺς κελαηδισμούς της
καί τῆς ψυχῆς μου ὁ ναὸς ὀλόχαρος
θά γίνει, σά θά ῥθεῖς, καμπανοκρούστης.

Μές στοὺς αἰῶνες, ὀρισεσ συνάντηση
κι ἦρθεν ἡ Σαμαρεΐτισσα στήν ὥρα
κι ἐγὼ Σέ καρτερῶ σάν τόν παράλυτο
τῆς Βηθεσδά καί, ἂν θέλεις, ἔλα τώρα.

Ἔλα, γύρω μου σκούζουν ἄγριες ὕαινες,
λύκοι νοητοί, λιοντάρια μανιασμένα,
οὔτε θεριά δέ σκιάζομαι, οὔτε τίποτε,
ἂν ὑποστηριχτῇ μου ἔχω Ἑσένα!

Σάν τίς σοφές παρθένες καί τίς φρόνιμες,
στό λύχνο τῆς ψυχῆς μου ἔχω λάδι,
τῆς προσμονῆς ἡ φλόγα καίει ἀσίγαστη,
εἴτε τὴ μέρα ῥθεῖς, εἴτε τό βράδυ.

Μά Ἐσύ ἀργεῖς κι ἐγὼ ὅλο περισσότερο
τὴν προσμονή μου συνδαυλίζω ἐντός μου,
τὴ θεϊκὴ μορφὴ Σου καί τὴ γνώριμη
τὴν ξεχωρίζω στοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου.

Τό ξέρω πώς δέ θά 'ρθεις μέ τά τύμπανα
τοῦ κόσμου, δέ θά 'ρθεῖς μέ πολυβούια,
θά 'ρθεῖς μέ μελωδίες οὐρανοτύνιστες,
μ' ἀγγελικά τραγούδια κι ἀλληλούια.

Στήν ἀκοή μου ἀκόμα δέν ἀντήχησαν
καί στήνω αὐτί, μήν τάχα καί τ' ἀκούσω,
νά πάρω τήν ἐφτάχορδῇ μου φόρμιγγα,
νά βγῶ γλυκό ψαλμό γιά νά Σοῦ κρούσω!

Πρίν ἀπό Ἑσένα, θέ νά ἔρθει σίγουρα
μῦρο ἅγιο, γιά νά πεῖ τόν ἐρχομό Σου,
σάν τόν Ἀη-Γιάννη θέ νά 'ρθεῖ τόν Πρόδρομο,
σάν αὖρα πρωτοδρόμισσα, ἐμπρός Σου.

Τή σκάλα μου τή στρώνω μέ τριαντάφυλλα,
μαδολογῶ τά πέταλ' ἀπ' τά κρίνα,
ὅταν, ξάφνου, νά 'ρθεῖς, ἔτσι Σοῦ πρέπεται,
νά περπατήσεις ἀπαλά σ' ἐκεῖνα.

Εἶναι ἡ ψυχὴ μου βάρκα πολυτάραχη,
καλύτερα τή βλέπει ἡ ματιά Σου,
λιμάνι θέ νά 'βρεῖ, λιμάνι ἀπάνεμο,
ὅταν θά 'ρθεῖς, τή θεία τήν ἀγκαλιά Σου.

Πώς θά μέ ξεκουράσεις ἀπ' τούς κόπους μου
κι ἀπ' τούς πολλούς τούς πόνους μου ἀκόμα,
σά θά μοῦ πεῖ μονάχα ἓνα λόγο Του
τό πατρικό καί θεϊκό Σου στόμα.

Στοῦ ἱεροῦ τά κράσπεδα χιτώνα Σου,
θά πέσω καί γλυκά θά τά φιλήσω,
πού θά καταδεχτεῖς νά 'ρθεῖς σ' ἐμένανε,
σ' ἐμένα μέ τό ρῦπο τόν περίσσο.

Παίζ' ἡ καρδιά μου, φύλλο λιανοτρέμουλο,
ὅλα της τά χτυπήματα δικά Σου,
ὅταν βαρεῖ τήν πόρτα μου ὁ ζέφυρος,
θαρρῶ μήν εἶναι αὐτά τά βήματά Σου.

Μήν εἶναι αὐτά τά βήματα τῆς λύτρωσης,
τά ξέρω αὐτά τά βήματα, τά ξέρω,
εἶμαι δικό Σου, τά δικά μου βήματα
πίσω ἀπό τά δικά Σου θά τά φέρω.

Δέ φάνηκες ἀκόμα κι ἐγώ -ξέρεις το-
πόσο πονῶ καί πόσο ὑποφέρω,
ἔλα, λοιπόν, Μεγάλε Ἀναμενόμενε,
πῶς θά 'ρθεῖς ὅπωςδῆποτε τό ξέρω.

Ἐσύ 'σαι τοῦ Θεοῦ ὁ θεῖος Ἐρχόμενος
καί ὁ Σωτήρας εἶσαι ὅλου τοῦ κόσμου,
νά κουραστώ σέ μάταιη δέ θ' ἀφήσεις με
ἀναμονή, πού κρυφοκλώθω ἐντός μου.

Ἐσύ 'σαι ὁ Λυτρωτής μου κι ὁ Πατέρας μου,
Ἐσύ 'σαι καί ὁ Παρηγορητής μου,
φτάσε ὅταν πρέπει, τότε πού χρειάζεται,
θά 'ναι ἡ ἀκριβή ἡ ὥρα τῆς ζωῆς μου.

Δέν ἔχω ἄλλον κανένα νά μέ νοιάζεται,
Ἐσένα τόν δοτήρα ἔχω τοῦ ἐλέους,
ἔπessa, Σέ ζητῶ, μή μ' ἀποστρέφesai,
τούς κόσμους Σου ἐγώ θέλω τούς ὠραίους.

Ἄλλ' ἄλλο μὴν ἀργήσεις, ἔλα γρήγορα,
μέ καρδιοχτύπι βγήκα ἔξω περίσσο,
ὦ, ἔλα τοῦ Θεοῦ οὐράνιε Ἐρχόμενε,
στό δρόμ' εἶμαι νά Σέ προῦπαντήσω.

ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

ΔΡΟΣΟΧΩΡΙ
ΚΑΙ Η ΚΟΥΜΠΑΡΑ ΕΞΥΠΝΗ ΑΛΛΑ
ΚΑΙ Ο ΚΟΥΜΠΑΡΟΣ ΕΞΥΠΝΟΤΕΡΟΣ

Τοῦ ΓΕΝΙΚΟς

Κεῖνα τά χρόνια, ὅταν δέν ἦταν ὀργανωμένα ραφεῖα, ἀλλά καί ἄν ἦταν σέ ὀρισμένα χωριά, δέν ἦταν καθόλου εὐκολή ἡ μετάβαση ἀνδρῶν καί κυρίως τῶν γυναικῶν ἐκεῖ γιά νά τούς παρθοῦν τά μέτρα πού χρειάζεται ὁ ράφτης, ἀλλά καί πάνω τους νά κάμει τήν πρώτη ἢ δεύτερη πρόβά. Γιά τό λόγο αὐτό ὁ ράφτης ἐφάρμοζε ἐκεῖνο πού μᾶς λέει ὅτι ὅταν τό βουνό δέν πήγαινε στόν Μωάμεθ, πήγαινε ὁ Μωάμεθ στό βουνό.

Φορτωμένος τή μηχανή του, πρῶτα τήν «ΟΛΓΑ» καί ἀργότερα τή «ΣΙΓΓΕΡ», πήγαινε στό κάθε χωριό πού ἀπό πρίν εἶχε ἐξασφαλίσει γιά μερικές ἡμέρες δουλειά. Κάποιος φίλος ἢ κουμπάρος τόν φιλοξενοῦσε στό σπίτι του ὅσες ἡμέρες θά δούλευε στό χωριό.

Ἐδῶ, ὅταν ἔφθανε, ἔρχονταν οἱ χωριανοί γιά νά ράφουν ἄλλος παντελόνια, ἄλλος πατατοῦκες (ἡμίπαλτα ἀπό «σκουτί», δηλαδή μάλλινο πυκνοῦφασμένο ροῦχο, τό ὁποῖο εἶχε μπεῖ στό μαντάμι, γιά νά πῆξει ἡ ὕφανση καί γίνει ἀρκετά ἀδιάβροχο καί προπαντός πολύ ζεστό). Ἀκόμα νά ράφει τούς γυναικείους σάκκους¹, τίς σεγκοῦνες², τίς ὁποῖες κεντοῦσε μέ πολύ ὁμορφα σχέδια πού καί σήμερα σέ ἀφήνουν κατάπληκτο ἀπ' τήν ὁμορφιά τους, τό μεράκι τους καί τήν καλαισθησία τους.

Ἐνας τέτοιος ράφτης, ἀπ' τήν Κάτω Ἀγόριανη (Λιλαία), ἔφτασε μιά μέρα στήν Κολοβάτα. Ὁ ἢ ἡ κουμπάρα του τόν ἐγκατέστησε στό σπίτι καί ἀνέλαβε νά εἰδοποιήσει τούς ἐνδιαφερόμενους, γιά νά φθάσουν καί νά συνεννοηθοῦν μέ τόν ράφτη τους. Καί ἐπειδὴ... κουμπάρος ἦλθε, ἐπειδὴ εἶναι δεδομένη καί γνωστή ἡ φιλοξενία στό χωριό αὐτό, ἀμέσως μπῆκε τό τσουκάλι στή φωτιά καί μέ τό κρέας μέσα.

Βέβαια κανείς δέν ξέρει, δέν μπορεῖ νά βεβαιώσῃ ὅτι τό κρέας ἦταν δικό τους, ἀγορασμένο ἀπό κάποιο χασάπη ἢ ἦταν κλεμμένο, τό πιθανότερο.

Αὐτό ὅμως δέν μᾶς ἐνδιαφέρει ἀφοῦ εἶναι γνωστό ὅτι κανείς δέν ἔτρωγε δικό του κρέας, ἀλλά πάντα κλεμμένο.

Ἐκεῖνο πού θέλουμε νά σημειώσουμε ἐδῶ εἶναι τό παρακάτω.

Ὁ ράφτης... ἔκοβε καί ἔραβε ἐκεῖ στή γωνιά του. Ἡ κουμπάρα μπαινόβγαινε στή μοναδική κάμαρα, ἔκανε τίς δουλειές της καί μόλις τό κρέας ἄρχισε νά... τσιμπιέται στό μπακράτσι ἔπαιρνε καί ἀπό ἓνα μεζέ, ἔτσι γιά νά διαπιστώσῃ τήν πορεία τοῦ βρασίματος.

Ὁ ράφτης εἶδε νά φεύγει ἀπ' τό μπακράτσι ὁ πρῶτος, ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος μεζές καί ἔτσι «κουγιόνος»³ ὅπως ἦτανε, μόλις ἔφυγε ἡ κουμπάρα, πῆρε μιά χονδρή κλωστή καί μέ τή χονδρή του βελόνα, τήν πέρασε μέσα ἀπ' τούς μεζέδες πού εἶχαν ἀπομείνει ἀπ' τίς ἀπανωτές δοκιμές τῆς κουμπάρας, λές καί ἦταν χάνδρες σέ ἀρχοντικό κομπολόι. Ἐρριξε ξανά τήν ἀρμαθιά αὐτή στό μπακράτσι, κάθισε στή θέση του καί συνέχισε τή δουλειά του. Σέ λίγο νά καί ἡ κουμπάρα καί κατά τό χούι της τράβηξε κατ' εὐθείαν στό μπακράτσι γιά νά... δοκιμάσῃ τήν πορεία τοῦ βρασίματος τοῦ κρέατος.

Κάρφωσε ἓνα μεζέ, ἀλλά αὐτός κουβαλοῦσε κοντά του καί ὅλους τούς ἄλλους ἓνα - ἓνα.

– Μπά! τί εἶναι τοῦτο; λέει ἀπορώντας.

Καί ὁ ράφτης:

– Σιγούρεμα, κουμπάρα μου... γιά νά δοκιμάσουμε καί μεῖς.

* * *

Τό κρέας ἔβρασε, ἡ ὥρα γιά φαγητό ἦρθε, ἡ κουμπάρα κατέβηκε στό κατώι καί ἔφερε τήν κανάτα γεμάτη μέ κεῖνο τό ρουμπινᾶτο κρασί, στρώθηκε ὁ σοφρᾶς⁴ καί ἄρχισε τό φαγί.

Οἱ μεζέδες εἶχαν ἀπελευθερωθεῖ ἀπ' τά δεσμά τους.

Δέν ἔμαθα ἢ δέν θυμᾶμαι ἄν εἶχε προλάβῃ καί ὁ κουμπάρος νά ῥθεῖ ἀπ' τά πρόβατα ἢ ὄχι, ἀλλά αὐτό δέν ἔχει σημασία.

Ἐλαιώνας, Πρωτοχρονιά 2013

Σημειώσεις:

1. Σάκκος, ὁ = γυνακεία ζακέτα.
2. Σεγκούνα, ἡ = γυναικεῖο παλτό.
3. Κουγιόνος, ὁ = ὁ ἀστεῖος, αὐτός πού τοῦ ἀρέσουν τά ἔξυπνα πειράγματα.
4. Σοφρᾶς, ὁ = χαμηλό ξύλινο τραπεζάκι, γιά φαγητό κυρίως.

Η ΑΓΡΙΑ ΓΡΗΑ ΣΤΗΝ ΑΓΡΙΑ ΡΕΜΑΤΙΑ

Τοῦ ΙΧΝΗΛΑΤΗ

1948. Ὁ Αὐγουστος βρισκόταν στίς τελευταῖες του ἡμέρες καί οἱ ἐπιχειρήσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ γιά τήν ἐκκαθάριση τοῦ Καΐμακτσάλαν ἀπ' τοὺς Κ/Συμμορίτας πού τό κατεῖχαν ἀπ' τό 1942, βρίσκονταν στό ἀποκορύφωμά τους.

Τό Τάγμα μας εἶχε πάρει τήν ἐντολή νά ξεκινήσει ἀπ' τήν Ἑδεσσα καί καθαρίζοντας τό πολύ, ἄλλοτε ὁμορφο καί ἄλλοτε ἄγριο βουνό, ἀνάλογα ἀπ' τή γωνιά καί τή σκοπιά πού τό βλέπει κανεῖς, ἀπό τίς ἀνατολικές ὑπώρειες καί μέχρις ὅπου μπορεῖ νά φθάσει.

Νύχτα ξεκινήσαμε καί κείνη ἡ νύχτα μένει στή μνήμη ὅσων τήν ἔζησαν, ἀκριβῶς ὅπως τήν ἔζησαν! Ὅλες οἱ πλαγιές καί ὅλα τά περάσματα εἶχαν ναρκοθετηθεῖ μέ χιλιάδες νάρκες Σού-Μάιν, ἀπ' αὐτές δηλαδή τίς ἐναντίον προσωπικοῦ, ἀπ' αὐτές πού μόλις τίς πατήσει ὁ «τυχερός» χάνει τό πέλημα του ὁλόκληρο - τό συνηθέστερο.

Τέλος πάντων τό θέμα μας εἶναι Ἡ ΑΓΡΙΑ ΓΡΗΑ καί ὄχι τά ναρκοπέδια καί ὁ πόλεμος γενικώτερα.

Εἴχαμε φθάσει μέχρι τά χωριά Νόρμα καί Λουτράκι καί γώ εἶχα προωθηθεῖ μέχρι τό 812 ὕψωμα, καί γιά μερικές ἡμέρες εἴχαμε ἀπραξία. Ἡ ἀνασυγκρότηση, ἡ ἀνάπαυση καί ἡ προετοιμασία γιά τή συνέχεια ἦταν ἀπαραίτητες.

Καί κάποια μέρα ἦλθε ἡ διαταγή πού περιμέναμε. Τό Τάγμα μας νά κινηθεῖ γιά τήν ὁλοκλήρωση τοῦ Ἀντικειμενικοῦ Σκοποῦ πού ἦταν ἡ ὁλοκληρωτική κατάληψη τοῦ Καΐμακτσάλαν.

Ζέστη Αὐγουστιάτικη καί τό ἀπόγευμα κατεβήκαμε μέσα σέ μιά ἄγρια χαράδρα πυκνοφυτευμένη μέ πολλά μικρά, μεγάλα καί γέρικα πλατάνια. Μόλις μπήκαμε μέσα βράδιασε ἀμέσως καί ἴσα - ἴσα πού προλάβουμε νά πιάσουμε ἀπό ἓνα πλατάνι ὁ καθένας μας γιά νά ξεκουραστοῦμε καί νά ξενουχτίσουμε, ἀφοῦ ὁ πλατανιάς αὐτός ἦταν ἡ βάση Ἐξορμήσεως τήν ἐπομένη τά χαράματα.

Ἐνα μαῦρο σύννεφο, πυκνό καί χαμηλό, σκέπασε ἀπότομα τή χαράδρα. Φώναξα μόνο νά προλάβουν οἱ στρατιῶτες νά γνωρίσουν ὁ καθένας τόν διπλανό του. Ἐβλεπα, ἀκουγα, μύριζα τή φοβερή μπόρα πού ἐρχό-

ταν καί μάλιστα πολύ γρήγορα. Καί ἡ καταιγίδα ξέσπασε. Τ' ἀστροπελέκια πέφτανε ὅπως τό ρύζι σέ γάμο. Ἡ βροχή ἔπεφτε μέ δύναμη, λές καί ἦτανε χαλάζι.

Ἕνας κεραυνός, ἀρκετά μεγάλος, ἔπεσε δίπλα μου, πολύ κοντά μου. Ἀγρίεψα! Ψάχτηκα νά δῶ μήπως ἔχω πουθενά κτυπήσει καί ἀπό τό φόβο μου ἔκλεισα τά μάτια μου καί τότε εἶδα κάτι ἀλλόκοτο. Μιά γρηά ντυμένη παλιοτσόλια, κουφή ἀφοῦ δέν ἄκουγε τούς κεραυνούς πού ἔπεφταν καί τίς βροντές, χωρίς νά μιλά, ἀλλά νά ρεκαίξει μόνο, ἀπαίσια στήν ὄψη, μέ ἓνα βλέμμα ἐξαγριωμένο καί ἐπιτακτικό, βγαλμένο ἀπό κατὰ κόκκινα μάτια, καταμουντζουρωμένα ἀπό κακία καί θολό μίσος νά ἔρχεται κατὰ πάνω μου καί νά μέ κρατᾷ ἀκίνητο.

Ἀκόμα βλέπω καί ἀνατριχιάζω ἐκείνη τήν πολύ γαμψή μύτη της καί κεῖνα τά μεγάλα σουβλερά καί πολύ βρώμικα νύχια της. Ἀρχισα νά παραλύω. Ὅλοι μου οἱ μύες ἀπό ταιτωμένοι πού ἦταν καί πολύ σφιγμένοι, ἀμόλησαν, λύθηκαν. Ἦμουν ἔτοιμος νά χαθῶ καί τότε ἓνα ἄλλο ἀστροπελέκι, πολύ μεγάλο καί τοῦτο, ἔπεσε δίπλα μου, πολύ κοντά.

Ἡ ἄγρια ρεματιά, μέ τόν πλατανιά της ρέκαξε, ἀφοῦ γιά μιὰ στιγμή φωτίστηκε κι ἀκούω τόν βοηθό μου νά φωνάζει:

– Ρέ! Κτύπησε κανέννας; Ὅλοι καλά;

Καί ἀφοῦ δέν ἀκούστηκε κανείς, ξαναφώναξε:

– Δόξα σοι, Παναγία μου!...

Τότε συνῆλθα! Ξαναβρῆκα τόν ἑαυτό μου. Θυμήθηκα ποιός εἶμαι, ποῦ εἶμαι, τήν ἀποστολή μου, τίς εὐθύνες μου... Καί ἔκανα τόν σταυρό μου.

Ἀναζήτησα τόν βοηθό μου, πού ἦταν κοντά μου, ἀλλά μέσα σέ τόσο πηχτό σκοτάδι ἦταν ἀδύνατο νά ξεχωρίσεις κάτι.

– Ἐδῶ εἶμαι! μοῦ λέει καί συνεχίζει:

– Πολύ ἄγρια τούτη ἡ νύχτα! Ἔχουμε περάσει καί ἄλλες ἄγριες, ἀλλά τούτη τό παράκανε! Ὁ Θεός βοηθός!

– Οἱ στρατιῶτες τί κάνουν;

– Ἀπ' ὅ,τι μπόρεσα νά δῶ οἱ περισσότεροι εἶναι μέσα στίς κουφάλες τῶν πλατανιῶν. Οἱ ἄλλοι κάπου θάχουν ἀπαγκιάσει καί ὅλοι τους σταυροκοπιοῦνται καί παρακαλοῦν νά ξημερώσουν.

– Δέν μπορῶ ἀκόμα νά συνέλθω ἀπ' αὐτό πού εἶδα στά ξύπνια μου. Ἐκείνη ἡ παληόγρια δέν φεύγει ἀπό μπροστά μου.

– Τί ἦταν αὐτό πού εἶδες; μέ ρωτᾷ ὁ βοηθός μου καί ὅταν τοῦ εἶπα, ὅσα μπορούσα σύντομα αὐτό πού εἶδα μέ τή γρηά, μοῦ εἶπε ἔπειτα ἀπό λίγη σκέψη:

– Δέν μ' ἀρέσει καθόλου! Κάτι δέν θά πάει καλά...

Καί πράγματι κάτι δέν πῆγε καλά... Τήν ἄλλη μέρα στήν ἐπίθεση πού κάναμε γιά νά καταλάβουμε τό ὕψωμα τῆς Μπουρίκας... τραυματίστηκε!..

ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1. Τό 2012 έφυγε καί ή Ε.Φ.Μ. έκανε τήν έτήσια Τακτική Γενική Συνέλευση τών μελών στίς 20 Ιανουαρίου 2013, όπως τό Καταστατικό όρίζει.

Στή Γ.Σ. ό Πρόεδρος κ. Γ. Κουτσοκλένης ανακοίνωσε τά πεπραγμένα τοῦ Δ.Σ. κατά τό 2012 καί τά άποτελέσματα τής Ε.Ε. Άκόμα έγνώρισε καί τόν Προϋπολογισμό πού καταρτίστηκε γιά τό 2013 καί ζήτησε από τά μέλη τής Γ.Σ. τήν έγκρισή τους. Τά μέλη όμόφωνα ένέκριναν τά πεπραγμένα, τόν οικονομικό άπολογισμό τοῦ 2012 καί τόν Προϋπολογισμό τοῦ 2013.

Άκολούθησε ή κοπή τής πίτας τής Έταιρείας καί στή συνέχεια έγιναν οί έκλογές γιά τήν ανάδειξη νέων όργάνων διοικήσεως τής Ε.Φ.Μ. έπειδή έληξε ή θητεία τών παλαιών.

Άπ' τίς έκλογές αυτές κι άπ' τήν κατανομή τών άξιωμάτων μετά έχουμε τήν παρακάτω σύνθεση τών νέων όργάνων.

Δ. Συμβούλιο

1. Πρόεδρος	Ι. Ράμμος, Άντιπτέραρχος έ.ά.
2. Άντιπρόεδρος	Ι. Τσινταβής
3. Γραμματέας	Βιβή Καστρίτη, Δ.Υ.
4. Ταμίας	Χαρ. Παναγιωτόπουλος, Λογιστής
5. Έφορος	Γ. Μαστρογιαννόπουλος, Συν/χος ΟΤΕ
6. Μέλος	Νικ. Κοκολόγος, Δ.Υ.
7. »	Γ. Κουτσοκλένης, Στρ/χός Συν/χος

Έξ. Έπιτροπή

1. Πρόεδρος	Ι. Ήλιόπουλος, Συν/χος
2. Άντιπρόεδρος	Αθ. Δημοπουλος, Συν/χος ΟΤΕ
3. Γραμματέας	Ευάγγ. Κατσαγοῦνος, Φαρμακοπ.

Θερμές είναι οί ευχές όλων μας γιά τήν έπιτυχία τοῦ έργου πού αναλαμβάνουν.

Ό άπολογισμός τών πεπραγμένα τοῦ Δ.Σ. κατά τό 2012 πού ανακοινώθηκε άπ' τόν Πρόεδρο έχει όπως παρακάτω:

Διά τό 2012

Ἀγαπητοί Ἑταῖροι, ἀγαπητοί φίλοι,

Πέρις σάν σήμερα σᾶς εἶπα «Τό 2011 ἔφυγε. Ἐφυγε ἀφήνοντας πίσω του τίς πιό ἄσχημες ἀναμνήσεις καί ἀπό ὅλες τίς πλευρές». Φέτος πρέπει νά πῶ ἐκεῖνο πού ὁ πάνσοφος λαός μας λέει. Δηλαδή τό: «Κάθε πέρσι καί καλύτερα!!!».

Τήν προσπάθεια τοῦ σημερινοῦ Δ.Σ., πρέπει νά ποῦμε ὅτι τήν χαρακτηρίζει ἡ σύνεσις καί ἡ φρόνησις, ἀρετές πού ἀπαιτοῦν μιά πάρα πολύ καλή συνεργασία μεταξύ τους. Καί γιά τό λόγο αὐτό εὐχαριστῶ ὅλα τά μέλη γιά τήν κατανόηση καί τήν ἀγάπη μεταξύ τους καί τή συνολική προσπάθειά τους.

Καί φέτος θεωρεῖται ὅτι ἡ πορεία τοῦ περιοδικοῦ μας «ΣΕΛΙΑΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΑ» ἦταν ἀρκετά ἀξιόλογη. Ἐφθάσε τά 144 τεύχη καί τίς 7.308 σελίδες, οἱ δέ κρίσεις καί σχόλια πού μᾶς ἔρχονται εἶναι πάρα πολύ καλές.

Βέβαια θά μᾶς ἔκριναν πολύ καλύτερα ἂν ἤξεραν ὅτι τό περιοδικό αὐτό εἶναι χρεωμένο μέ 6.000 € καί βάλε καί ὅτι ἡ ἀποστολή του εἶναι δεύτερο πρόβλημα, ἀφοῦ γιά τήν ἀποστολή 400 περίπου τευχῶν τά ΕΛ.ΤΑ. θέλουν πάνω ἀπό 250 €, γι' αὐτό μ ἢ ξ ε χ ν ᾱ τ ε τή συνδρομή σας.

Γιά τό Λ.Μ.Φ. τό μόνο πού μπορούμε νά ποῦμε εἶναι «αἰσχος!» καί τίποτε ἄλλο.

Στόν ἀπολογισμό τοῦ 2011, σᾶς ἀνακοίνωσα ὅτι, τότε, βρισκόμαστε μέ τόν Δῆμο Ἀμφισσας (Δελφῶν τώρα) στό στάδιο τῶν διαπραγματεύσεων γιά τόν τρόπο διαθέσεως τῶν συλλογῶν. Ἐμεῖς κάναμε ὅλες τίς ὑποχωρήσεις πού μᾶς ζητήθηκαν, ἀλλά ὅταν ἡ ὑπόθεσις ἔφθασε στό συμβολαιογραφεῖο ἐκεῖ γιά μιά ἀκόμα φορά σκόνηται. Παληά ὑπῆρχαν οἱ 7 πληγές τοῦ Φαραῶ. Σήμερα ὑπάρχει μόνο μία καί δέν θέλει ἄλλες, μία πού τή λένε γραφειοκρατία.

Δέν μποροῦν νά γίνουν τά ἀπαραίτητα συμβόλαια, γιατί πρέπει πρῶτα νά ἔλθει εἰδική ἐπιτροπή ἐμπειρογνομόνων - ἐκτιμητῶν, νά ἐκτιμήσει τήν ἀξία κάθε ἀντικειμένου, ἐκθέματος γιά νά μπορέσει, λέει, ἡ Ἐφορία νά φορολογήσει τόν ἀποδέκτη, δωροδόχο Δῆμο. Ἐπειτα ἀπ' αὐτά ὁ Δῆμος ἢ Δήμαρχος τό μόνο πού μπορούσε νά μᾶς πεί εἶναι νά... περιμένουμε. Νά περιμένουμε, ἀλλά τί;

Τό Δ.Σ., παρά τίς τόσες καί τέτοιες ἀδυναμίες, ὅπως οἰκονομικές κ.ἄ., προσπάθησε καί ὀργάνωσε τίς παρακάτω ἐκδηλώσεις:

α'. Ἐκοψε τὴν πίτα της. Στὴν τελετὴ αὐτὴ μᾶς τίμησαν οἱ ἀρχές τοῦ τόπου μας καὶ πολλοὶ ἐκλεκτοὶ φίλοι μας.

β'. Συμμετείχαμε σέ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις πού διοργάνωσε ἡ Αὐτοδιοίκηση καὶ οἱ ἀδελφές ὁργανώσεις, σέ ὅποιες βέβαια μᾶς κάλεσαν. Ἰδιαίτερα σ' αὐτὴ πού διοργάνωσε ὁ Δήμος Δελφῶν στὸν Προφῆτη Ἡλία, μέ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ ξεσηκωμοῦ τοῦ Ἑθνους κατὰ τῆς ἀπαίσιος Τουρκικῆς τυραννίας.

γ'. Μέ ἀρκετὴ ἐπιτυχία καὶ παρὰ τίς παραλήψεις καὶ ὅλα τὰ ἄλλα τοῦ Δήμου, ὁργανώσαμε τὴ γιορτὴ τῆς μεγάλης μάχης τῆς Ἀμπλιανῆς πάνω στὴν... «πλάκα».

Μέ τὴν εὐκαιρία νά σᾶς γνωρίσω ὅτι ἡ Ἰτέα σέ εἰδικὴ ἐκδήλωση βράβευσε - εὐχαρίστησε τὴν Ἑταιρεία μας γιὰ τίς κατὰ καιροῦς προσπάθειές της νά καλολογῇ καὶ νά ἀσχοληθεῖ μέ τὴν Ἱστορία της, μέ τὴν ἀπονομὴ εἰδικῆς πλακέτας.

δ'. Βιβλιοθήκη. Ὅπως κάθε χρόνο ἔτσι καὶ φέτος θά παραπονεθῶ γιατί κανένας δέν βοήθησε τὴν προσπάθεια ἐμπλουτισμοῦ τῆς Βιβλιοθήκης μας. Ὅ,τι γίνεται ἐκεῖ εἶναι μόνο προσπάθεια δική μου, ἀλλὰ αὐτό δέν λέει τίποτα. Πάντως ἔχουμε φθάσει τοὺς 1.056 τόμους καὶ συνεχίζουμε.

Τὰ οἰκονομικά τῆς Ἑταιρείας μας εἶναι αὐτά πού ἡ Ε.Ε. διαπίστωσε στὸν ἔλεγχό της, ὅπως:

α'. Τὰ ἔσοδά μας ἦταν	6.668,56
β'. Τὰ ἔξοδά μας ἦταν	<u>3.821,58</u>
γ'. Τό ὑπόλοιπο γιὰ τὴ νέα χρῆση εἶναι	2.841,98

Στὰ ἔσοδά μας θά βροῦμε φέτος μόνο δύο πηγές:

α'. Τίς συνδρομές τῶν μελῶν καὶ φίλων μας, καὶ

β'. Τὴν οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τῆς ΔΕΛΦΟΙ-ΔΙΣΤΟΜΟΝ ΑΜΕ τῶν 1.500 €, τὴν ὁποία καὶ ἀπ' ἐδῶ θερμὰ εὐχαριστοῦμε.

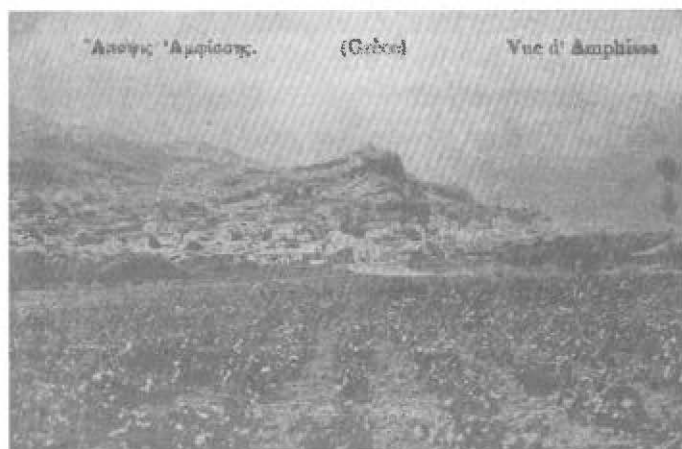
Εὐχαριστοῦμε ἐπίσης τὸν ἐκδότη μας κ. Σανιδᾶ, γιὰ τὴν ἀνοχὴ του, ὅπως καὶ ὅλους ὅσους καὶ μέ ὅποιονδήποτε τρόπο μᾶς βοήθησαν στὸ πραγματικὰ δύσκολο ἔργο πού ἔχει ἀναλάβει ἡ Ἑταιρεία μας.

Καὶ ἀφοῦ εὐχηθῶ χαρούμενο, πάντα γελαστό καὶ πολὺ δημιουργικό τὸν καινούργιο χρόνο, παρακαλῶ πρῶτα γιὰ τίς ἀπορίες, διευκρινήσεις, ὅν ὑπάρχουν, δεύτερον νά ἀπαλλάξετε τὸ σημερινὸ Δ.Σ. ἀπ' τίς εὐθύνες του καὶ τρίτον νά ἐκλέξετε τὴν 3μελῆ Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ νά κάνει τίς ἐκλογές πού θά ἀκολουθήσουν... καὶ τό νοῦ σας...

Φίλοι μου, εὐχαριστῶ.

2. Γιά τήν οἰκονομική ἐνίσχυση τῆς Ἐταιρείας προσέφεραν οἱ φίλοι τά παρακάτω ποσά:

α΄.	ΔΕΛΦΟΙ-ΔΙΣΤΟΜΟΝ ΑΜΕ	1.600 €
β΄.	Ἀνώνυμος	50 €
γ΄.	Γ.Ν. Κουτσοκλένης, Ἐλαιώνας Εἰς μνήμην τῆς ἀδελφῆς του Σουσάνας	50 €
δ΄.	Παναγ. Ἰ. Μάνος, Χρισσό Εἰς μνήμην θείας του Σουσάνας	50 €
ε΄.	Τιτίκα Παπαγρηγορίου, Ἀθήνα Εἰς μνήμην τῆς ἀδελφῆς της Βαγγελιώς Τζαμτζῆ	100 €

Απαγορεύεται ή μερική ή όλική αναπαραγωγή τών κειμένων, ή αναδημοσίευση, ή αποθήκευση σέ οποιοδήποτε σύστημα ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοαντιγραφικό καί δέ μεταθιβάζεται σέ καμιά μορφή καί μέ κανένα τρόπο κείμενο, χωρίς προηγούμενη έγγραφη άδεια τοῦ συγγραφέα ή τοῦ περιοδικοῦ.

